

Årsmelding 2023

Tolga

Kommunedirektørens kommentarer

Tolga - kommune med TÆL Tydelig - Ærlig - Lojal

Årsberetningen er kommunedirektørens melding til kommunestyret om kommunens økonomi foregående år og en overordnet beskrivelse av sentrale forhold ved kommunens virksomhet. Den skal behandles sammen med årsregnskapet. Årsberetningen utarbeides med utgangspunkt i kommunelovens §14-7.

Årsberetningen skal gi kommunestyret et styrings- og kontrollverktøy og god informasjon til allmenheten om kommunens virksomhet og utvikling. Årsberetningen skal så langt det lar seg gjøre, synliggjøre hva som har skjedd i 2023 og svare opp mål, retninger og føringer som ble gitt i *Budsjett 2023 og økonomi- og handlingsprogram 2023-2026*. Årsberetningen skal redegjøre for den økonomiske handleevnen over tid og om budsjettpremissene er fulgt.

I 2023 vedtok kommunestyret de rulleerte styringsplattformene for Oppvekst, Velferd og Samfunnsutvikling. Dette er strategiske styringsverktøy som gir føringer mål, retning og prioriteringer. **Bærekraftig samfunn** skal ruste Tolga for fremtida, samtidig som at vi tar bedre vare på jorda. Gjennom god utdanning, gode helsetilbud, sosial utjevning, inkludering og likestilling sikrer vi at fremtida blir sosialt bærekraftig. Satsing på ny teknologi, attraktive lokalsamfunn, effektivisering, innovasjon og ansvarlig økonomisk vekst skaper vi en mer bærekraftig økonomi. Og ved å ivareta biologisk mangfold, sikre mer fornybar energi, redusere forbruk og bidra til å stoppe klimaendringene gjør vi samfunnet vårt økologisk bærekraftig.

Det å sørge for at alle kan delta i samfunnet med sine evner og ressurser er både viktig for at den enkelte har et godt og meningsfylt liv, og det er viktig for at alle skal kunne bidra i samfunnet med det man kan. Vi vet at god psykisk helse er viktig for folkehelse og deltagelse i samfunnet. **Inkludering og livsmestring** er derfor en forutsetning for at alle innbyggere skal ha frihet og muligheter til å skape seg det livet de ønsker i Tolga, og vi skal ha et tolerant og mangfoldig fellesskap med rom for alle. Kommunen satser fortsatt på gardsunger på Dølmotunet, sommerjobb for ungdom og vi er med i prosjektet Inn i jobb. Det å få erfaring gjennom arbeidsoppgaver og ansvar bidrar til mestring og inkludering.

Skal vi klare å styrke og utvikle de bygdene og grendene vi har i Tolga kommune, så trenger vi aktive innbyggere som bidrar med sine krefter for **aktive lokalsamfunn – samarbeid med frivillig sektor**. Mange viktige tilbud for kommunens innbyggere må løses i et samarbeid mellom kommune, næringsliv og

ildsjeler. Frivillig sektor er viktig for å skape trivsel, tilhørighet og fellesskap i våre lokalsamfunn. Vi må ta vare på ildsjeler og klare å skape mer sammen, slik at vi motiverer flere til å delta og klarer å se helhet. Vi må få mest mulig ut av de ressursene vi har og samarbeide enda mer effektivt.

Skal Tolga kommune fortsatt kunne levere gode tjenester må vi opprettholde folketall og **bolyst og attraktivitet**. Gjennom aktivt å dyrke bokvaliteter i kommunen skapes bolyst og boglede for de som allerede bor her og gjør oss mer attraktive for de som ønsker å flytte hit. Vi skal være fremoverlent og ta vare på de ressursene vi har i møte med nye utfordringer, bry oss om hverandre og ta vare på kvalitetene i lokalsamfunnet.

De tre styringsplattformene for Oppvekst, Velferd og Samfunnsutvikling skal både synliggjøre hver enkelt sektor sine særtrekk, men også hvordan vi jobber tverrsektorielt og helhetlig til beste for kommunens innbyggere. Vi tror at **tydelighet, ærlighet og lojalitet** skaper tillit og forutsigbarhet. **Tolga - kommune med TÆL** - disse verdiene skal være grunnleggende i Tolga.

I 2023 sluttførte man arbeidet med *Strategisk plan tverrfaglig samarbeid og forebyggende innsats for barn, unge og familier i Rendalen, Folldal, Tynset, Alvdal og Tolga kommuner*. Den strategiske planen skisserer handlinger og tiltak fremover for å styrke tidlig innsats mot barn og unge. Mange tiltak som støtter opp under dette gjennom styrking av skolehelsetjenesten, fritidskontakt, ungdomslos, styrket tilbud på fritid og i koleferien og kompetanseheving i skoler og barnehager.

Vi står i store klimautfordringer som krever omstilling og endringer på flere nivå. Verden har gjennom FN blitt enige om å arbeide for at den globale gjennomsnittstemperaturen ikke skal øke med mer enn 1,5 grader. Kommunene følger opp denne målsetningen ved å utarbeide klima- og energiplaner, med konkrete tiltak. Sammen med de fem kommunene Folldal, Alvdal, Rendalen, Tynset, og Os har vi revidert klima- og energiplan, og vi så at felles utfordringer ga et godt grunnlag for samarbeid om en felles plan med *visjonen Bærekraftige fjelkommuner i en grønn region*. Planen ble vedtatt i kommunestyret i september 2023 og skal være et kunnskapsgrunnlag som gjør det mulig å ta gode valg, både for kommunen, innbyggere og næringsliv. Den har konkrete og gjennomførbare tiltak forankret i kommunens egen organisasjon. Planen beskriver en visjon og en overordnet ambisjon for kommunen, og har formulert mål innenfor fem målområder; utslippsreduksjon, karbonlagring i jord og skog, energiproduksjon og -effektivisering, klimatilpasning og omstilling.

Årsregnskapet 2023

Driftsregnskapet

Netto driftsresultat (i % av sum driftsinntekter) ble for 2023 negativt med 6,94 %. Dette er et svakt resultat, men også forventet. Opprinnelig budsjett for 2023 ga et netto driftsresultat på 0,4 %, mens det etter budsjettjusteringer i løpet av året endte med et revidert budsjett som var negativt med 3,65 %. Fastsatt måltall for Tolga kommune er et netto driftsresultat på minst 1,75 %.

Det er flere forhold som ligger bak årets resultat. I 2022 hadde man et unormalt høyt resultat som følge av store tilskudd som kom helt på slutten av året, spesielt opp mot integreringstilskudd, for kostnader som ikke ville påløpe før i 2023. Det positive resultatet fra 2022 medførte vesentlige fondsavsetninger, nettopp for å møte kostnadene man visste ville komme påfølgende år. 3 mill av disse avsetningene ble derfor brukt i 2023.

Ved regnskapsrapporteringen for 1. og 2. tertial, ble det på bakgrunn av forventet merforbruk på tjenesteområdene gjort budsjettjusteringer i drift ved at 3 mill fra disposisjonsfond ble brukt til å øke rammen på tjenesteområdene. Etter nye prognoser på rammetilskudd og integreringstilskudd, ble det i tillegg gjort budsjettjusteringer som tilførte tjenesteområdene nye 3,3 mill. Det ble også gjort noen tekniske endringer ved flytting av boligmillionen, konsesjonskraft og Introduksjonsordningen.

Til tross for økte rammer fikk man et vesentlig merforbruk på samtlige tjenesteområder:

	Regnskap 2023	Justert Budsjett	Opprinnelig Budsjett	AVVIK	Regnskap 2022
Politikk, stab/felles	20 021 818	19 994 756	19 319 633	-27 062	18 257 324
Sektor - Oppvekst	58 807 014	56 372 750	53 579 943	-2 434 264	46 708 864
Sektor - Velferd	61 358 335	53 788 210	50 280 966	-7 570 125	53 106 763
Kirke og andre trossamfunn	2 550 000	2 550 000	2 550 000	0	2 276 000
Sektor - Samfunnsutvikling og VAR	31 219 716	27 194 094	22 495 279	-4 025 622	22 790 131
Konsesjonskraft	-5 249 464	-4 200 000	-4 200 000	1 049 464	0
Pensjon og premieavvik	-13 251 910	-8 430 732	-8 430 721	4 821 178	-7 034 058
Sum bevilgninger	155 457 532	147 269 078	135 595 100	-8 188 454	136 105 024

Samlet sett utgjør dette et overforbruk på tjenesteproduksjonen på nesten 8, 2 mill. Dette er vesentlig, men likevel i tråd med det som ble rapportert som antatt merforbruk på tjenesteproduksjon etter 2. tertial.

Den største merkostnaden knyttes til lønn og pensjon, som alene utgjør ca 5,2 mill mer enn budsjettert. Avviket skyldes et meget omfattende lønnsoppgjør i tillegg til at pensjonskostnaden ble langt høyere enn prognosene skulle tilsi. Det ble til en viss grad tatt høyde for dette ved budsjetjusteringen etter 2. tertial, hvor man holdt tilbake deler av forventet økning i frie inntekter for å imøtekomme noe av denne merkostnaden.

Kommunene merker også den generelle prisøkningen som har preget hele samfunnet i 2023. Så i tillegg til kostnader knyttet til lønn og pensjon ser man et vesentlig merforbruk på øvrige kostnader. Det jobbes godt i alle sektorer for å holde kontroll på generelle innkjøp og andre kostnader, men man merker altså at prisene øker på alle områder. Dette ser man også etter avregningene som kom fra de interkommunale samarbeidene, som kom ut med en kostnad for Tolga kommune på ca 2 mill mer enn budsjettert.

Økning i frie inntekter, premieavvik og kraftinntekter gjorde at vi likevel klarte å avlegge et regnskap i balanse, og man kunne stryke 1,8 mill av bruk disposisjonsfond.

Det ble et netto salg av kraftinntekter på ca 1 mill mer enn det var budsjettert avsatt. Dette bidro også til et regnskap i balanse.

Presentasjon av budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner framgår av hovedoversikt etter § 5-9 1. ledd.

Mer om disse inntektene framgår under avsnittet Økonomisk analyse.

Investeringsregnskapet

Framdriften på investeringsprosjekter har gått veldig bra, og i sum er det ikke vesentlige overskridelser utover det som allerede er rapportert gjennom året. Det ble brukt lån i tråd med budsjett.

I tillegg ble en del prosjekter finansiert som følge av ferdigstillelse og fakturering av påbegynte prosjekter vi har fått finansiering på gjennom avbøtende tiltak etter kraftutbyggingen.

De enkelte prosjektene omtales under avsnittet om investeringer.

Disposisjonsfond og gjeldsgrad

Det er et vedtatt måltall at man skal ha disposisjonsfond tilsvarende minst 10 % av brutto driftsinntekter. Denne er etter årsavslutningen på 15 %, noe som er bra. Med tanke på at en vesentlig del av frie fond er vedtatt benyttet i budsjett for 2024, er dette likevel fortsatt en faktor som burde blitt prioritert økt framover.

Langsiktig gjeld i prosent av driftsinntekter (gjeldsgrad) er ved utgangen av 2023 på 87,5 %. Dette er en reduksjon i forhold til 2022, og nærmer seg måltallet på 80 %. Det er imidlertid flere måter å regne dette måltallet på, hvor man tar hensyn til skillett mellom egne investeringer og startlån, i tillegg til korreksjon for ubrukte lånemidler. Se egen gjennomgang av dette under lånegjeld i Økonomisk analyse.

Mer om de ulike elementene framgår under kapitlet om Økonomisk analyse.

Brukere og tjenester

Tolga har et tjenestetilbud som både i kvalitet og kvantitet må anses som godt. Kommunelovens formålsparagraf (§1-1) sier at kommuner skal være effektive, tillitsskapende og bærekraftige.

Kommunenes handlingsrom og krav til tjenesteleveranser er under stadig endring. Derfor er det helt avgjørende å skape en kultur som evner å tilpasse seg de rammene man til enhver tid har å drifte for. Tolga har over flere år jobbet aktivt for å utvikle en slik kultur sammen med de ansatte.

For tjenesteproduksjon vises det til beskrivelsen av den enkelte sektor/enhet.

Interkommunalt samarbeid

Tolga kommune inngår mange interkommunale samarbeid:

Tiltak	Form	Regnskap 2023	Regnskap 2022	Endr. %
FIAS	AS	3 991 880	4 066 584	-1,8
MesSkano	AS	8 000	20 063	-60,1
TOS ASVO	AS	332 118	573 747	-42,1
Abakus (innkjøp)	AS	360 500	331 692	8,7
IKT Fjellregionen	IKS	4 109 448	4 013 257	2,4
Revisjon Midt-Norge	SA	415 422	385 199	100,0
Konsek Trøndelag (Kontrollvalg Fjell)	IKS	228 000	189 000	20,6
Midt-Hedmark Brann og redning	IKS	1 855 384	1 818 812	2,0
Nord-Østerdal Musiker	VK	75 168	69 918	7,5
Teater i Fjellregionen	VK	12 651	12 399	2,0
PP-tjenesten inkl. Iogoped	VK	1 242 908	979 280	26,9
Legevakt + AMK + Korona-enhet	VK	1 281 269	845 408	51,6
Jordmortjeneste	VK	63 856	62 976	1,4
Barnevern (inkl. tiltak)	VK	7 019 557	5 403 675	29,9
Geo-data	VK	600 000	480 000	25,0
Skoledersamarbeidet TATO	VK	0	313 151	-100,0
Kultur for læring TATO	VK	150 000	100 000	50,0
Krisesenter	Kjøp av tjeneste	133 590	130 073	2,7
TFF (kjøp av institusjonsplass)	Kjøp av tjeneste	952 194	376 147	153,1
Regionrådet for Fjellregionen	Avtalebasert	108 570	108 570	0,0
Destinasjon Røros	Avtalebasert	248 513	302 156	-17,8
Verdensarvsenter/Kulturminneforvalter	Avtalebasert	30 000	7 000	328,6
NAV	VK	1 119 564	780 763	0,0
Kommunepsykolog	VK	201 882	171 117	0,0
Vokseoppfølging (intro)	VK	3 661 075	1 459 965	150,8
Matrikkelprosjekt	VK	94 553	28 247	234,7
Tynset studie- og høgskolesenter	VK	115 256	115 256	
SUM		28 411 358	23 144 455	22,8

De interkommunale samarbeidene består for en stor del av personalressurser. Man ser de samme økonomiske utfordringene der som i kommunene forøvrig, med økte lønnskostnader, og økt kostnadsnivå generelt.

Avregninger fra de interkommunale samarbeidene ga Tolga kommune en merkostnad på 2 mill.

Samfunnsutvikling

Kommunens fremste rolle som samfunnsutvikler er å være både en pådriver og tilrettelegger og har gjennom mange år vært en aktiv aktør når det gjelder å utvikle Tolga som et attraktivt og bærekraftig lokalsamfunn.

Samskapingsfond

Innbyggerinvolvering, lokalt engasjement og medvirkning skal ligge til grunn for samskapingsprosjekter i Tolga kommune. Kommunen prioriterer *samskapingsprosjekter* hvor næringsliv, frivillig sektor, innbyggere og offentlig sektor jobber sammen for å skape og utvikle aktivitet eller næringsvirksomhet til beste for kommunens innbyggere. Fra oppstarten i sept-2020 er det tilsammen avsatt kr 1 650 000,- . Beholdningen ved årsslutt er 440 000,- . I 2023 er det gitt tilsagn/bevilget midler til Øversjødalen; rehabilitering av loftet, Samfunnshuset fjellheim - sosial ungdomsarena, Tolga-Os janitsjar og Tolga Skolemusikkorps/Tolga-Os janitsjar/Sangkoret sneppen

Tolga kraftverk ble åpnet i oktober 2021 og gir rundt 205 GWh ny fornybar energi som tilsvarer forbruket til ca. 10.000 husstander. Som regnskapsmessig resultat viser, har kommunen betydelige inntekter fra netto salg av konsesjonskraft i 2023, selv om strømprisene var lave store deler av året.

Bredbåndsutbygging

Digital infrastruktur er avgjørende for lokal næringsutvikling og levende lokalsamfunn i hele landet. Digital infrastruktur er et premiss for digitaliseringen. Husholdninger, virksomheter og offentlig sektor forventer tilgang til en sikker og robust digital infrastruktur og digitale tjenester. Tilgang til høyhastighets internett er også avgjørende for å kunne tilby likeverdige tjenester til alle innbyggere - uansett hvor de bor i landet. Det vil gi eldre mulighet til å bo hjemme lenger og mestre egne liv. Det er nesten umulig å ta i bruk velferdsteknologi og mobile og digitale helsetjenester uten tilfredsstillende bredbånd og mobildekning. I mange av landets kommuner er det områder hvor kommersielle aktører ikke bygger ut bredbånd. For disse områdene er det viktig med offentlige incentiver for å få til denne nødvendige infrastrukturen, slik som i Tolga kommune.

Kommunale midler, støtte fra NKOM-midler og fra Hedmark Fylkeskommune har gjort at alle husstander i kommunen har fått tilbud om bredbånd til en akseptabel påkoplingsavgift. Tolga kommune avsluttet i 2023 formelt prosjektet med utbygging , med slutt dato satt til 01.07.2023. Det er tilsammen bevilget over 9,5 MNOK statlige og fylkeskommunale midler og kommunal andel på omtrent kr 4, 4 MNOK, for å realisere at alle husstander har fått tilbud om bredbånd i kommunen. Dette er et betydelig løft for den digitale infrastrukturen i en distriktskommune som Tolga.

Prosjekt mobildekning i Nord-Østerdal

Regionrådet for Fjellregionen (nå IPRNØ) gjennomførte i 2021 et forarbeid med kartlegging av signalforhold for mobiltelefoni i regionen. Bakgrunnen var at mobildekningen i ulike deler av regionen er dårlig. Denne form for infrastruktur er, sammen med bredbånd, viktig for å sikre bosetting, næringsaktivitet samt attraktive områder for fritidsbruk. Også her ser det ut for at leverandørene i markedet ikke ser det som kommersielt forsvarlig å bygge ut i takt med behov og etterspørsel, og en utvikling i vår region vil følgelig fortsatt kreve offentlig støtte. Prosjektet har gått over noe tid, grunnet endringer i regelverk og ønsker med å få tilbydere. En har endret noe ved å dele opp prosjektet i 2 deler og endre lokasjon/punkt for Tolga sin del. Det er jobbet godt gjennom hele året og på tampen av 2023 har en lyktes med tilbud fra en aktør. Totalt er kostnaden på prosjektet basert på 6 master (en i hver kommune), kroner 34.875.000. Hedmark Fylkeskraft går inn med 75% av kostnaden og den kommunale egenandelen er da på 25%. Realisering av prosjektet fortsetter inn i 2024 og i Tolga er det Berghåmmåren som ble prioritert valgt område og punkt for utbygging, etter at man ikke fikk noen til å bygge ut i opprinnelig ønsket området Sålekinna (Øversjødalen/Falkfangarhøgda)

Tolga 2020, Bolig og bosetting

Å Øke tilflyttingen gjennom å kunne tilby boliger og boligtomter er et klart politisk mål og er et tiltak for å kompensere for kommunens utfordring med demografi og befolkningsnedgang. Det ble i 2018 og 2019 ferdigstilt to prosjekter med boligbygging i sentrum hvor kommunen har inngått avtale om tilbakeleie av leiligheter i ulik størrelse for å møte flere boligbehov for kommunens innbyggere, innflyttere og potensielle tilbakeflyttere. Dette har nå gitt flere og fleksible muligheter for å leie bolig i Tolga, selv om leiemarkedet nå er sprengt som følge av tilstrømming av ukrainske flyktninger.

Det er gitt kommunal støtte til privat reguleringsplan i Hamran. Her er det et sentrumsnært boligfelt med byggeklare tomter i 2022 og realisering av nå tilsammen 2 boliger og en til med støpt platt. Alle disse har fått boligtilskudd fra kommunen.

Tolga kommune har tidligere opprettet selskapet **Tolga 2020** sammen med Tolga-Os Sparebank. Selskapet har som mål og hensikt å øke folketallet i Tolga kommune gjennom ulike tiltak og handlinger. I november 2021 ble det vedtatt at kommunen øker sin aksjekapital i Tolga 2020 AS med et innskudd bestående av kommunale tomter/eiendom og medeier Tolga-Os Sparebank går inn med innskudd som ny aksjekapital. I 2022 og 2023 har selskapet arbeidet aktivt for byggeklare tomter i første omgang i Vesleåsen Øvre i Vingelen og selskapet har i 2023 realisert en reguleringsplan for boligfeltet Vesleåsen Øvre i Vingelen. Det jobbes mot realisering av boligbygging første del av 2024.

Det er vedtatt kriterier for å bruke «**hytta/fritidshus som bolig**» og en slik søknad er innvilget/forlenget i 2022 i påvente av at bolighus ferdigstilles og en ny sak innvilget i 2023 (f-sak 58/23)

Kommunen benytter ordningen med videreutlån (startlån) gjennom Husbanken for å stimulere aktuell målgruppe til å kunne realisere og eie egen bolig. I desember 2020 ble forankringa av Bolig politisk plan vedtatt i kommunestyret. Planen peker på seks premisser som er førende for administrasjonens arbeid.

Kommunestyret vedtok «**boligmillionen**» et boligtilskudd i k-sak 33/22 den 19.05.22. Vedtatt beløp var kr 1.000.000 og det utbetales kr 200.000 pr bolig. Etter årets slutt skulle ordningen evalueres og eventuelt videreføres. Tiltaket ble imidlertid så ettertraktet at det ble en ny sak (48/22) til evaluering 01.09.22 hvor det ble avsatt ytterligere kr 1.000.000. For 2022 er det gitt tilsagn til 7 boliger. I 2023 er det gitt tilsagn om boligtilskudd til 2 boliger.

Med tiltaket **Lys i alle glas** ønsker kommunen å stimulere til at flere ubeboede boliger og småbruk kommer på markedet. Det ble i november 2022 vedtatt i kommunestyret å innføre en tilskuddsordning hvor den som selger en ubebodd enebolig eller småbruk får et tilskudd på til sammen kr 100.000 når enebolig eller småbruk selges. Tilskuddet utbetales med kr 50.000 når boligen eller småbruket selges, og kr 50.000 når noen melder flytting til eiendommen. Det har ikke vært noen søknader knyttet til dette tiltaket i 2023 og det vurderes som aktuelt med evaluering til 1.tertial 2024 om hele ordningens innretning.

Beredskap

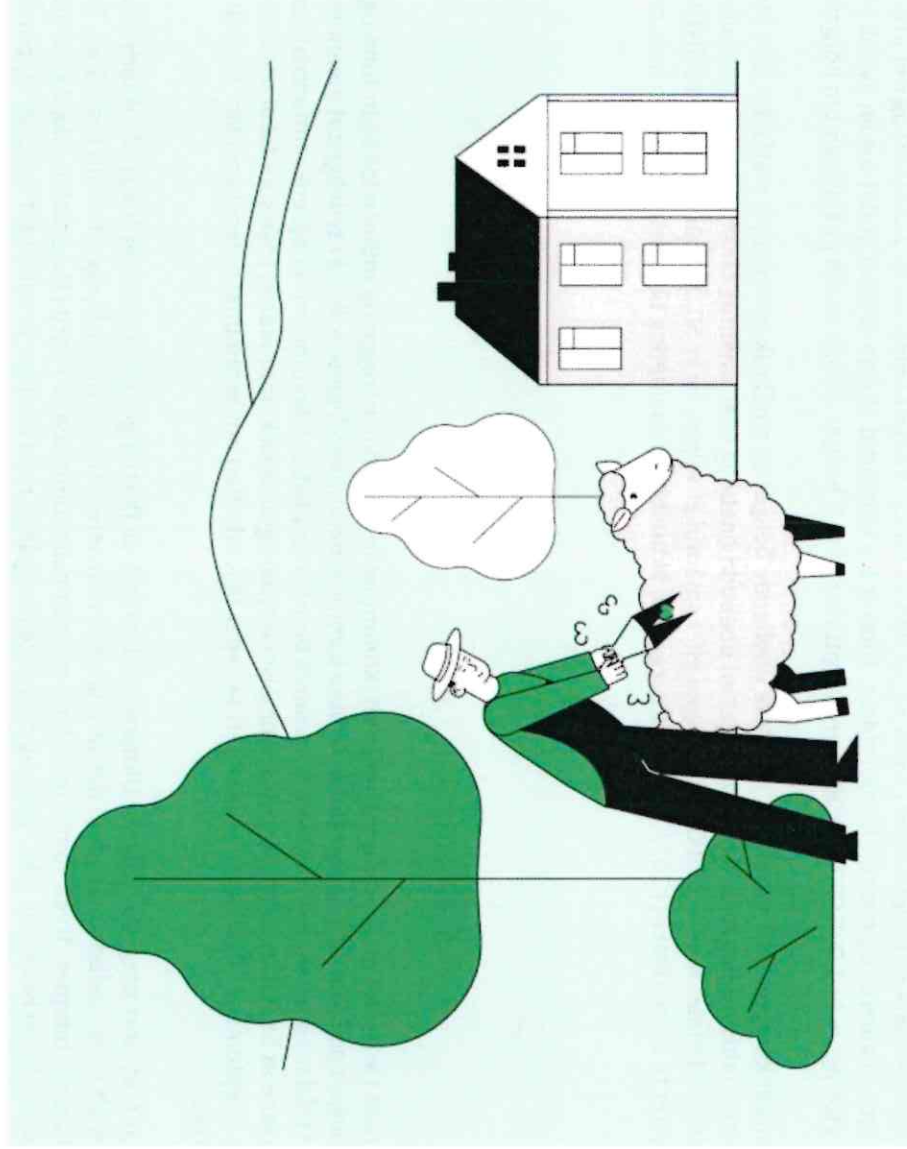
Kommunene har en sentral rolle i arbeidet med samfunnsikkerhet. Kommunene skal utvikle trygge og robuste lokalsamfunn og har et *grunnleggende ansvar for å beskytte befolkningen og bidra til å opprettholde kritiske samfunnsfunksjoner*. Denne rollen er tydeliggjort gjennom bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt. I tråd med bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt skal kommunen integrere samfunnsikkerhet i daglig virksomhet og gi samfunnsikkerhetsoppgavene et helhetlig perspektiv. Bestemmelsene tydeliggjør også kommunenes rolle som *lokal samordner* i samfunnsikkerhetsarbeidet. I september 2023 kom ny oppdatert veileder til forskriften om kommunal beredskapsplikt fra DSB (Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap)

I beredskapssammenheng har året vært preget av krigen i Ukraina med mottak av flyktninger og et skjerpet fokus på sikkerhet og beredskap generelt. Sommeren 2023 fikk vi unormalt store nedbørsmengder i det som ble ekstremværet "Hans," med påfølgende flom i vassdrag. Det var kommunene i Innlandet og Viken som ble hardest rammet. Tolga kommune, sammen med nabokommunene i nord i Østerdalen, fikk ikke skader av betydning eller andre beredskapsmessige utfordringer, da vi i hovedsak gikk "klar" av de verste mengdene med nedbør. Vi har levert hyppige rapporter til Statsforvalteren i Innlandet gjennom hele 2023 knyttet til kapasitet på bosetting og dertil tjenesteyting i forbindelse med Ukrainske flyktninger. Kommunens øverste leder, samt beredskapskoordinator og dennes stedfortreder har deltatt i fagsamlinger i regi av Statsforvalteren, samt to dagers kurs i regi av DSB *Beredskapsplanlegging i kommunen*. Dette økte fokuset på beredskap og sikkerhet krever betydelig ressursbruk spesielt hos beredskapskoordinator og kommunens øverste ledelse.

Kommunen har ikke opplevd kritiske situasjoner i forhold til tjenesteyting, men deler av organisasjonen har i lange perioder vært «på strekk» på grunn av sykefravær, bemanningsutfordringer og mangel på vikarer. En må berømme de ansatte som viser en imponerende innsats for å yte gode tjenester for kommunens innbyggere.

Kommunedelplan for klima og energi ble vedtatt høsten 2023

Visjon: Bærekraftige fjellkommuner i en grønn region

Vår ambisjon er at vi skal være en region De betyr at vi skal

- ..som er rustet for fremtidens klima
  - Inkludere klimarisiko i risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner
  - Inkludere klimarisiko og -muligheter i strategier for produkt- og tjenesteutvikling og daglig drift
  - Sikre innbyggere og infrastruktur mot alvorlig skade som følge av klimaendringer
- ..som drives med fornybar energi
  - Erstatte fossil energi med fornybar energi
  - Bruke energi effektivt og samfunnsmessig forsvarlig
  - Legge til rette for produksjon av fornybar energi, uten vesentlig skade på naturmangfold
  - Legge til rette for utbygging av fjernvarme
- ..med bærekraftig og strategisk arealbruk
  - Ha et bevisst forhold til arealbruk, og begrense arealendringer som bidrar til klimagassutslipp
  - Øke karbonlager i jord og skog, uten å skade natur og biologisk mangfold.
  - Legge til rette for attraktive og klimavennlige bo-områder, og hytteområder med lave klimagassutslipp
- ..der det er enkelt å velge klimavennlig transport
  - Legge til rette for å gå og sykle
  - Legge til rette for samkjøring og bildeling
  - Gjøre klimavennlig drivstoff lettere tilgjengelig
  - Ta i bruk klimavennlig drivstoff i kollektivtransporten
  - Utvikle bærekraftige logistikk løsninger lokalt og regionalt

Årsmelding 2023

- ..med god ressursutnyttelse i en sirkulær fremtid
  - Kjøpe bare det vi trenger, og bruke om igjen når det er mulig
  - Velge varer og tjenester med lav klimabelastning, designet for reparasjon og gjenvinning
  - Rehabiliterer bygg i stedet for å rive og bygge nytt, der det er økonomisk forsvarlig
  - Kildesortere avfall for gjenvinning
- ..med lønnsomt og bærekraftig lokalt næringsliv, med lave klimagassutslipp
  - Forvalte regionens arealer og ressurser på en bærekraftig måte
  - Samarbeide med regionens utdannelsesinstitusjoner for økt kunnskap om klima
  - Utnytte de muligheter endret klima gir for vår region
- ..med kommuner som er pådrivere og legger til rette for grønn omstilling
  - Bidra til økt kunnskap om klimautfordringer og muligheter
  - Inkludere klimateledelse i egen organisasjon
  - Benytte forutsigbare klimakrav ved offentlig anskaffelse
  - Legge til rette for mer klimavennlige transportalternativer i jobbsammenheng
  - Ta i bruk teknologi som bidrar til å nå klimamål
  - Forvente at kommunalt eide selskaper bidrar til grønn omstilling

Handlingsprogrammet beskriver konkrete tiltak. Prioritering, tidsplan og kostnader bestemmes når tiltakene innarbeides i kommunens årlige økonomiplan, i klimabudsjett og i de enkelte enheters tiltaksplaner. Handlingsprogrammet består av mange konkrete tiltak, med samarbeid, økt kunnskap, arealbruk, offentlig anskaffelse og innføring av klima- og miljøledelse som noen av de viktigste. Det regionale samarbeidet fra planprosessen videreføres ved

prioritering av tiltak, slik at man kan dra nytte av kompetanse på tvers ved gjennomføring av tiltakene. Rapportering av klimatiltak og måloppnåelse innarbeides i kommunenes årsrapport.

Kommunene som har gått sammen om en felles Regional innkjøpsrådgiver og har fått midler fra Miljødirektoratet til 50 % denne stillingen. Innkjøpsrådgiver vil bistå kommunene i utforming av klimakrav og tildelingskriterier, og samarbeide med Abakus om leverandørkartlegging, evaluering av tilbud og kontraktsoppfølging. Dette er som en direkte oppfølging av klima og energiplanen som peker på nettopp innkjøp som en av kommunenes utfordringer.

Dette er første gang Tolga kommune tar i bruk klimabudsjett og den skybaserte løsningen Framsikt for budsjettet 2024. Vi vil derfor implementere og forbedre klimabudsjett utover i økonomiplanperioden 2024-2028. Av tiltak vi allerede er i gang med i 2023, kan nevnes:

- Gjenbruk av møbler og annet utstyr før anskaffelse
- Kildesortering av husholdningslignende avfall på kommunehuset og flere enheter
- Jobbe for elektrifisering av Rørosbanen via jernbaneforum for Røros- og Solørbanen
- Anskaffe kommunal nullutslippsbil til bruk for ansatte
- Legge til rette for lading av el-biler ved kommunale bygg, for ansatte, publikum og gjester
- Prosjektstilling regional innkjøpsrådgiver
- Klima og energi kan innarbeides som krav eller tildelingskriterium ved anskaffelse, både for enkeltprosjekter og ved revisjon av rammeavtaler.
- Prioriter anskaffelser basert på kartlegging og utslipp fra egne innkjøp
- Still krav til klimagassutslipp fra produksjon og transport ved kjøp av varer og tjenester
- Inkludere retningslinjer for klimakrav i rutinebeskrivelse og kravspesifikasjon for innkjøp
- Fremme sak med å revidere kommunens innkjøpsreglement, og inkludere mål og forventning om bruk av klimakrav ved anskaffelse og at miljøkrav skal vektles minimum 30% i offentlige anbud
- Kartlegg egne innkjøp, og identifiser innkjøp med høyest klimapåvirkning
- Prioritere løsninger med korte transportavstander ved jord- og konsesjonsbehandling og ved godkjenning av søknader om nydyrking
- Legge til rette for kompetanseheving og erfaringsutveksling, med fokus på bærekraftig skogbruk
- Initiere, søke og delta i prosjekter som kan bidra til å redusere klimagassutslipp, øke karbonlagring og gjøre landbruket i Nord-Østerdalen bærekraftig.

Natur-restaurering

Kommunen har tatt på seg en pådriver og koordineringsrolle i forhold til restaurering av Hola elv i Trangedalen. Elveløpet skal tilbakeføres med naturlige "slynger/svinger" slik at vannet at bunnforholdene bedres for gyting av ørret. Tiltaket krever ekstern finansiering.

For 2023 er det gjennom Klimakost utarbeidet en rapport som kan leses her;

Rapporten viser at:

- Antall liter diesel er redusert med 5,4%, men bensinforbruket er økt med 31,2%.
- Strømforbruket er økt med 9%, og bioenergi/fjernvarme er økt med 5,4%
- Utslipp fra Bygg er redusert med 23%, til tross for økte kostnader. Det skyldes at utslipp pr. enhet for rep/vedlikehold (NOK) er halvert siden 2022.
- Kostnader til transport er økt med 36%, og godtgjørelser med 35,5%. Antall kjøpte km er økt med 43,4%, men utslipp fra flyreiser er redusert med 43%.
- Utslipp fra kjøp av tjenester er økt med 42%.
- Utslipp fra avfall er økt med 9%, men inkluderer 9% mindre restavfall, i kr. Antall kg matavfall har økt med 52%, noe som skyldes at det er to nye anlegg som kildesorterer matavfall. I tillegg er det stor økning fra skolene, som kan skyldes at det ikke var matsortering i hele 2022.

Konklusjoner/utfordringer

Tolga er et lokalsamfunn som har plass til alle og der alle er en ressurs og har noe å bidra med. Dette bygger oppunder de kvalitetene og den kulturen som er bærende i Tolga-samfunnet i dag. Med krigen i Ukraina utfordres kommunene i Norge med tilstrømningen av antallet flyktninger. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) har anmodet Tolga kommune å bidra i den ekstraordinære bosettingen av flyktninger også i 2024. Kommunen er innstilt på å strekke seg langt for å bidra og vi vil ta vår andel av den utfordringen Norge står ovenfor som mottaksland. I Tolga kommune bosatte vi 45 flyktninger i 2023 og 38 i 2022. For 2024 har kommunestyret vedtatt å motta 22 nye flyktninger. Økonomien rundt bosetting av flyktninger avhenger i hovedsak av hvor vellykket opplærings- og integreringsarbeidet er. Det er et sterkt økonomisk insentiv for kommunen med å lykkes med opplæring, språktrening og kvalifisering og å få folk i arbeid eller annen aktivitet. Gjennom den høye bosettingen de siste to årene er det blitt et økt press på flere tjenesteområder. Kommunen har dyktige ansatte, som er fleksible og rustet for å imøtekomme utfordringene. Likevel ser vi en viss slitasje i organisasjonen. Det bosettes nå innenfor et system der ordinære krav til kvalitet i tjenestene gjelder. Det betyr at flyktningene som kommer skal tas imot med et langsiktig perspektiv, og det skal etableres varige og gode hjem med langsiktighet og stabilitet, barna skal i skole og barnehage så snart som mulig og for de voksne er målet arbeid etter relativt kort løp i introduksjonsprogrammet. Det er kritisk viktig å lykkes med integrering i arbeids- og samfunnsnivå.

Det er en stor utfordring er at utgiftene pr innbygger som mottar helse- og omsorgstjenester øker mer enn det man får i overføringer for å løse oppgavene. Dette gjelder ikke bare for Tolga kommune, men er en utfordring for alle kommuner i Norge.

Lønns- og prisveksten utgjorde en betydelig utfordring for kommunens økonomi i 2023. Det samme med pensjonsutgiftene. Samtidig har vi innbyggere som ikke får sine inntekter til å strekke til i denne "dyr-tiden" med høye renteutgifter og prisvekst på matvarer og andre nødvendige ting, slik at det er forventet økte kommunale utgifter til sosialhjelp.

Årsmelding 2023

Befolkningsutvikling og demografisk sammensetning av innbyggerne er en klar utfordring for kommunen framover. Vi ser nå en positiv trend ved at kommunen har økt innbyggertallet til 1604 innbyggere 4. kvartal 2023. I Tolga har vi, sammen med Alvdal og Tynset kommuner, en høy andel barn/ungdom sammenlignet med andre kommuner i innlandet. Sammen med høy gjennomføringsgrad i skole og utdanning og lav grad av antall uføre blant innbyggerne, ligger det nå noen positive kvaliteter til grunn for samfunnsutviklingen i kommunen.

Vi ser at det er viktig å bygge opp et disposisjonsfond for uforutsette hendelser, noe kommunen bør prioritere fremover. Evnen til å tilpasse driften raskt etter behovene vil fortsatt være gjeldende i årene som kommer. Vi har i 2023 økt stillingsressursene på flere områder for å håndtere den økte tilstrømningen av flyktninger. Dette kan være en midlertidig situasjon, og det er viktig å ta ned igjen og tilpasse ressursene om situasjonen endres. Dette er krevende når situasjonen nå vedvarer over flere driftsår, både for ledere og ansatte. Likevel har vi et kontinuerlig fokus på god kvalitet, effektiv utnyttelse av ressursene og evne til nødvendig omstilling. Stab/støtte underbygger og støtter prosesser og arbeidsmetoder til hele organisasjonen. Økonomisjef med medarbeidere jobber helhetlig og med gode rutiner. Det gir oversikt og kvalitet som sammen med ledelsen og organisasjonen gir grunnlag for å oppnå ønskede resultater.

Tolga kommune leverer gode tjenester og skaper gode resultater. Organisasjonen har mange dyktige medarbeidere, som er fornøyde med og stolte av arbeidsplassen sin. Satsingen på medarbeiderskap gir engasjerte og myndiggjorte medarbeidere. Medarbeiderne er det beste en organisasjon kan investere i. Det er mye folkehelse i å ha et arbeid hvor man trives og utvikles. Det var en bekymringsfull utvikling med økt sykefravær i 2021, men i 2022 og 2023 ser vi at dette snur og at nærværet er økende.

Tolga, 2. april 2024

Siv Stuedal Sjøvold

kommunedirektør

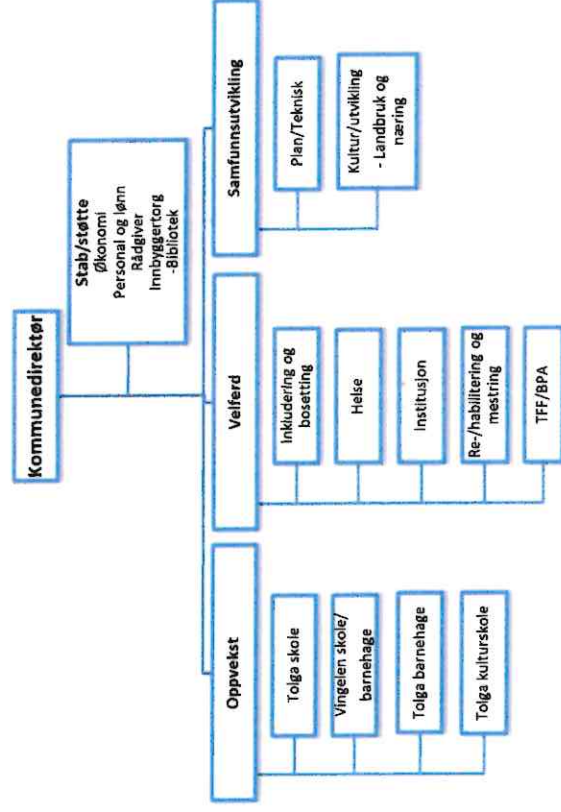

Personal og organisasjon

Administrativ organisering

Administrativ organisering

Tolga kommune har en tilpasset tre-nivåmodell i tre sektorer; Oppvekst, Velferd og Samfunnsutvikling. En slik organisering gir effekter gjennom mer helhet, ressursoversikt og samhandling og mindre sektoriserede tjenester. I stab og støtte inngår; økonomi/lønn, personal, Innbyggertorg og Bibliotek. IKT er organisert i IKT Fjellregionen IKS, FARTT.

Interkommunale tjenester:

NAV, Tynset vertskommune
Barnevern, Tynset vertskommune
IKT Fjellregionen IKS (FARTT)

Ledelse

Ledelsen i Tolga kommune består av en strategisk ledergruppe med kommunedirektør, økonomisjef, personalsjef og tre kommunalsjefer. Operativt ledernivå utover de som inngår i strategisk ledergruppe er 12 enhetsledere. Lederne i Tolga kommune har et stort og viktig ansvar både i forhold til tjenesteproduksjon, utvikling og arbeidsmiljø. Lederutvikling er en kontinuerlig prosess. Gjennom 2023 har Tolga kommune faste arenaer og møtepunkt for ledelsen, hvor ledelsesutøvelse og utvikling er en del av dette.

Ledelse i Tolga kommune utøves på tre nivå (gjennom)

- Medarbeiderskap
- Mestringsorientert ledelse
- TÆL-ledelse (Tydelig, Ærlig og Lojal)

For å forbli en god og fremtidsrettet kommune er Tolga kommune avhengig av systematisk å utvikle medarbeidernes rolle og kompetanse. Vi er avhengig av å finne arbeidsformene som involverer, trigger og utfordrer. Alle ansatte har en unik rolle og oppgave. Hver enkelt utfører oppgaver som til sammen utgjør helheten.

Medarbeiderskapet skal

- Fremme arbeidsglede.
- Det skal sikre myndiggjorte medarbeidere
- Det skal sikre en utviklende og lærende organisasjon.

Mestringsorientert ledelse er viktig for å realisere de mål og de føringer vi har vedtatt. De vil si både i forhold til planer, verdigrunnlaget og evnen til å kunne fylle de rollene vi har som tjenesteleverandør, forvaltningsorgan og samfunnsutvikler.

Bemannning og rekruttering

Personalsituasjonen i Tolga kommune har vært stabil. Kommunen har god tilgang på kvalifisert personell på de aller fleste områder, men en ser en tendens til at noen yrkesgrupper med krav til høyere utdanning har vært mer krevende å rekruttere. Det er stor etterspørsel etter arbeidskraft i hele landet spesielt innen helse og omsorg, barnehage og skole. Dette gjelder også for Tolga kommune. Dette er forhold som det jobbes kontinuerlig med og i forbindelse utarbeidelse av ny kompetanseutviklingsplan, som har startet i 2023, blir rekruttering og stimulerende tiltak for utdanning vektlagt. De vurderes stipend, permisjonsordninger og andre relevante tiltak for både å rekruttere men også kunne gi muligheter til våre ansatte for utvikling. De faste antall årsverk er i samsvar med de behov og oppgaver kommunen har og skal løse og i henhold til de rammer og forutsetninger vi har å drifte for.

Medarbeidere i Tolga kommune

Kommentar:

Tabellen angir ansatte og årsverk for faste stillinger, lærlinger og turnuslege.

Det er en vesentlig økning i antall årsverk faste stillinger fra 2022. 6 lærlinger og utdanningsstilling/turnuslege er også med i tallet. Det har vært en økning i antall ansatte innen TFF/BPA. I tillegg er stillingen til vertskommune IPRNØ med i årsverkstallet.

Tolga kommune har flere prosjekter gående, spesielt innenfor satsing barn/unge. Midlertidige stillinger i engasjement og prosjekter utgjør tilsammen 8,8 årsverk pr 31.12.23. De midlertidige stillingene inngår ikke i tallet for faste årsverk.

År	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antall ansatte	154	156	155	156	163	164	167
Antall årsverk	132	133	132	129,5	132,4	130	146

Nærvær

Tolga kommune er IA-bedrift, og det forplikter kommunen til å jobbe aktivt for å øke nærværet i organisasjonen. Målet for tilstedeværelse er satt til 94,5 %. Ved årsslutt viser fraværs statistikken en tilstedeværelse på 93,9 % som er en bedring fra 2022, og vi nærmer oss igjen vårt nærværs mål. Tabellen viser at årene med pandemi medførte at sykefraværet økte tildels betydelig. Over halvparten av fraværet er langtidsfravær (3,7%) det vil si fravær på 57 dager eller mer. Administrasjonen, AMU og de tillitsvalgte har alle satt søkelys på tettere sykefraværsoppfølging og rutiner rundt det. For kommende år vil fortsatt oppfølging og tiltak som gjelder sykefraværsoppfølging prioriteres.

År	Fraværsdager	Nærvær	Fravær
2019	1.975	94,5	5,5
2020	2.157	94,1	5,9
2021	2.583	92,8	7,2
2022	2.698	93,0	7,0
2023	2.490	93,9	6,1

Trivsel

Medarbeiderundersøkelse blant ansatte gjennomføres hvert andre år. Den ble sist gjennomført i november 2022, og det er den det vises til her. Svarprosenten lå da på 78 %, 149 av 191 svarte på undersøkelsen. Dette er en svak nedgang fra 2019, da svarprosenten var på 83 %. 78 % er fortsatt en meget god deltakelse i undersøkelsen. Som tabellen nedenfor viser er det en jevnt høy score, med enkelte faktorer som vil bli prioritert å utvikle. Tabellen er for sammenstilling av alle sektorer og enheter i Tolga kommune. Score er fra 0 til 5. Over 4 er fra bra til meget bra.

Trivsel på arbeidsplassen er avgjørende for et godt arbeidsmiljø, og at Tolga kommune skal lykkes med nå sine mål. Mestringsorientert ledelse har vært og er fortsatt et av administrasjonens mål for å kunne drive tillitsbasert ledelse, herunder myndiggjorte medarbeidere. Dette er et viktig element for trivsel på arbeidsplassen.

10-FAKTOR KS' medarbeiderundersøkelse
PERIODE:

Tolga kommune Kommune

Overrask og sammenligning (alle faktorer)
Tabellen viser resultater for valgt enhet, kommune og landsnitt for neste

FAKTOR	Tolga kommune	Tolga kommune	Kommune
1. Indre motivasjon	4.4	4.4	4.2
2. Mestringste	4.3	4.3	4.3
3. Autonomi	4.3	4.3	4.3
4. Bruk av kompetanse	4.4	4.4	4.1
5. Mestringserfartidelse	3.9	3.9	3.9
6. Rollet barhet	4.3	4.3	4.2
7. Relevant kompetanseutvikling	3.8	3.8	3.8
8. Fleksibilitetsvilje	4.5	4.5	4.4
9. Mestringsklama	4.2	4.2	4.1
10. Sosialmotivasjon	4.8	4.8	4.7

Kompetanseutvikling

Arbeidet med kommunens strategiske kompetanseutviklingsplan startet høsten 2022. Flere av sektorene har kompetanseplaner som støtter opp under og er førende for medarbeidernes kompetanseheving og -utvikling i enhetene.

Fra høsten 2020 til mars 2022 er det gjennomført et eget lederutviklingsprogram i Tolga kommune. Lederutviklingsprogrammet er en oppfølging av tidligere gjennomført interkommunalt lederutviklingsprogram som ble gjennomført i 2019 med kommunens strategiske ledergrupper. Målgruppen har nå vært alle ledere med personalansvar i Tolga kommune. Høsten 2023 gjennomført vi sammen med Alvdal kommune en forkortet versjon av lederutviklingsprogrammet, 4 samlinger, for nye ledere og ledere som ikke fikk gjennomført hele programmet 2020 -2022.

Lederutviklingsprogrammet blir fulgt opp gjennom coaching og faste tema på ledermøtene.

Kommunens strategiske kompetanse utviklingsplan, inkludert handlingsplan for enhetene, er under utarbeidelse og vil bli ferdigstilt våren 2024.

Internkontroll og HMS

Som digitalt kvalitetstyringssystem/verktøy bruker kommunen Compilo. Styringssystemet skal dekke strategi, risikovurdering, dokumentasjon, avvik og tiltak og rapportering i forhold til HMS. Dette arbeidet er kontinuerlig og skal inngå som en naturlig del av enhetens arbeidsprosesser. Prosedyrer og rutiner skal revideres årlig.

Arbeidsmiljøutvalget (AMU) består av tillitsvalgte, hovedverneombud og kommunedirektør/sector-/enhetsledere som arbeidsgivers representanter. Kommunens IA-rådgiver og bedriftshelsetjenesten har møte- og talerett i AMU.

Vernerunder har blitt gjennomført og blir fulgt opp og forelagt AMU. Kommunen har avtale med godkjent bedriftshelsetjeneste BHT A/S på Tynset. BHT A/S deltar i AMU. I tillegg involveres bedriftshelsetjenesten ved behov i forbindelse med oppfølging og tilrettelegging for å forebygge sykefravær.

Meldte avvik i 2023

Det er meldt totalt 108 avvik i Tolga kommune i 2023 av disse er 37 HMS avvik.

De er fordelt på sektorer som følger:

Oppvekst 22, Velferd 71, Samfunnsutvikling 10, Stab/støtte 5.

HMS avvik er fordelt innen kategoriene Vold og trusler 7,3%, Arbeidsmiljø 48,8%, Ytre miljø 24,4% og ulykke/skade 19,5%.

Alle avvik er behandlet og lukket.

Med bakgrunn i bekymringer meldt til verneombud og arbeidsgiver er det gjennomført arbeidsmiljøundersøkelse ved en enhet i Tolga kommune.

Undersøkelse av forholdene er gjort delvis ved bruk av ekstern konsulent og av kommunens personalavdeling. Oppfølging og tilbakemelding til ansatte er gjennomført etter undersøkelsen. Det er iverksatt noen forbedrings tiltak med bakgrunn i rapporten fra undersøkelsen.

Etisk standard

Kommunen tilstreber at hensynet til høy etisk standard, rettsikkerhet og åpenhet skal ivaretas i alle ledd. Tolga kommunes etiske retningslinjer ble revidert i 2020. Retningslinjene gjelder både for folkevalgte og ansatte og er en del av kommunens personalhåndbok. Personalhåndboken, herunder også retningslinjene er under revisjon.

I 2023 ble det gjennomført forvaltningsrevisjon om etikk og varsling i kommunen.

Revisor konkluderer med at Tolga kommune i noen grad har lagt til rette for å sikre gode etiske holdninger og handlinger i egen organisasjon. Kommunen har utarbeidet etiske retningslinjer, som gjelder for både ansatte og folkevalgte. Retningslinjen er tilgjengelig for alle. Revisor ser følgende forbedringspotensialer:

- o Retningslinjene bør vedtas i kommunestyret. Administrasjonsutvalget kan ikke binde folkevalgte i kommunestyret
  - o Bierverv bør bli omtalt
  - o Informasjon i styreverv registeret bør være oppdatert
  - o Sørge for regelmessig etisk refleksjon i de ulike sektorene
- Revisor konkluderer med at Tolga kommune i noen grad har lagt til rette for forsvarlig varsling i henhold til arbeidsmiljøloven. Kommunen har oppdaterte varslingsrutiner, som er lett tilgjengelig for ansatte. Revisor ser følgende forbedringspotensialer:
- o Varslingsrutinen bør omtale muligheten til å varsle til media og via advokat
  - o Tydeliggjøre hvordan ansatte kan varsle elektronisk
  - o Vurdere om e-post er egnet kanal for mottak av varsel
  - o Vurdere om sjekklisten for varsling er en god veiledning for de ansatte
  - o Ta opp varsling regelmessig som tema med ansatte

Anbefalinger

Revisor anbefaler at kommunen har fokus på de svakheter som er avdekket.

Med bakgrunn i rapporten og revisors anbefalinger vil kommunens prosedyrer for etikk og varsling bli revidert første halvår 2024 og framlagt henholdsvis adm. utvalg og kommunestyret for godkjenning.

Likestilling og diskriminering

Det skal redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i kommunen. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt, og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å hindre forskjellsbehandling i strid med likestillings- og diskrimineringsloven, samt for å fremme formålene i likestillings- og diskrimineringsloven når det gjelder etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Politisk likestilling

Pr. 31.12.23	Kvinner	Menn
Kommunestyret	6	9
Formannskap	2	3
Kontrollutvalget	2	3
Administrasjonsutvalget	6	5
Eldrerådet	4	1
Råd for personer med nedsatt funksjonsevne	2	3
Barne- og ungdomsrådet	3	2

Tolga kommune har mannlig ordfører og varaordfører.

Ansatte

	2021	2022	2023
Antall årsverk	132,4	130	146
Antall ansatte	163	164	167
Antall kvinner	125	127	128
% andel kvinner	76%	77%	77%
Antall menn	38	37	39
% andel menn	24%	23%	23%
Antall kvinner ledende stillinger	13	12	12
% andel kvinner i ledende stillinger	65%	60%	57
Antall menn i ledende stillinger	7	8	9
% andel menn i ledende stillinger	35%	40%	43
Fordeling heltid/deltid			
Antall deltidsstillinger	115*	115*	105
Antall ansatte i deltidsstillinger	79	78	77

Årsmelding 2023

Antall kvinner i deltidsstillinger	58	57	59
% andel kvinner i deltidsstillinger	73%	72%	77%
Antall menn i deltidsstillinger	21	21	18
% andel menn i deltidsstillinger	27%	28%	23%
Antall midlertidig ansatte	14	19	11
Antall midlertidig ansatte menn	7	8	1
Antall midlertidig ansatte kvinner	7	11	10
Foreldrepermisjon			
Antall uker foreldrepermisjon menn	27	29	54
Antall uker foreldrepermisjon kvinner	73	163	1161

*Mange ansatte har flere brøkststillinger, men til sammen har de full stilling.

Gjennomsnittslønn pr 31.12.23	Kvinner	Menn
Kap. 3	740.333	784.125
Kap. 5	970.500	664.000
Tolga kommune kap. 3,4 og 5	567.095	598,837

Merknad: den store forskjellen i kap 5 skyldes at dette er lønnskapittelet hvor legene er plassert.

Tolga kommune har egne retningslinjer for å redusere bruken av uønsket deltid. Disse brukes sammen med tilsetningsreglementet. Kommunen bruker intern utlysning når deltidsansatte kan ha krav på utvidelse av sitt tilsetningsforhold. I 2023 har vi hatt ekstra fokus på å skape en heldidskultur, blant annet er det utarbeidet nye retningslinjer for dette. Det er flest faste stillinger som er utlyst som 100% stillinger.

Lønn

Tolga kommune følger KS sitt lønnsregulativ. Det er ingen forskjell på menn og kvinner i samme stillingskode i kapitel 4. Avlønningen baserer seg på grunnlønn etter stillingskode/lønnsramme og ansiennitet.

Årsmelding 2023

I stillingskoder som baserer seg på sterkere grad av individuell lønnsfastsettning er det også større forskjeller. De største lønnsmessige forskjellene er i kapittel 5. Her er det ikke samme automatiske sammenheng mellom stillingskode, utdanningsnivå, ansiennitet og lønn som det er for de fleste ansatte i kapittel 4. De med høyest lønn i kap. 3 og 5 er kvinner.

Lønnskartlegging skal foregå hvert annet år. Lønnskartlegging er gjort for regnskapsåret 2023.

LIKESTILLING

Etnisitet

Kommunen skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme diskrimineringslovens formål som er å fremme likestilling, sikre like muligheter og rettigheter og å hindre diskriminering på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstammning, hudfarge, språk, religion og livssyn.

Nedsatt funksjonsevne

Kommunen skal også i henhold til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven arbeide aktivt for å fremme likestilling og likeverd, sikre like muligheter og rettigheter til samfunnsdeltakelse for alle, uavhengig av funksjonsevne, og hindre diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Tolga kommune arbeider systematisk med tilrettelegging for ansatte med nedsatt funksjonsevne. Dette arbeidet gjøres ved behov i samarbeid med NAV. Vi tilrettelegger også for praksisplasser for personer som trenger arbeidsutprøving, arbeidstrening og praksis.

Tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling

Kommunen skal jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Dette anses som kommunens HMS-arbeid, det forebyggende arbeidet før (opplevelser av) diskriminering oppstår. Gjennom en slik systematisk jobbing unngås forhåpentligvis saker om diskriminering. Slike saker er svært belastende for den det gjelder og for virksomheten. I tillegg gir enkeltsaker ofte heller ikke godt grunnlag for å endre diskriminerende systemer, fordi det kan være vanskelig å se sakene i sammenheng. Den generelle aktivitetsplikten legger opp til at man skal avdekke de likestillingsutfordringene som finnes og gjøre noe med dem før det utvikler seg til en konflikt eller klagesak.

Tolga kommune skal:

- a) Undersøke om det finnes risiko for diskriminering eller andre hindre for likestilling
- b) Analysere årsaker til identifiserte risikoer
- c) Iverksette tiltak som er egnet til å motvirke diskrimineringen og bidra til økt likestilling og mangfold i virksomheten
- d) Vurdere resultatet av arbeidet etter bokstav a –c

Nytt i den forsterkede plikten er at kommunen som en del av bokstav a, også skal gjøre en lønnskartlegging og en kartlegging av ufrivillig deltid. Kartleggingen skal gjøres hvert annet år.

Det er i tillegg gjort en utvidelse knyttet til hvilke diskrimineringsgrunnlag/områder kommunen skal jobbe med. Det er lagt til kjønnsbasert vold samt sammensatt diskriminering (diskriminering på flere grunnlag samtidig).

Per i dag omfattes følgende grunnlag:

- Kjønn
- Nedsatt funksjonsevne
- Seksuell orientering
- Kjønnsideitet og kjønnsuttrykk
- Religion og livssyn
- Etnisitet
- Omsorgsoppgaver
- Gravditet, foreldrepermisjon og adopsjon

Kommunen arbeider også for å forhindre kjønnsbasert vold, trakassering og seksuell trakassering og sammensatt diskriminering.

Vurderingen av risiko og hindre gjøres på følgende områder:

- Rekruttering
- Lønns- og arbeidsvilkår
- Forfremmelse
- Utvikling/opplæring
- Tilrettelegging
- Kombinasjon av arbeid og familieliv

Arbeidet med å fremme likestilling og hindre diskriminering skal skje i samarbeid med representanter for medarbeiderne/tillitsvalgte.

Arbeidsmiljø

Ansatte representant overtok lederansvaret i Arbeidsmiljøutvalget (AMU) i 2022, for 2 år. Utvalget har hatt 2 møter i 2023.

Årsrapport fra AMU for 2023

AML § 7-2 punkt 6 pålegger AMU å levere en årsrapport.

Arbeidsmiljøutvalget skal hvert år avgi rapport om sin virksomhet til virksomhetens styrende organer og arbeidstakernes organisasjoner. Direktoratet for arbeidstilsynet kan gi nærmere regler om årsrapportens innhold og utforming.

Utvalget har siste året kun hatt to AMU-møter den 10. oktober og 23. november. BHT er invitert og deltar.

AMU har en møteplan som er lagt opp etter AMU- årshjul (Compilo).

Det ble i løpet av året kun gjennomført to møter. AMU har ikke fått inn saker til behandling

AMU har hatt fokus på Vold og trusler samt ROS-analyser knyttet til disse. Leder i AMU har etterspurt alle enhetsleder om status og om det er gjennomført. ROS-analysene skal være en del av det som kontrolleres ved vernerundene og AMU ønsker seg rapport på det.

AMU vil også for 2024 ha fokus på dette. Videre så ønskes det mer fokus på

"Emosjonelle og relasjonelle belastninger" i arbeidslivet. Dette er i offentlig sektor den største grunnen til fravær og sykemeldinger. I den sammenheng vises det til rapportene:

[Hovedfunn – Fremtidens arbeidsmiljø \(fremtidensarbeidsmiljo.no\)](#)

[SINTEF-rapport-2023-Relasjonelle-og-emosjonelle-krav-og-belastninger-i-arbeidet.pdf \(fremtidensarbeidsmiljo.no\)](#)

Verktøyet «En bra dag på jobb» <https://enbradagpajobb.no> fra STAMI skal være en del av vår er fortsatt et verktøy arbeidsplasser bør bruke!

AMU er i 2023 ikke forlangt rapporter om yrkessykdommer og arbeidsulykker (AML § 7-2 punkt 4.)

IA handlingsplanen prioriterer følgende;

- 1) Redusere sykefravær
- 2) Personer med nedsatt funksjonsevne - være en inkluderende bedrift
- 3) Frafall – forebyggende arbeidsmiljø og avgangsalder, flest mulig skal stå i jobb til ordinær pensjonsalder

Medarbeidersamtaler

I handlingsplanen for i IA-arbeidet i Tolga kommune er det et mål om 100 % gjennomføring av medarbeidersamtaler. Målet for 100 % gjennomføring er tilnærmet nådd 2023.

Samarbeid med tillitsvalgte

Møter mellom kommunedirektør/administrasjon og hovedtillitsvalgte har vært gjennomført etter en fastsatt møteplan og ekstra ved behov. Det er gjensidig forståelse for at disse møtene prioriteres. Møtene er en god arena for formell og uformell diskusjon og informasjonsutveksling mellom administrasjonen og arbeidstakerorganisasjonene. Normalt gjennomføres møtene en gang pr måned utenom juli.

Økonomisk analyse

Driftsresultat

Netto driftsresultat for Tolga kommune i 2023 var på -7,1 mill, og utgjør -6,94 % av sum driftsinntekter. Dette ligger langt under det som er vedtatt måltall på 1,75 %.

Enkelt framstilt framkommer et slikt måltall på denne måten:

Sum driftsinntekter	239 899
Sum driftsutgifter (inklusive avskrivninger)	-239 892
Brutto driftsresultat	7
Netto finansutgifter	-14 798
Motpost avskrivninger	7 682
Netto driftsresultat	-7 109

Her ser vi at ordinære driftsinntekter fratrukket driftsutgifter er så godt som i null, men tar man med finansutgiftene (dvs lånevdrag og netto rentekostnad), får vi et negativt netto driftsresultat på 7.109.

(Avskrivninger inngår i sum driftsutgifter. Disse elimineres ved beregning av netto driftsresultat, men tas med for å vise kostnader knyttet til kapitalslit av varige driftsmidler.)

Med andre ord har vi et driftsnivå i 2023 som ikke gir rom for finansutgifter.

For å finansiere dette merforbruket må man bruke av egenkapitalen, dvs fondsmidler. Fondsmidler (i driftsregnskapet) kan være disposisjonsfond eller bundne driftsfond. Beholdning på disposisjonsfond er normalt midler som er avsatt etter mindreforbruk fra tidligere år, eller vedtatt avsatt i budsjettprosessen - som eksempelvis netto salg av konsesjonskraft. Forskriften til økonomibestemmelsene i kommuneloven sier at alt merforbruk eller mindreforbruk i forbindelse med årsavslutning skal føres mot disposisjonsfond. Man har med andre ord ikke anledning til å foreta andre årsoppgjørdisposisjoner enn dette.

Bundne driftsfond er inkomne øremerkede midler som er knyttet opp mot bestemte formål. Eksempler er gavemidler og øremerkede tilskudd til særskilte prosjekter. Disse midlene kan ikke omdisponeres til andre formål, og kan brukes kun til det formålet midlene er gitt. Oftest er beholdningen på bundne driftsfond midler som er kommet inn og som ikke i sin helhet er brukt enda.

Det må imidlertid sies at dette svake resultatet kan være noe misvisende. Tolga kommune har i 2023 hatt flere viktige prosjekter/prosjektstillinger som er finansiert ved bruk av øremerkede midler. Disse prosjektene hadde ikke nødvendigvis blitt igangsatt uten slike eksterne midler. Kostnadene knyttet til slike prosjekter inngår i sum driftsutgifter. Flere av prosjektene er flerårige, og tilskudd er mottatt tidligere år og satt på bundet fond. Derfor vil ikke tilskuddene framkomme som en inntekt i 2023, men som bruk av bundet driftsfond. Så i flere tilfeller inngår ikke finansieringen av prosjektkostnader ved beregning av netto driftsresultat.

Det samme gjelder tilskudd kommunen gir ved bruk av eksempelvis næringsfond, boligtilskudd og samskapingsmidler. Også her vil tilskuddene framkomme som en kostnad i driftsregnskapet og inngår i beregning av netto driftsresultat, mens finansieringen framkommer som bruk av egenkapital (bruk av bundne fond).

Netto bruk av bundet driftsfond i 2023 er 4 mill, så dette er et betydelig beløp som forbedrer vurderingen av netto driftsresultat. Hadde man korrigert for dette ville man hatt et netto driftsresultat på -3,1 mill i stedet for -7,1. Dette betyr et netto driftsresultat på -1,3 % i stedet for -6,94 %.

På samme måte kan det svært gode netto driftsresultat for 2022 være like misvisende, siden en stor del av inntektene knyttet til netto salg av konsesjonskraft og integreringstilskudd ble avsatt til disposisjonsfond ved årsavslutningen.

Utvikling de siste fire år:

Årsmelding 2023

Budsjettavvik

Ved avslutning av et regnskap vil man aldri være 100 % i null. Det vil alltid være en større eller mindre rest som må dekkes inn eller disponeres. Dette framgår av en forholdsvis ny hovedoversikt/forskriftsskjema som nå er obligatorisk. For 2023 ser denne oversikten slik ut:

Oversikt over budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner etter §5-9 1. ledd

Post (i 1.000 kr)	Vedtatt av kommunestyret i årsbudsjett
1 Netto driftsresultat	7 109
2 Avsetninger til bundne driftsfond	2 951
3 Bruk av bundne driftsfond	-6 118
4 Overføring til investering i henhold til årsbudsjettet og fullmakter	455
5 Avsetninger til disposisjonsfond i henhold til årsbudsjettet og fullmakter	4 252
6 Bruk av disposisjonsfond i henhold til årsbudsjettet og fullmakter	-10 474
7 Budsjettet dekning av tidligere års merforbruk	-
8 Årets budsjettavvik (mer- eller mindreforbruk før strykninger)	-1 825
9 Strykning av overføring til investering	-
10 Strykning av avsetninger til disposisjonsfond	-
11 Strykning av dekning av tidligere års merforbruk	-
12 Strykning av bruk av disposisjonsfond	1 825
13 Mer- eller mindreforbruk etter strykninger	-
14 Bruk av disposisjonsfond for reduksjon av årets merforbruk etter strykninger	-
15 Bruk av disposisjonsfond for inndekning av tidligere års merforbruk	-
16 Bruk av mindreforbruk etter strykninger for dekning av tidligere års merforbruk	-
17 Avsetning av mindreforbruk etter strykninger til disposisjonsfond	-
18 Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	-

Øverste del pkt. 2 - 7 skal alltid bokføres i hht budsjett. Deretter skal det foretas delvise strykninger (tilbakeføring) av disse posteringene slik at man kommer fram til et regnskap i balanse. For 2023 sto vi etter bokføring av vedtatt netto fondsbruk med et regnskapsmessig mindreforbruk på 1.825 mill. Det ble derfor foretatt tilsvarende strykninger.

Det ble gjennom året vedtatt budsjettjusteringer finansiert ved bruk av disposisjonsfond. Samtlige strykninger gjort ved årsavslutningen ble gjort mot generelt disposisjonsfond. Se mer om status disposisjonsfond i eget avsnitt.

Det ble i 2023 et vesentlig merforbruk på samtlige sektorer, som vist innledningsvis under kommunedirektørens kommentarer. Hver enkelt sektor kommenterer dette under sine avsnitt.

Det jobbes i 2024 intensivt med oppfølging av budsjett, både mht kostnader og inntekter. Hver sektor har månedlige halvdagsmøter med økonomisjef/kommunedirektør, hvor regnskap og budsjettavvik følges opp spesifikt pr. enhet. Det er også fokus på rutiner og kommunikasjon om økonomisk status i 2024.

Frie inntekter

Frie inntekter er betegnelsen for inntekter som ikke er knyttet opp mot særskilte tjenester, men som skal benyttes fritt i kommunen for å finansiere kommunens totale tjenesteproduksjon og investeringer.

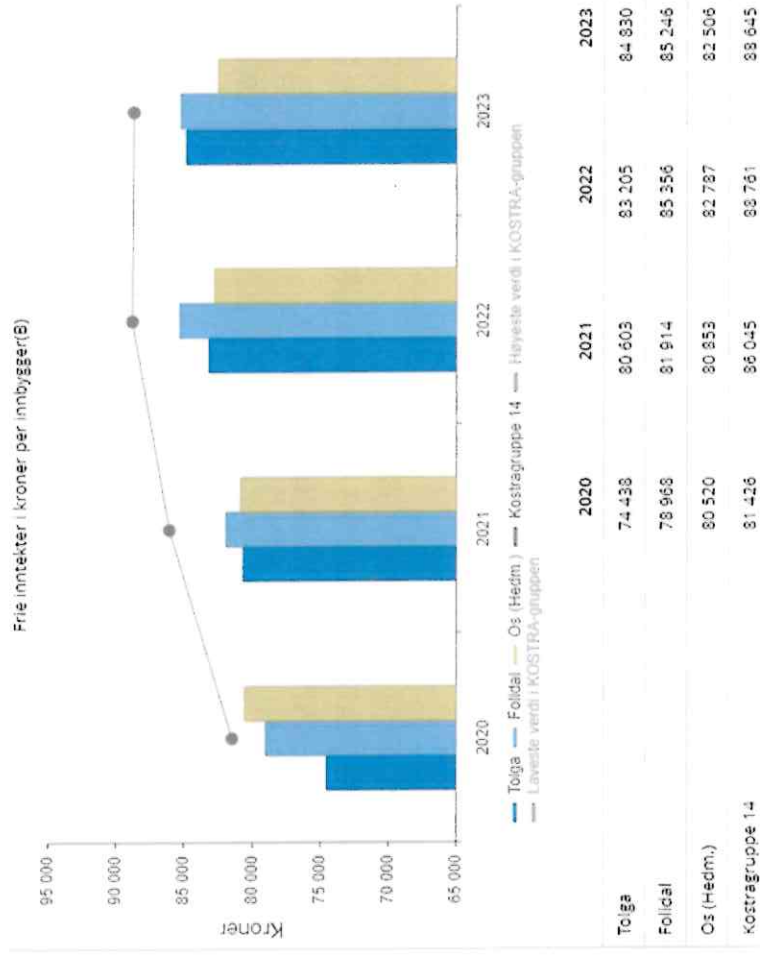
Etter nye prognoser ble det gjennom året foretatt budsjettjusteringer, men vi kom likevel vesentlig bedre ut mht frie inntekter enn antatt ved utgangen av 2. tertial:

	2023		2023		AVVIK	Regnskap 2022
	Regnskap	Reg. budsjett	Oppr. Budsjett	2023		
Rammetilskudd, inntektsutjevning og naturressursskatt	95 876	96 147	95 132	-271	89 887	
Skatteinntekter	40 192	37 545	37 545	2 647	39 497	
Eiendomsskatt	7 057	7 406	7 406	-349	7 217	
Integreringstilskudd	23 661	18 214	15 914	5 447	14 953	
Rentekostnader	-7 103	-8 000	-8 000	897	-4 273	
Renteinntekter	1 737	100	100	1 637	-965	
TOTALT	161 420	151 412	148 097	10 008	146 316	

Årsmelding 2023

Sammenlignet med andre nærliggende kommuner, ligger vi ikke spesielt høyt pr. innbygger:

Litt om de forskjellige inntektene:

Rammetilskudd, skatteinntekter/inntektsutjevning og naturressurskatt

Etter nye prognoser fra KS ble det foretatt en oppjustering av rammetilskuddet, og ble 647.000 over budsjett. Inntektsutjevning - som er en særfordeling av landets skatteinntekter til de mest skattesvake kommunene - avhenger derimot av skatteinntekter i hele landet, og blir ikke helt klart før årsskiftet. De siste årene har skatteinntektene på landsbasis blitt langt høyere enn antatt, og kommunene har derfor fått overraskende store skatteinntekter ved årsavslutningene. 2023 var ikke noe unntak for Tolga kommune, med 2,6 mill mer inn skatteinntekter enn antatt. Inntektsutjevningen ble imidlertid lavere

Årsmelding 2023

enn antatt, med 1,5 mill mindre enn prognosene. Så disse to inntektene må ses i sammenheng. På landsbasis har man ikke hatt den svært høye skatteberegningen som tidligere år, og dette preger også særfordelingen til Tolga kommune.

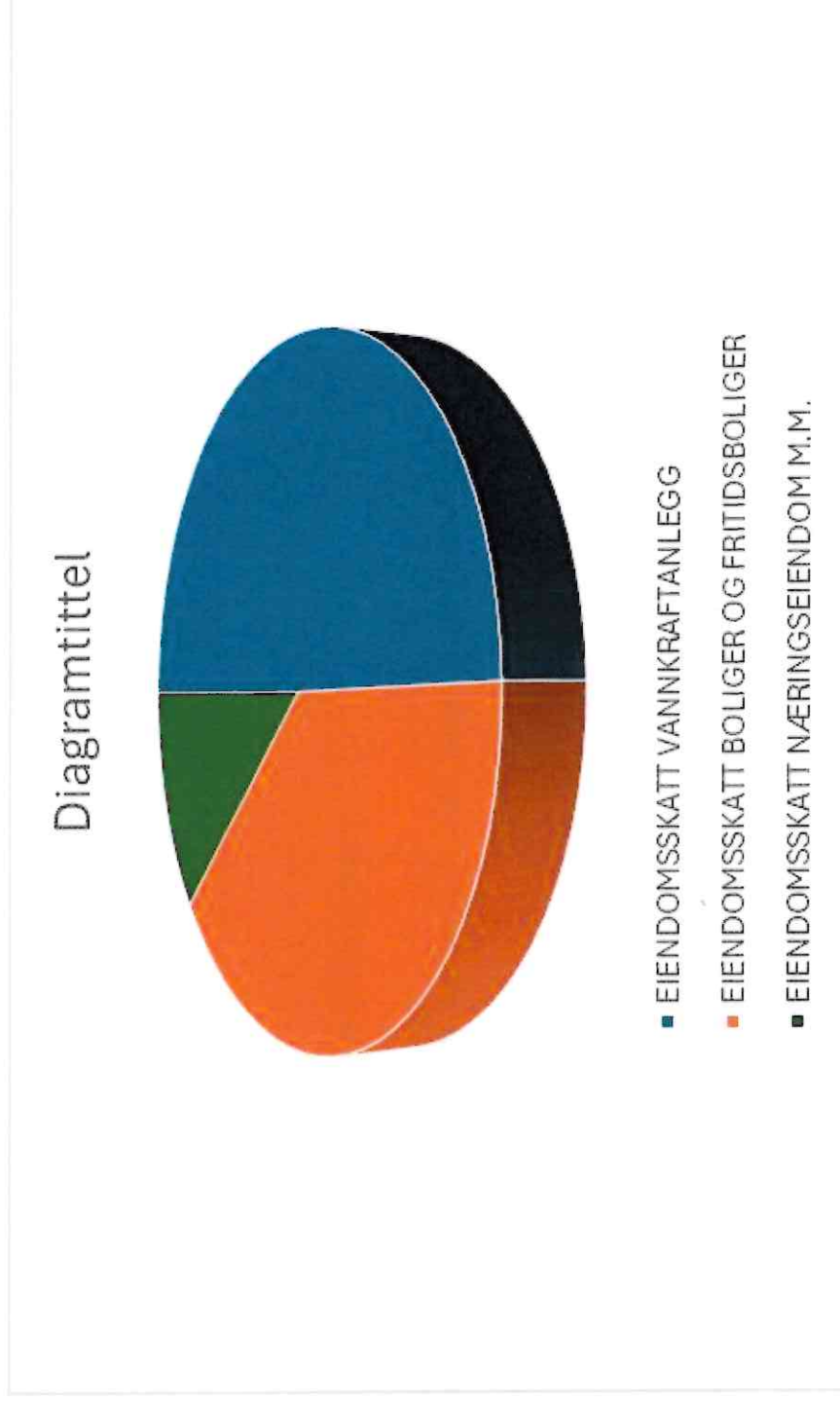
Inntektsutjevning har en viss sammenheng med beregning av naturressursskatt, som nå regnes som en skatteinntekt for vannkraftkommunene. Siden Tolga historisk sett er en skattesvak kommune, har vi fått vesentlige ekstra skatteinntekter fordelt ved årets slutt gjennom inntektsfordelingen. Naturressursskatt ligger i rammetilskuddet til kommunen, men siden dette regnes som en skatteinntekt framstår vi som mindre skattesvak enn realiteten skulle tilsi. Vi får derfor mindre inntektsutjevning på bakgrunn av dette. Oversiktene vi mottok på slutten av året viste at naturressursskatt utgjorde 538.000 av rammetilskuddet. Det blir svært interessant å følge dette når Tolga får ytterligere naturressursskatt fra Tolga Kraftverk fra 2024 og framover.

Eiendomsskatt

Tolga kommune hadde i 2021 en retaksering av eiendomsskatt, som man var litt spent på hvordan ville slå ut også for kommunen. Inntekter vedrørende eiendomsskatt ble i 2023 ca 350.000 lavere enn budsjettert, fordelt mellom disse typene:

	Regnskap
	2023
EIENDOMSSKATT VANNKRAFTANLEGG	-3 503,00
EIENDOMSSKATT BOLIGER OG FRITIDSBOLIGER	-2 726,00
EIENDOMSSKATT NÆRINGSEIENDOM M.M.	-829,00
	▾
	-7 058,00

Fordeling mellom de ulike inntektstypene:

Integreringstilskudd

Integreringstilskudd gis med bakgrunn i antall flyktninger som er bosatt i kommunen de første 5 årene. Det er ulike satser for hvor lenge de har bodd her, og det gis enkelte tillegg for små barn, enslige mindreårige og for flyktninger over 60 år. Det gis i tillegg et ekstra tilskudd for hver flyktning kommunen har bosatt utover anmodet antall.

De siste årene har det vært en trend at det kommer et vesentlig antall flyktninger til kommunen helt på slutten av året. Det betyr ofte at man ikke enda har fått overført integreringstilskudd for en del flyktninger, dersom beregning og utbetaling av tilskudd fra IMDI gjøres før disse bosettes i kommunen. Dette er en utfordring å forholde seg til rent budsjett- og regnskapsmessig, siden tallene ikke er klare før etter årsslutt.

I 2023 kom et vesentlig antall flyktninger i slutten av desember, og det ble sendt et tilleggskrav til IMDI for disse. I tillegg fikk Tolga kommune et ekstra tilskudd på 200.000 som følge av at vi totalt sett mottok 4 flere flyktninger enn anmodet i 2023.

Disse beregningene ble klare i slutten av januar, og medførte en avsetning for mottatt tilskudd på 3,5 mill ved årets slutt.

Man var klar over at integreringstilskuddet vill bli vesentlig høyere enn budsjettert, og ved 2. tertial ble det gjort en budsjettjustering på 2,3 mill i økte inntekter. Til tross for dette ble inntekten 5,4 mill høyere enn budsjettert, noe som ble et betydelig bidrag til at kommunen kom positivt ut ved årsavslutningen.

Netto rentekostnader

I forhold til budsjett kom vi svært heldig ut med tanke på netto rentekostnad. Rentekostnader på lån ble 897.000 lavere enn antatt, og i tillegg fikk vi en renteinntekt på 1,6 mill mer enn budsjettert i 2023.

Når det gjelder rentekostnader knyttet til lånegjeld, se eget avsnitt.

Lånegjeld

Med lånegjeld menes kommunale innlån inklusive husbankmidler til videre utlån. Med videreutlån menes utlån av husbankmidler, som forvaltes av NAV på vegne av kommunen. Ubrukte lånemidler er låneopptak der lån er tatt opp men ikke benyttet enda, samt husbankmidler til videreutlån som ikke er utlånt.

Renter og avdrag på lån til egne investeringer belastes driftsregnskapet. Når det gjelder videreutlån, føres betalte avdrag og mottatte avdrag i investeringsregnskapet. Differansen mellom disse to må føres mot bundet investeringsfond, og eventuelt benyttes til betaling av ekstraordinære avdrag eller lånes ut på nytt. Renteutgifter og -inntekter på startlån føres i driftsregnskapet, ideelt sett skal disse gå mot hverandre.

Tolga kommune har en lånegjeld ved utgangen av 2023 på 210 mill, inklusive lån til videreutlån. I kroner og øre er dette en økning i forhold til 2022, men er en reduksjon i forhold til andel av driftsinntektene som bindes opp til betjening av lån (gjeldsgrad):

	2023	2022	2021	2020	2019
Lånegjeld pr. 01.01.	199 430	194 532	181 690	136 300	142 864
- Avdrag (drift)	-9 823	-11 778	-9 446	-5 954	-6 621
- Avdrag (investering)	-852	-924	-712	0	-924
- Ekstraordinære avdrag	0	0	0	0	0
+ Nye lån	21 270	17 600	23 000	52 000	0
Total lånegjeld pr. 31.12.	210 025	199 430	194 532	182 346	135 319
- Ubrukte lånemidler	-10 720	-13 770	-5 515	-2 204	-1 834
- Sosiale utlån	0	0	0	-101	-101
- Boligsosiale formål (startlån)	-13 573	-10 695	-10 079	-10 187	-9 418
Netto lånegjeld pr. 31.12.	185 732	174 965	178 938	169 854	123 966

Gjeldsgrad

Gjeldsgrad er et måltall som viser lånegjeld i forhold til brutto driftsinntekter. Kommunestyret har vedtatt at denne for Tolga kommune over tid bør ligge under 80 %.

Årsmelding 2023

Fram til nå har man målt dette tallet ved å bruke sum total lånegjeld pr. årsslutt. Da viser dette måltallet 87,5 % ved utgangen av 2023.

Man har imidlertid kommet fram til at lån til videreutlån (startlån, boligsosiale formål) bør holdes utenom i denne beregningen, siden håndtering av avdragene på startlån ligger i investeringsregnskapet og ikke binder opp driftsinntektene til kommunen (jfr endring i økonomiforskriften til kommuneloven). Det er også vanlig å trekke fra ubrukte lånemidler.

Korrigerer vi for dette, får vi en slik utvikling:

	2023	2022	2021	2020	2019
Sum driftsinntekter	239 899	220 567	193 828	178 531	177 067
Sum korrigert lånegjeld	185 732	174 965	178 938	169 854	123 966
Gjeldsgrad	77,4	79,3	92,3	95,1	70,0

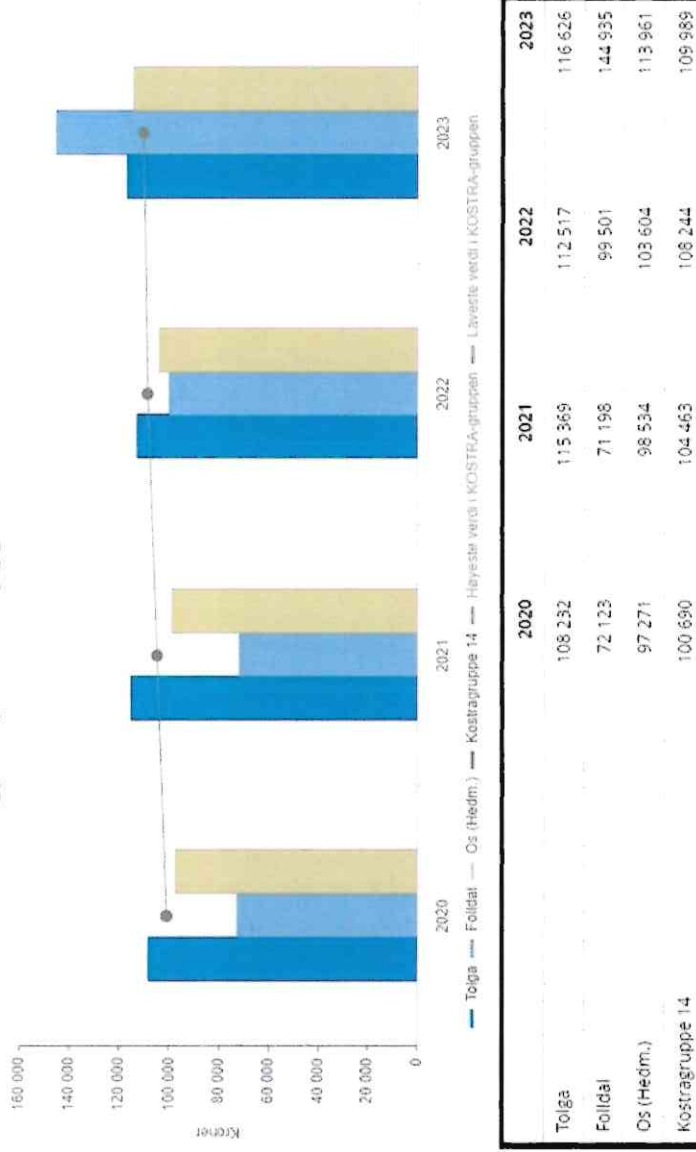
Bruker vi dette som måltall har vi altså nå en gjeldsgrad på 77,4 %, som ligger under vedtatt maks-grense. Hadde vi beregnet gjeldsgrad på samme måte som for 2022, hadde vi hatt en gjeldsgrad på 87,5 %, som ligger over vedtatt måltall, men som er redusert i forhold til 2022 hvor man var oppe i 90,4 %. Alt i alt er dette en positiv utvikling.

En mellomting er å beregne gjeldsgrad kun for egne investeringer, men uten å ta hensyn til ubrukte lånemidler. Vi kommer i det tilfellet ut med en gjeldsgrad på 81,9.

Lånegjeld pr. innbygger

Sammenlignet med andre kommuner og KOSTRA-gruppe 14, ligger Tolga forholdsvis høyt i statistikken på lånegjeld pr. innbygger. Dette har en sammenheng med at gjelden stiger noe, mens folketallet er mer stabilt.

Netto lånegjeld per innbygger (B) (Kommunekasse)

Balanseregnskapet

BALANSEREGNSKAP				
	2023	2022	2021	2020
EIENDELER				
Anleggsmidler	593 671	546 046	537 453	521 391
Omløpsmidler	98 915	92 207	73 706	57 991
<i>Herav kortsiktige fordringer</i>	55 291	37 326	32 119	25 300
SUM EIENDELER	692 586	638 253	611 159	579 382
EGENKAPITAL OG GJELD				
Egenkapital	191 664	183 786	170 544	148 315
Langsiktig gjeld	460 966	430 543	415 470	407 263
Kortsiktig gjeld	39 956	23 924	25 145	23 804
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	692 586	638 253	611 159	579 382

Eiendeler

Omløpsmidlene utgjør likvide beholdninger, kortsiktige plasseringer og kortsiktige fordringer

Anleggsmidlene består av varige driftsmidler (faste eiendommer og anlegg, utstyr, maskiner og transportmidler) og finansielle anleggsmidler (utlån, aksjer og andeler).

Gjeld og egenkapital

Langsiktig gjeld omfatter pensjonsforpliktelser samt lån kommunen har tatt opp

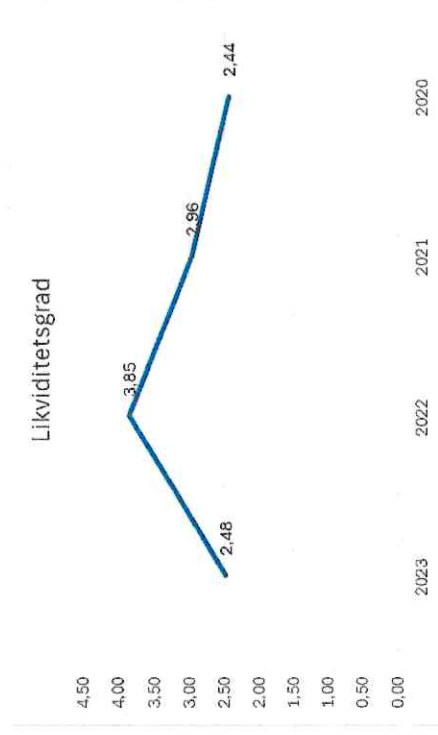
Kortsiktig gjeld oppstår som følge av tidsforskjellen mellom når anskaffelsen av en vare er kjønt og mottatt og når den blir betalt

Egenkapitalen består av reelle egenkapitalkonti slik som regnskapsmessig mindre-/merforbruk og fond. I tillegg kommer "Kapitalkonto", som har en særskilt funksjon i kommuneregnskapet. Saldoen viser kommunens samlede egenfinansiering av anleggsmidler, dvs hvor mye kommunen selv har bidratt med til finansiering av anleggsverdiene. Denne finansieringen kan enten være over driftsregnskapet, av inntekter i investeringsregnskapet eller ved bruk av tidligere oppsparte midler (fond).

Likviditetsgrad

Likviditetsgraden vier forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Som en regel bør likviditetsgraden være større enn 2,0 for at det kan sies at kommunens likvide tilstand er tilfredsstillende. Likviditetsgraden er god, og ligger for 2023 på 2,48. Vi hadde imidlertid en midlertidig likvid utfordring høsten 2023, hvor det kom særdeles store utbetalinger på reguleringskjøringen fra KLP. I tillegg var dette i en måned hvor vi hverken fikk rammeoverføringer, integreringstilskudd eller forfall på kommunale avgifter. Vi måtte derfor gjøre låneopptak noe tidligere enn vanlig. Mot slutten av året tok dette seg fint inn igjen, og likviditet pr. 31.12.23 var tilbake til normalsituasjonen.

Tolga kommune har hatt en jevnt god likviditet de siste årene, med en ekstraordinær topp i 2022 som følge av store inntekter som kom på slutten av året:

Fondsbeholdningen

FONDSBEHOLDNING				
	2023	2022	2021	2020
Disposisjonsfond	35 900	40 297	27 305	19 860
Bundne driftsfond	12 411	15 577	16 787	17 607
Egenkapital drift	48 311	55 874	44 092	37 467
Ubundne investeringsfond	268	168	168	995
Bundne investeringsfond	2 291	2 113	2 424	597
Egenkapital investering	2 559	2 281	2 592	1 592
SUM EGENKAPITAL FOND	50 870	58 155	46 684	39 059

Disposisjonsfond og ubundne investeringsfond er frie midler som er avsatt etter mindreforbruk i drift, salg av eiendom i investering, eller framkommer som budsjetterte avsetninger. Det bør alltid være et mål å ytterligere øke frie fond for å sikre stabilitet i økonomien.

Bundne fond er tilskudd eller særskilte inntekter som skal brukes til helt spesifikke formål. Formålene er spesifisert fra midlenes giver, f.eks. et departement eller i form av en gave, og kan ikke omdisponeres av kommunen til andre formål.

Tolga kommune har som mål at disposisjonsfondet skal utgjøre minst 10 % av brutto driftsinntekter. Sum disposisjonsfond ligger pr. 31.12.23 over målsetningen, med 14,96 %, og har historisk sett hatt en god utvikling. Det siste året har Fondsbeholdningen imidlertid blitt betydelig redusert i forhold til 2022.

En vesentlig del av samlet beholdning av disposisjonsfond er bundet opp til særskilte formål, som næringsfond og fond kraftinntekter. Det generelle disposisjonsfondet, som i utgangspunktet ikke er avsatt til særskilte formål, har en saldo som tilsvarer 6,72 % av driftsinntektene. Når man i tillegg vet at det er fattet vedtak om ytterligere bruk av dette generelle disposisjonsfondet, noe som reduserer handlingsfriheten til dette fondet tilsvarende, begynner denne andelen å bli lav.

Med dagens budsjettammer finnes det ikke rom på tjenesteområdene til å møte uforutsette hendelser som vesentlige svingninger i kommunens inntekts- eller utgiftsnivå. Disposisjonsfondet er dermed den eneste bufferen Tolga kommune har for å møte slike hendelser, og er kommunens eneste sikkerhet økonomisk sett. Denne begynner derfor å bli urovekkende lav, og bør styrkes.

Dersom det generelle disposisjonsfondet blir tomt, har kommunestyret fortsatt mulighet til å benytte øvrige disposisjonsfond. Det må da i så fall gjøres vedtak om endring av vedtatt disponering av midlene.

Finansforvaltning

Tolga kommunes midler til driftsformål er plassert i bankinnskudd, hvilket er i henhold til vedtatt finansreglement. Midlene er plassert uten binding. Kommunen har ikke plassert, og har heller ikke vedtatt, rammer for langsiktig plassering av aktiva.

Kommunen har sine innlån i KLP kommunekreditt (14 %) og Kommunalbanken (86 %). Videreutlån tas opp via Husbanken. 53 % av lånene har fast rente, mens 47 % er flytende rente.

Det ble i 2023 foretatt låneopptak ihht vedtatt budsjett på kr. 11.270.000,-.

Pensjon

Pensjonskostnader svinger, og er uforutsigbare. Man kjenner ikke helt hva endelig resultat blir før man får aktuarberegningen i januar påfølgende år. Pensjon er også arbeidsgiveravgiftspliktig, så 6,4 % kommer i tillegg til selve kostnaden.

Det er to vesentlige størrelser som påvirker driftsregnskapet direkte, når det gjelder pensjon:

- Selve pensjonskostnaden føres via lønnsutbetalingene gjennom året. På slutten av året kommer **reguleringspremien**, som kan utgjør store beløp, og som fordeles på tjenesteområdene der ordinær lønn utgiftsføres. I 2023 fikk tjenesteområdene økte pensjonskostnader etter reguleringskjøringen på over 5 mill. I 2022 gikk denne reguleringskjøringen andre veien, med en reduksjon av kostnadene på ca 3,2 mill.
- **Premieavviket** er å anse som en periodisering av pensjonskostnaden, og påvirkes av forrige års beregnede pensjonskostnad. Regnskapsmessig er dette en inntekt i kommuneregnskapet på budsjettområdet for pensjon. Premieavviket er normalt også svært store beløp, som har vesentlig betydning for regnskapsmessig resultat. Det har også de siste årene vært veldig usikre tall, og prognosene har svingt voldsomt i løpet av året gjennom de ulike oppdateringene man får fra KLP. Det endelige beløpet kjenner man ikke før aktuarberegningen foreligger i januar.

Årsmelding 2023

I 2022 holdt premieavviket seg greit i forhold til budsjett, med ca 800.000 i differanse. I 2023 ble det imidlertid vesentlig avvik i forhold til budsjett, med et premieavvik på 15,6 mill mot budsjettet 11,4 mill i inntekt. Premieavviket amortiseres, det vil si at man fordeler premieavviket over 7 år for å unngå de aller største resultatmessige svingningene.

Under budsjettområdet for pensjon ligger også **bruk av premiefond**. Dette er fondsmidler som er avsatt hos KLP gjennom årene, og som benyttes til å redusere premien som skal betales. Dette er ikke en reell kostnadsreduksjon, fordi bruk av fond her belastes tjenesteområdene. Så det er kun en likviditetsmessig transaksjon. Men på området for pensjon framkommer bruk av premiefond som en merinntekt i form av bruk premiefond på 680.000.

Investeringer

Status investering og finansiering (2A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023
Investeringer i varige driftsmidler	9 852	16 175	24 775	28 792
Tilskudd til andres investeringer	0	1 970	1 970	1 698
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	414	440	455	466
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	10 266	18 585	27 200	30 955
Kompensasjon for merverdiavgift	-1 699	-2 725	-4 445	-2 979
Tilskudd fra andre	0	0	0	-5 340
Salg av varige driftsmidler	-78	0	-1 030	-533
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-8 116	-15 420	-21 270	-21 270
Sum investeringsinntekter	-9 893	-18 145	-26 745	-30 122
Videreutlån	1 230	4 000	4 000	3 050
Bruk av lån til videreutlån	-1 230	-4 000	-4 000	-3 050
Avdrag på lån til videreutlån	924	750	750	852
Mottatte avdrag på videreutlån	-614	-750	-750	-1 507
Netto utgifter videreutlån	310	0	0	-655
Overføring fra drift	-372	-440	-455	-455
Avsetninger til bundne investeringsfond	0	0	0	655
Bruk av bundne investeringsfond	-311	0	0	-478
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	100
Bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-683	-440	-455	-178
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0

Status investeringer (2B)

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023
Driftsmidler PLO - kjøp av bil	0	0	0	129
Sum	0	0	0	129
Andre investeringer				
IKT - Oppgradering IKT-sikkerhet	0	0	0	621
Digitalisering byggesaksarkiv	0	100	100	0
Bibliotek - selvbetjeningsløsning	0	400	400	0
Tolga skole	244	0	0	0
IKT - Skolene/barnehagene	0	200	200	194
Vingelen skole	621	0	0	0
Tolga skole - rehabilitering sløydsal	0	400	400	327
Tolga skole - tilpasning HC-basen	0	0	0	60
Vingelen skole og barnehage - uteområde	0	650	650	613
Tolga barnehage - ferdigstilte uteområde	0	400	400	423
Vingelen skole/barnehage trafiksikkerhetstiltak	538	0	0	0
Ny avdeling barnehage 2022	357	0	0	0
Tolga omsorgstun nye senger	51	0	0	0
Tolga omsorgstun utbedringer sykehjemsløp	1 088	0	0	0
Tolga Omsorgstun - utbedringer	0	2 500	2 500	607
Lagerreal og løfteutstyr/truck	25	0	0	0
Gymbygg og svømmehall	206	0	0	0
Idrettshall/svømmehall - rehabilitering	0	200	200	285
TOLGA KULTURHUS	0	0	0	292
Infopunkt tolga	0	0	0	729
Infopunkter FV 30	1	0	0	0
Beredskap - damanlegg/demning Store Tallsjø	0	200	200	191
Kulturbygg 2019	229	0	0	0
Uteområde ved skole/barnehage/kulturhus	768	0	0	0
Tolga skole og barnehage uteområde	86	0	0	0
Blackbox lys og tepper	118	0	0	0
Boliger/tomter - infrastruktur Tolgensli	0	500	500	206
Diverse grunnnerv	36	0	0	0
Prøvebolig	0	0	6 100	6 070

Årsmelding 2023

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023
Tak storfamiliebolig	492	0	0	0
Park og friluft - sykkelanlegg Kåsdalen	0	400	400	0
Kjøp av bolig, rehabilitering	295	0	0	0
Sentrumsutvikling - Tolga sentrum øst	0	2 000	2 000	28
Gammelbanken - næringslokaler	0	0	0	1 568
Gammelbanken - leilighet	0	0	0	1 308
GAMMELBANKEN 3. ETG. OG UTVENDIG	0	0	0	1 711
Støa	0	0	0	300
Næringsarealer	8	0	0	0
Kommunehuset - ombygging servicetorg, bibliotek etc.	0	5 675	7 675	9 125
KOMMUNEHUSET - OMBYGGING DEL 2	0	0	0	1 726
Næringsområder - gatelys	2 165	0	0	0
Kommunehuset - servicetorg, bibliotek etc.	1 077	0	0	0
Sykkelsti Kåsdalen	79	0	0	0
Lagerhall utseksjonen	10	0	0	0
Sentrumsutvikling	204	0	0	0
Sum Andre investeringer	8 698	13 625	22 225	26 385
Selvkost				
Prosjekt reservevann	37	0	0	0
Vann - reservevannkilde	0	250	250	26
Vann - reduksjonsventil hovedvannledning	0	500	500	661
Vann - rehabilitering vannkummer	0	300	300	335
Vann - utbedring vannledning Tolga Vest	0	600	600	339
Vann - utbedring vannledninger Kråkmoen/Sjukehusmoen	0	400	400	532
Vann - solcelleanlegg tak vannbehandlingsanlegg	0	200	200	164
Vannledninger Tolga vest	33	0	0	0
Hovedvannledning tolga vest	136	0	0	0
Vann Kåsdalen	2	0	0	0
Avløp Kåsdalen	82	0	0	0
Avløp - rehabilitering avløpsnett	0	300	300	221
Vann Hamran boligfelt	470	0	0	0
Avløp Hamran boligfelt	376	0	0	0
Parkering tolga sentrum	19	0	0	0
Sum Selvkost	1 154	2 550	2 550	2 278
Investeringer i varige driftsmidler	9 852	16 175	24 775	28 792

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023
Kirker - skifte takspan Vingelen Kirke	0	1 970	1 970	1 698
Tilskudd til andres investeringer	0	1 970	1 970	1 698

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023
Egenkapitalinnskudd KLP	0	440	455	466
Utlån og kjøp av aksjer	2	0	0	0
Egenkapitalinnskudd KLP	412	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	414	440	455	466

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. bud. 2023	Rev. bud. 2023	Regnskap 2023
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Sum del 1-4	10 266	18 585	27 200	30 955

Hc-base: Prosjekt noe framskynt fra 2024

Tolga bhg - Uteområdet: Asfalt, fartshumper. Får noe trafiksikkerhetstiltaksmidler på dette i 2024.

Omsorgstun- Omgjøring. Har ventet på prospekt fra Konsulent på deler av prosjektet. Fikk dette i desember. Deler av prosjektet derfor ikke iverksatt.

Svømmehall: Nødvendig oppgradering av Låsesystem ved bytte av dør.

Infrastruktur Tolgensli: Påbegynt etablering av lekeplass/fellesareal. Noe videreført til 2024.

Sykkelstier Kåsdalen: Innhent pris langt over budsjett. Ikke iverksatt.

Sentrumsutvikling (Skoleveien 2): Iverksatt pga behov for boliger. Kr 1.252.463,- i tilskudd fra Husbanken.

Støa: Kjøp

Kommunehus del 1 og del 2: Kostnader for belysning, inventar og låsesystem var ikke med i prosjekt/budsjett.

VAR: Generelt økt varekost.

Kulturhus: Ferdigstillelse av Gruva etter bygging.

Infopunkt: Lyssetting av Toljefossen. Ksak 69-18. Bruk av avbøtende midler, fond og tilskudd.

Oppfølging av vedtak og oppdrag

I budsjettvedtaket 2023, ble følgende utredningsoppgaver vedtatt:

Bosetting og boligbygging:

Prøvebolig: Kommunedirektøren fremmer sak til kommunestyret om muligheten for å realisere en eller flere prøveboliger i Tolga kommune. Det skal sees på mulige samarbeid med private entreprenører/utleieformidlere. Saken skal synliggjøre hvordan kommunen kan bidra til at risikoen for realisering av utleieboliger reduseres. Kommunestyret ber Kommunedirektør gjøre henvendelser slik at det er mulig å realisere minst en prøvebolig i 2023.

Tolga kommune er anmodet om å bosette inntil 35 flyktninger i 2023. Dette er mennesker som har et stort behov for å bli bosatt i trygge lokalsamfunn, og som vil kunne være store ressurser for Tolga kommune. Kommunestyret ber derfor om at det legges en konkret strategi for å sikre tilgang på flere boliger til flyktninger i Tolga kommune, slik at kommunen kan bosette flest mulig også i 2023.

Status: Etter kommunestyrets vedtak inviterte kommunen entreprenører til å ta kontakt med kommunen for å avklare hvordan vi kan tilrettelegge for realisering av flere boliger. En tomannsbolig er oppført og kjøpt av kommunen i Tolgensli sist i sept-23. I den ene enden er det nå flyttet inn en person som «prøve-bor» - i den andre delen bor en flyktningfamilie

Kommunen deltar i nettverket og fagsamlinger *Boligutvikling i distriktene i Innlandet – Nord-Østerdal og Valdres* (Fylkeskommunen og Husbanken). Tilvisningsavtaler – kontrakt med to private aktører i september. Bygging av leiligheter (8) og eneboliger (2). Gammelbankens 2.etg. renovert til leilighet. Del av nybygd to-mannsbolig er tatt i bruk av flyktninger

Bredbåndsdekning:

Tolga kommune har kommet langt i utbyggingen av fiber. Vi vet allikevel at det er kommet til flere nye boliger i løpet av perioden som gjør at det kan være behov for en ny bredbåndsrunde for å nå målet om 100% tilbud. Kommunestyret ber Kommunedirektør utrede behov og kostnadsbilde

Status: Utredet og lagt frem i k-sak 33/23 med vedtak om at utbygging av bredbånd i Tolga kommune avsluttes nå formelt, med sluttdato satt til 01.07.23 og da skal alle husstander ha fått tilbud om bredbånd

Barnehage og SFO :

a) Kommunestyret ber om en utredning av åpningstider i barnehager og SFO, slik at man kan utvikle et sammenhengende og godt tilbud. Flere foreldre opplever ulik åpningstid i SFO og barnehage som utfordrende med tanke på henting. b) Kommunestyret ber også om at man utreder tilpassing av åpningstider for å utnytte ressurser optimalt og sikre høy voksentetthet i kjørnetid.

Status: presentert for kommunestyret i hhv mars og juni-23

Psykisk helse: Det igangsettes en politisk utredningsoppgave knyttet til psykisk helse med mål om å bidra med informasjon og holdningsskapende arbeid. Planen skal blant annet basere seg på handlingsplan mot selvmord fra Oppland fylkeskommune. Komite og endelig mandat vedtas i begynnelsen av 2023.

Status: Arbeidet er beklageligvis forsinket grunnet sykmeldinger og kapasitet til å drive arbeidet i administrasjonen. Fortsetter arbeidet i 2024

Det ble i tillegg vedtatt følgende:

Kommentar Tolgensli: Det opparbeides fellesareal i Tolgensli i tråd med vedtatt reguleringsplan. Fokus skal ligge på å gjøre boligfeltet attraktivt for barn og unge. Kommunedirektøren kommer tilbake med forslag til disponering av midler.

Status: Delvis gjennomført i 2023, ferdigstilles 2024

Kommentar uteområde Vingelen oppvekstsenter: kommunedirektør kommer tilbake med forslag til disponering av midler.

Status: Ferdigstilt i 2023

Kommentar slamvogn: Tiltaket tas ut og vurderes på nytt.

Status: nye vurderinger er gjort og det ligger inne i 2024 budsjettet

Verbalforslag: Kommunestyret er bekymret for økt lånegjeld og ber derfor kommundirektør om å gi kommunestyret en orientering om økonomisk situasjon når regnskap for 2022 foreligger. Kommunestyret anmoder kommundirektør om at man ved disponering av ekstraordinære inntekter eller et mindreforbruk i 2022 ser på muligheten for å redusere låneopptak slik at man ikke overstiger det som nedbetales i 2023.

Status: Gjeldsgraden er redusert i forhold til fjoråret. Se for øvrig under økonomisk analyse

Oppfølging av planer

Følgende planer ble vedtatt og iverksatt i 2023:

Styringsplattformer for sektorene, vedtatt 16.3.23

Områdeplan Tolga Sentrum Øst, vedtatt 16.3.23

Klima-/energiplan, vedtatt 21.9.23

Plan for friluftslivets ferdelsårer, vedtatt 21.9.23

Alkoholpolitisk handlingsplan, vedtatt 21.9.23

Frivilligmelding, vedtatt 26.10.23

Hjorteviltplan, vedtatt 23.11.23

Plan for idrett og friluftsliv, handlingsplan rullert 14.12.23

Strategisk plan tverrfaglig samarbeid og forebyggende innsats for barn, unge og familier i Rendalen/Folldal, Tynset, Alvdal og Tolga kommuner, vedtatt 16.03.23

Status og utfordringer for planarbeid

Planprogram for kommuneplanens arealdel ble vedtatt i KST 16.3.23. Innspillsrunder til planen ble forlenget 2 ganger, siste frist er nå satt til 1.4.24. Arbeidet med kommuneplanen intensiveres utover 2024.

Oppfølging av kulturminneplanens handlingsprogram for perioden 2022-2024. Av tiltakene prioriteres fortsatt arbeidet med sluttføring av informasjonspunkter langs F30 inkludert infopunkt Tolga, utarbeiding av skjøtselsplan for tørrmurene og videreføring av prosjekt kjøkkenhagene i Gata.

Arbeid med reguleringsplan for næringsområde Kåsdalen er igangsatt. Feste Nordøst AS informerte i FSK 17.8.23 om prosessen videre, planprogram vil bli vedtatt i løpet av vinteren.

Framdrift i planarbeidet

Det har vært utfordrende å holde ønsket framdrift på planarbeid generelt i 2023. Stilling som arealplanlegger har vært vakant gjennom hele året, og det har vært flere personellutskiftninger på ledernivå i begynnelsen av året.

Planprogram KPA vedtatt 16.3.23, Feste Nordøst AS engasjert til drive planen framover. Noe forsinkelse i prosess, men gjennomført folkemøte i august 2023 og det ble besluttet å åpne for innspill fram til 1.4.24.

Det ble besluttet å forsere arbeid med en reguleringsplan for næringsområde Kåsdalen. Gjennom et prinsippvedtak ble planarbeid startet opp, og planprogram legges ut på høring i 2024.

Gjennomføring av vedtatte planer

Planer ivaretas og gjennomføres ulikt gjennom kommunens tjenesteyting. Tema-, sektor- og fagplaner legger indirekte og direkte føringer for tjenestene. Disse er viktige både for å sikre den lovmessige utførelsen av tjenestene, og ikke minst for å følge opp kommunens uttalte målsettinger fastsatt i kommuneplanens samfunnsdel.

Område- og arealplaner kreves for å få iverksatt ønsket arealbruk og utvikling av ressurser. Arbeidet med opparbeiding og ferdigstilling av Vesleåsen Øvre i hht reguleringsplan blir startet opp i løpet av vinteren.

Samfunns- og befolkningsutvikling

Befolkningsutvikling 4. Kvartal 2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Folketal ved inngangen av kvartalet	1 553	1 551	1 562	1 563	1 551	1 555
Fødte	17	21	21	14	9	24
Døde	23	24	16	17	21	18
Fødselsoverskudd	-11	-7	5	-3	-12	6
Innvandring	11	22	2	20	14	13
Utvandring	0	2	1	0	6	4
Innflytting, innenlands	61	54	49	56	75	87
Utflytting, innenlands	65	56	54	85	69	53
Netto innvandring og flytting	7	18	-4	-9	14	43
Folkevekst	-2	11	1	-12	4	49
Folketal ved utgangen av kvartalet	1 551	1 562	1 563	1 551	1 555	1 604

Internkontroll

Internkontroll

I følge kommunelovens § 25-1 skal kommunen ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges. Kommunedirektøren i kommunen er ansvarlig for internkontrollen. Internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Ved internkontroll etter denne paragrafen skal kommunedirektøren utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering -ha nødvendige rutiner og prosedyrer -avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik -dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig -evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll.

Kommunedirektørens internkontroll er en del av kommunens egenkontroll. Internkontroll skal bidra til at vedtatt politikk blir gjennomført, at tjenestene er av god kvalitet og at ressursene brukes effektivt og riktig. Dette er viktig for tilliten til kommunesektoren og lokaldemokratiet.

Som en del av helhetlig styring og kontroll, har kommunen kvalitetssystemet Compilo hvor vi har våre prosedyrer, arbeidsinstrukser/beskrivelser, ROS - analyser, årshjul og hvor avvik meldes og følges opp (se egen beskrivelse under HMS og Internkontroll). Organisasjonskart og overordnet fast møtestruktur inngår som en del av helhetlig styring og kontroll. Leder (enhetsledere og kommunalsjefer) skal ha kunnskap om status for internkontrollen på eget nivå ved utgangen av hvert tertial og til årsberetningen

- Risikoer som ikke er på akseptabelt nivå
- Aktiviteter som er gjennomført
- Resultater/effekt av internkontrollen
- Avvikshåndtering
- Utfordringer

Vi følger hierarkisk oppfølging og rapportering av avvik. Det er særskilt oppmerksomhet på avvik som ikke er lukket, eller der tiltak ikke er igangsatt. Ledere skal melde om alvorlige avvik også utenom de faste tidspunkt. Aggregert rapportering og informasjon går til overordnet nivå og rapportering som del av ordinær rapportering og i styringsdialogen. Kommunedirektøren skal rapportere til kommunestyret om internkontroll og om resultater fra statlig tilsyn minst én gang i året og da samlet i årsmeldingen (jf § 25-2)

For 2023 har kommunen hatt følgende tilsyn:

- Arbeidstilsynet - Tolga Sykehjem
- Arbeidstilsynet - Psykisk helsestjeneste

- Kartverket - dokumenttilsyn for arbeider etter matrikkelloven
- Lekeplasskontrollen (Tolga barnehage, Tolga skole og Vingelen skole og barnehage)
- Statsforvalteren - Tilsyn med kommunal beredskap og helseberedskap
- Statsforvalteren - Tilsyn med Tolga renseanlegg og avløpsnett
- Mattilsynet - Vannbehandling Tolga Vannforsyning

Av forvaltningsrevisjoner har det i 2023 blitt gjennomført :

- Etikk og varsling - Revisjon Midt - Norge
- IKT sikkerhet FARTT - BDO

Ved tilsyn avdekkes alltid forbedringsområder og avvik med ulik alvorlighetsgrad. I 2023 er det meldt inn avvik på flere områder som må følges opp og lukkes. Dette gjøres som en viktig del av forbedringsarbeidet i tjenestene.

Forvaltningsrevisjonen om etikk og varsling har medført endringer i rutiner, samt at revidering av retningslinjene er påbegynt. Forvaltningsrevisjon IKT sikkerhet FARTT, har medført at selskapet har igangsatt et betydelig forbedringsarbeid knyttet til IKT- sikkerhet for kommunene og selskapet. I Tolga ble det bevilget 500 000,- ved 1.tertial 2023 for oppgradering av kommunens IKT-utstyr knyttet til nødvendige sikkerhetstiltak .

Kommunens tjenesteområder

Politikk/stab/felles

Tjenesteområdebeskrivelse

KOMMUNEDIREKTØR OG STAB

Politikk herunder kommunestyret, alle råd, utvalg og nemder, samt revisjon sorterer under stab og støtte. Det samme gjør kommunedirektør, rådgiver, diverse lisenser, kontingenter, opplæring, abonnement med mer. Oppgavene består i overordnet ledelse og styring, tilrettelegging for politikerne og oppfølging og iverksettelse av politiske vedtak. Høsten 2023 ble det gjennomført kommune og fylkestingsvalg. I Tolga kommune ble det samme politiske ledelse som ved forrige valg og 6 av 15 medlemmer i kommunestyret er nye denne perioden.

Personalkontoret bistår i overordnet personalpolitikk, herunder å støtte kommunedirektøren, kommunalsjefer/enhetsledere i personalspørsmål, lønnsarbeidet og rapportering, gjennomføre lokale lønnsforhandlinger, ansettelser, samhandling med tillitsvalgte, organisasjonsutvikling, oppfølging av diverse retningslinjer med mer. I forbindelse med at en ansatt gikk av med pensjon i april -23 (0,6 stilling) har en løst oppgavene ved forskyving og ved å endre ansvarsforhold hos andre ansatte.

Økonomikontoret har hovedoppgavene knyttet til økonomiforvaltning, regnskap, budsjett og rapportering. For 2023 har enheten vært preget av delvis sykefravær og permisjon. Dette er løst med vikarer og innleie av konsulent, slik at oppgavene er ivaretatt tilfredsstillende.

Miljø saker

På miljøområdet forvalter kommunen og har ansvar/oppgaver i forhold til: vitforvaltning (viltneemd, villreinneemd Tolga Østfjell, fallviltarbeid, CWD-prøvetaking, jaktorganisering, hjortevilt, bever, jegerprøven), kommunalt rovvitfellingslag, hundeloven, motorferdseil i utmark, og forvaltning av verneområdene Bjørreggene Naturreservat, Telvanglia Naturreservat og Hodalen Landskapsvernområde. I tillegg har det i 2023 blir prosjektert et natur-restaureringsprosjekt i Høla elv i Trangdalen for bedring av gyteforhold for ørret. Kommunen tar på seg en koordinerings rolle og bistår blant annet med søknader om eksterne midler.

Innbyggertorget:

Innbyggertorget har som målsetting å gi innbyggere og andre den hjelpen de trenger i sitt møte med kommunen. Dette innebærer enten å gi informasjon, veiledning og tjenester der og da, eller å sørge for at publikum kommer i kontakt med den fagpersonen de har behov for. I tillegg er de interne oppgavene mange både innen saksbehandling og støttefunksjoner. Arkiv, postmottak, politisk sekretariat, sentralbord, hjemmeside og systemansvar for sakarkivsystemet er kjerneoppgaver. Å samle servicetorg og bibliotek til et innbyggertorg har gitt mer fleksibilitet når det gjelder bemanning, drift, oppgaveløsning og mindre sårbarhet. Tolga bibliotek er også organisatorisk en del av innbyggertorget.

Viktige prioriteringer:

- Fortsette å utvikle lettere tilgang til tjenester som kan løses gjennom selvbetjening, samtidig med å bistå alle som har behov for en personlig kontakt for å få løst sine saker.
- Forprosjekt for re-design av kommunens nettside; innbyggerdialog (alt på ett sted)
- Oppgradering av sak-arkivsystemet (ny versjon i 2024)
- Oppgradering av elektroniske skjema
- Utvikle DigiHjelpen-tilbud

Biblioteket:

Det har vært et aktivt år med flere arrangementer som boklek, Sommerles, nyåpning av innbyggertorg/bibliotek med konsert, barnehageteater, høytlesningsstund for voksne og barn. Tolga bibliotek bidro også med boktips på bloggen for bibliotekene i Fjellregionen og i Arbeidets Rett.

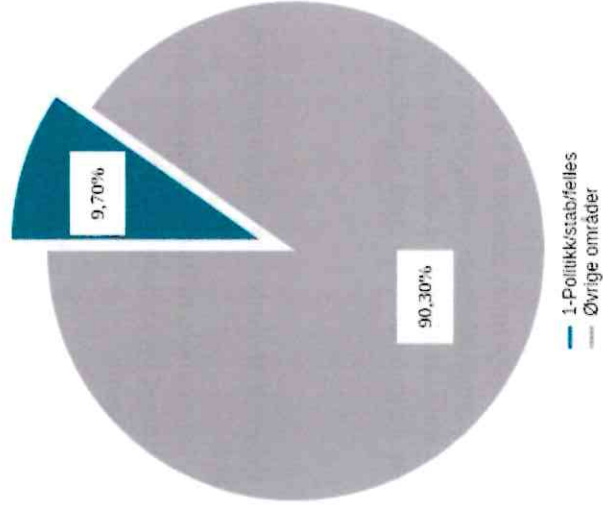
Utlånet i 2023 sank med litt over 60 % fra 2022. Årsaken er at biblioteket ble stengt i perioden 31.oktober 2022 - 6.oktober 2023, på grunn av ombygging.

Fra november 2022 til juni 2023 var det et lavterskeltilbud med et minibibliotek på servicetorget. Før stenging ble også innbyggerne oppfordret til å låne bøker som de kunne ha under hele ombygningsperioden. I perioden biblioteket var stengt, var det også et ambulerende skolebibliotek, i tillegg til at biblioteksjef dro ut til skolene og hadde egne opplegg der.

Utlån 2023:

	Skjønn voksne	Skjønn barn	Fag voksne barn	Fag barn	AV-medier	Annet	Fjernlån	Fornyelser	E-bøker (e-bøker og e-lydbøker)	Totalt
Tolga	887	1454	162	395	12	530	355	565	15	4375

Brutto driftsutgifter i % av kommunens totale utgifter

Årsmelding 2023

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Budsjett 2023	Avvik i kr
Lønn	12 272	11 487	-785
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	4 637	3 815	-822
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	5 360	5 345	-15
Overføringsutgifter	1 049	275	-774
Finansutgifter	167	0	-167
Sum Driftsutgifter	23 485	20 922	-2 563
Salgsinntekter	-442	-525	-83
Refusjoner	-2 736	-399	2 337
Overføringsinntekter	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-285	-3	282
Sum Driftsinntekter	-3 463	-927	2 536
Netto resultat	20 022	19 995	-27

Økonomisk resultat

Økonomisk resultat

Beløp i kroner

	Regnskap 2023	Rev. budsjett 2023	Oppr. budsjett 2023	Avvik 2023	Regnskap 2022
1 - Lønn	11 520 432	11 356 800	11 356 815	-163 632	9 895 488
2 - Utgifter	11 213 041	9 434 900	8 759 732	-1 778 141	10 325 214
3 - Inntekter	-2 711 655	-796 944	-796 914	1 914 711	-1 963 378
Totalsum	20 021 818	19 994 756	19 319 633	-27 062	18 257 324

I sin helhet går området Politikk/ Stab /Felles omtrent som budsjettert med et merforbruk på kr 27 000,-

Kommentar til status økonomi

POLITIKK

Området dekker kommunestyre og formannskap, regionale tiltak (IPRNØ), råd og utvalg, samt revisjon og kontrollutvalg. Ved årsslutt 2023, ser vi noen svingninger på enkeltområder i forhold til budsjett, og samlet sett er det et merforbruk som i hovedsak skyldes noe større aktivitet på områdene kontrollutvalg og politikk enn budsjettert, samt IKT-verktøy til hele det nye kommunestyret høsten 2023.

KOMMUNEDIREKTØR OG STAB

Ansvarsområdet *personalkontoret* hadde et underforbruk på kr 146 000,- Personalkonsulent, 60% stilling, gikk av med pensjon fra april-23.

Området *kommunedirektør* kommer ut omtrent som budsjettert. For *økonomikontoret* har 2023 vært preget av sykefravær og permisjon og opplæring og innleie vikarer/konsulenttjenester overgår de refusjoner vi har i sykepenger og refusjoner. Det er også noen mindre inntekter enn budsjettert knyttet til innfordringer. Samlet sett viser 2023 at *økonomikontoret* har et merforbruk på kr 290 000,-

Innbyggertorg har noe mer utgifter knyttet til lønnsposter og nødvendige innkjøp på kr 115 000,- over budsjett, mens *bibliotek* har et mindreforbruk på omtrent kr 80 000,- knyttet til lønnsposter og innkjøp.

FELLESUTGIFTER

Området i sin helhet har samlet et mindreforbruk på 225 000,-

Administrasjonsutgifter, ansvar 1805, mindreforbruk på kr 171 000,-

Ansvarret brukes til tider som en "sekkepost" for utgifter for alle kommunens sektorer. Her ligger poster hvor utgiftene vil variere fra år til år. F. eks. har vi for juridisk bistand et mindre forbruk i 2023, hvor vi tidligere år til tider har hatt betydelig merforbruk. Her er det forhold som kan oppstå, som er vanskelig å forutse, som medfører utfordringer i forhold til å budsjettere riktig.

Årsmelding 2023

Ansvar 1841, IT drift, merforbruk på kr 544 000,-

Skyldes i hovedsak to forhold, anskaffelse av programmet Framsikt i 2023 og kjøp tjeneste IKS. Det sistnevnte er Tolga kommune sin avgift til FARTT som er kr 209 000,- over budsjettert beløp.

Området beredskap noe merforbruk grunnet økt aktivitet og innkjøp av nye satellittelefoner.

Oppvekst

Tjenesteområdebeskrivelse

Visjon for oppvekst i Tolga: Røtter i fortida, tro på framtida og læring i fellesskap Målsettinger og kjennetegn: Vi vil ha et lokalsamfunn og oppvekstmiljø som gir trygge, glade, selvstendige og skapende barn og unge. "Det skal en landsby til for å oppdra et barn" (afrikansk ordspråk).

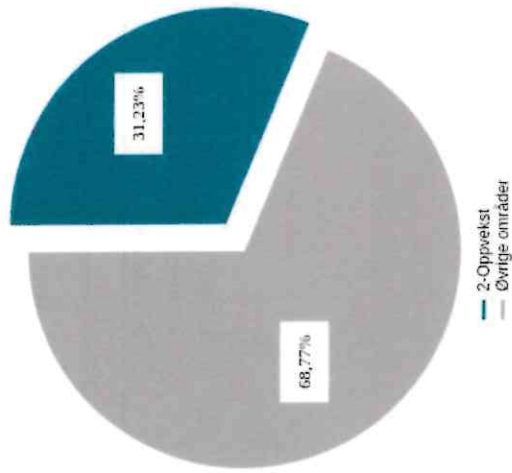
Sektor Oppvekst består av

- Tolga barnehage
- Tolga Skole
- Vingelen Skole- og Barnehage
- Tolga Kulturskole
- Oppgaver som hører til barnehage og skole felles
- Interkommunale tjenester/kjøp av tjenester: PPT, Voksenopplæring og introduksjonsprogrammet

Tjenesteomfang for hele sektoren

Tjeneste	2021 Antall barn/elever (31.12.21)	2022 Antall barn/elever (31.12.22)	2023 Antall barn/elever (31.12.23)
Grunnskole	195	204	196
Barnehage	83 (01.02.22)	85	89
SFO	60	67	65
Voksenopplæringen	15	24	65
Kulturskolen – elevplasser	118 (153 elevplasser), 6 på venteliste	129 elever (170 elevplasser)	122 elever (170 elevplasser)

Brutto driftsutgifter i % av kommunens totale utgifter

Regnskap

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Budsjett 2023	Awik i kr
Lønn	64 468	61 141	-3 327
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	3 911	2 060	-1 851
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	5 782	4 422	-1 360
Overføringsutgifter	568	0	-568
Finansutgifter	856	0	-856
Sum Driftsutgifter	75 586	67 623	-7 962
Salgsinntekter	-5 042	-4 955	87
Refusjoner	-10 772	-6 046	4 727
Overføringsinntekter	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-965	-250	715
Sum Driftsinntekter	-16 779	-11 251	5 528
Netto resultat	58 807	56 373	-2 434

Utvikling og utfordringer

Utfordringer i sektoren:

- Samlet barnetall og elevtall viser ikke samme nedgang som prognosene til SSB. For å møte nye sentrale føringer om tidlig innsats, styrke "laget rundt barnet" er det stadig viktigere og viktigere å jobbe tverrfaglig om tjenestetilbudet - i samarbeid med hjemmet og nærmiljøet. Få ansatte på enkelte fagområder er sårbart ved fravær.
- 90 % av budsjettrammen handler om lønn.
- Når 90 % av budsjettet er lønn, gir det lite handlingsrom å justere øvrige driftsposter. Øvrig drift tar ofte ikke hensyn til prisvekst.
- Stamme budsjettammer gir mindre mulighet for å budsjettere for uforutsette utgifter.
- Økte kostnader på kjøp av noen interkommunale tjenester som ikke ligger i budsjettet.
- Voksenopplæring og introduksjonsprogrammet dekker faktiske kostnader i intro-perioden. Den største kritiske faktoren er å få alle deltakere ut i sysselsetting/lønnet arbeid etter endt introduksjons-løp.
- Sektoren har mange godt kvalifiserte medarbeidere. Utfordringene er å besette alle stillinger med riktig fagkompetanse, spesielt i barnehagene.

Økonomisk resultat samlet

Økonomisk resultat

Beløp i kroner

Enhet	Regnskap 2023	Rev. budsjett 2023	Oppr. budsjett 2023	Avvik 2023	Regnskap 2022
OPPVEKST FELLES	12 532 479	12 256 174	10 313 391	-276 305	5 220 287
1 - Lønn					
OPPVEKST FELLES	7 736 958	5 142 444	5 142 425	-2 594 514	4 736 164
2 - Utgifter					
OPPVEKST FELLES	-5 199 117	-2 121 996	-2 122 000	3 077 121	-2 339 989
3 - Inntekter					
Sum OPPVEKST FELLES	15 070 320	15 276 622	13 333 816	206 302	7 616 462
VINGELEN SKOLE OG BARNEHAGE	11 932 693	11 593 380	11 323 365	-339 313	11 088 084
1 - Lønn					
VINGELEN SKOLE OG BARNEHAGE	760 321	162 000	162 000	-598 321	930 029
2 - Utgifter					
VINGELEN SKOLE OG BARNEHAGE	-2 573 519	-2 237 004	-2 237 000	336 515	-2 591 031
3 - Inntekter					
Sum VINGELEN SKOLE OG BARNEHAGE	10 119 495	9 518 376	9 248 365	-601 119	9 427 082
TOLGA SKOLE	21 253 111	19 603 284	19 123 273	-1 649 827	17 829 543
1 - Lønn					

Årsmelding 2023

Enhet	Regnskap 2023	Rev. budsjett 2023	Oppr. budsjett 2023	Avvik 2023	Regnskap 2022
TOLGA SKOLE	1 543 424	671 892	671 900	-871 532	1 339 642
TOLGA SKOLE	-3 139 203	-2 043 576	-2 043 573	1 095 627	-2 218 439
Sum TOLGA SKOLE	19 657 331	18 231 600	17 751 600	-1 425 731	16 950 746
KULTURSKOLEN	3 308 104	3 220 884	3 220 888	-87 220	3 205 412
KULTURSKOLEN	86 187	-30 012	-30 000	-116 199	126 963
KULTURSKOLEN	-1 480 967	-1 494 000	-1 494 000	-13 033	-1 638 471
Sum KULTURSKOLEN	1 913 324	1 696 872	1 696 888	-216 452	1 693 905
BARNEHAGE	13 254 243	13 078 672	12 978 670	-175 571	11 842 600
BARNEHAGE	990 738	535 608	535 604	-455 130	1 345 241
BARNEHAGE	-2 198 438	-1 965 000	-1 965 000	233 438	-2 167 170
Sum BARNEHAGE	12 046 543	11 649 280	11 549 274	-397 263	11 020 670
Totalsum	58 807 014	56 372 750	53 579 943	-2 434 264	46 708 864

Kommentar til status økonomi

Oppsummert for sektoren:

Ved 1. tertial ble det anslått at merforbruket fast lønn for 2023 ville bli ca. 1 mill. Årsak til dette var at lønnsjusteringer for lærere ikke var klare pga. pågående lærerstreik, og følgelig ikke innbakt når budsjett 2023 ble vedtatt. Lønnstall for lærere og barnehagelærere ble først klare i februar 2023. Ved 2. tertial fikk sektoren økt ramme med 1 mill. for å dekke lønnsjusteringene for denne yrkesgruppa. Til tross for denne justeringen, ble det ved årsslutt et samlet merforbruk på kostnader lønn på 2,5 mill.

Årsak til økte lønnsutgifter er høyere lønnsvekst i 2023 enn budsjettet, økte pensjonskostnader, samt økt bemanning som ikke lå inne i budsjettet (nye prosjektstillinger og vikarer ved sykdom mm). For noen av disse stillingene følger også økte inntekter.

Sektoren har samlet sett ca. 6,5 mill i merinntekter enn budsjettet. Halvparten gjelder voksenoppplæring og introprogrammet pga. økt bosetting. Noe merinntekt i form av statsliskudd etc., gjelder finansiering av prosjektstillinger, engasjementer og vikarer ved studiepermisjon.

Merforbruk på øvrige driftsposter utgjør samlet ca 2 mill. Utfyllende kommentarer om dette er beskrevet under hver enhet.

OPPVEKST FELLES

Tjenesteområdebeskrivelse

Oppvekst felles

I oppvekst felles inngår felles stillinger for skole og barnehage, felles kompetanseheving for skole og barnehage, utgifter til grunnskole som ikke berører den enkelte enhet, skoleskyss, prosjekter knyttet til sektor (eks. fritidskoordinator), skolemåltid, PPT, voksenopplæring og introduksjonsprogrammet.

Tolga kjøpte skolefaglige tjenester i 50 % stilling av Tynset kommune fra 2010 - 2022. Avtalen ble avviklet fra 2023 og organisert i kommunenes administrasjoner. Stillingen som skolekonsulent ble utvidet til 1 00% stilling fra mai 2023. Noe av stillingen dekker merkantil oppgaver for Tolga skole. resten av stillingen gjelder skole og barnehage felles, bl.a. flere fagsystemer for skole og barnehage. Kommunalsjef oppvekst lønnes fra dette området. Det samme gjelder 40 % ressurs til barnehagemyndighet.

Barnehage - og skolefaglig kompetansesamarbeid Nord Østerdal

Fra 2023 kompetansesamarbeidet i regionen organisert i et nytt forum for alle 6 kommunene i Nord Østerdal: «Samarbeidsavtale om kompetanseutvikling i skoler og barnehager i Nord-Østerdal». Tynset kommune er sekretariat i dette samarbeidet. All felles kompetanseutvikling for skoler og barnehage organiseres her. I 2023 gjelder satsingen tiltak i St. melding 6 «Kompetanseløftet». I tillegg har kommunene utarbeidet felles handlingsplan knyttet til tiltak i Oppvekstreformen (Barnevernsreformen).

Felles grunnskole

Fellestiltak gjelder bl.a. grunnskoleelever som får sitt skoletilbud i andre kommuner, samt videregående elever i «kombinasjonsklassen». Det siste tilbudet er 1–2 årig påfyll (grunnskoleopplæring) for flyktninger, som en innføring til vg. skole. Tilbudet er et spleiselag mellom fylkeskommunen og kommunen. Det ble ikke arrangert grunnskoletilbud for voksne i 2023.

Skoleskyss

Dette gjelder grunnskoleelever som har krav på skoleskyss i henhold til opplæringsloven. I tillegg til elever som bor på veistrekninger kommunen sjøl har definert som trafikkfarlig skolevei. I 2023-24 har Tolga skole skoleskyss og 12 elever ved Vingelen skole.

Skolemat

Tolga skole: Et varmt måltid tilbys alle elever 1. - 10. trinn 1 dag pr uke, fordelt på 2 dager; tirsdager og onsdager i Skjold.

Vingelen skole: Det gis tilbud om et varmt måltid (grøt) i uka på skolen. Dette ble fram til jul organisert som en del av språkpraksis. Skoleåret 2023-24 gis samme tilbud som Tolga skole onsdager i Skjold i forbindelse med svømming og bibliotekbesøk.

Fritidskoordinator

Prosjektstiltaling 50 %. Oppfølging av barn og unge og deres familier i ulike fritidsaktiviteter. Forsterket tilbud i Fritidsklubben. Organiserte bl.a sommeraktiviteter for barn og unge, Ungdata-undersøkelsen og kommunens koordinator i satsingene "Alle med" og "Innafor".

Pedagogisk psykologisk tjeneste og logopedtjenesten

PP-tjenesten/logopedtjenesten for Nord-østerdal er en interkommunal tjeneste, og dekker kommunene Tynset, Follidal, Alvdal, Rendalen, Tolga, og Os. Tynset kommune er vertskommune. Lederressurs er 50 % av en fagstilling. En representant fra hver kommune sitter i fagråd.

Tjenesten er organisert slik at hver skole og barnehage har en kontaktperson i PPT/logopedtjenesten som har fast besøksplan mot den enkelte enhet. Kontaktpersonen i PPT har ansvar for å følge opp det systemiske arbeidet i organisasjonen. I tillegg har PPT tre team som arbeider med kompetanseheving innen følgende områder:

- Team - inntak
- Team - sosiale og emosjonelle vansker og systemarbeid

Årsmelding 2023

- Team – fagvansker, lese- og skrivevansker, matematikkvansker, språkvansker, fler-språklighet og sammensatte lærevansker

Logopedtjenestens kompetanseområder er afasi, dysartri, stamming og løpsk tale, utviklingsmessige språkvansker, artikulasjonsvansker, EILO (pustesykdom), stemmevansker og dysfagi (spise- og svelgevansker).

En viktig del av arbeidet i PPT/logopedtjenestens arbeid er å utrede barn og unge og veilede elever, skoler, barnehager og foresatte. PPT er sakkyndig instans.

Tjenesteproduksjon:

Kommune	2021		2022		2023	
	PP-tjenesten	Logoped tjenesten	PP-tjenesten	Logoped tjenesten	PP-tjenesten	Logoped tjenesten
Alvdal	63	20	65	20	53	21
Folldal	43	20	41	19	39	18
Os	54	16	55	16	42	17
Rendalen	28	10	33	14	31	13
Tolga	48	22	56	27	48	29
Tynset	158	49	157	63	125	71
Totalt	401	147	413	159	338	169

I 2023 har PPT arbeidet med 338 individualsaker. Dette er en nedgang fra 2022, men sakene er blitt mer komplekse og sammen satte. Nedgangen skyldes at mange saker ble avsluttet i forbindelse med ny organisering der fylkeskommunen starte egen videregående PP-tjeneste. Det er arbeidet med 1 store systemsaker dette året som involverte 4 ansatte. Selv om det er henvist få systemsaker jobbes daglig med systemet rundt barn og unge. Logopedtjenesten har en oppgang i antall henviste klienter. Hovedtyngden henviste er i barnehagealder og på småskoletrinnet, dette er ønsket utvikling og i tråd med nasjonale retningslinjer og intensjonen om tidlig innsats. Forskning viser at språket til en fireåring gjenspeiler tolvåringens språk, og det er viktig at uttale- og språkarbeid gjøres i barnehagen/tidlig alder. Det er stor variasjon mellom kommunene mht. antall saker og vanskegrad i sakene det arbeids med i løpet av ett år.

Voksenopplæring og introduksjonsprogrammet

Tolga kjøper voksenopplæringstilbudet (introduksjonsprogrammet) av Tynset opplæringscenter.

J Introduksjonsprogrammet følges opp av kvalifiseringsrådgiver i bosettingskommunen. Fra august 2023 ble stillingen midlertidig utvidet med 1 stilling. Denne stillingen er delt mellom arbeid og kvalifisering gjennom Intro-programmet, og kommunens 50 % andel i felles NAV prosjekt "Sømløs arbeidsinkludering for flyktninger". Disse stillingene følger opp persontilskudd (grunntilskudd og norsktilskudd) i det interkommunale samarbeidet.

Tynset opplæringscenter er organisert med 4 avdelinger; en interkommunal avdeling om norsk- og samfunnskunnsopplæring for voksne, grunnskoleopplæring for voksne, avdeling for bosetting av flyktninger og avdeling for oppfølging av introduksjonsdeltakere. I tillegg er enheten ansvarlig for å søke om og å følge opp særskilt tilskudd ved bosetting av flyktninger med funksjonshemming.

- Interkommunalt samarbeid, kommunene Tolga- Alvdal- Follidal- Tynset
- Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for alle innvandrere i de 4 kommunene
- For introduksjonsdeltakere er opplæringen en del av introduksjonsprogram, som følges opp ved introduksjonsavdelingen i bostedskommunen
- Oppfølging av prosjekter i samarbeid med introduksjonsavdelingen og bosettingsavdelingen / kommuner
- Arrangere norskpøver muntlig og skriftlig i henhold til sentralt gitte prøver i regi av Direktoratet for Høyere utdanning og kompetanse

Brukere: Tynset har arrangert språkprøver for kommunene Tynset- Tolga- Alvdal-Follidal. Prøveformen måler skriftlig og muntlig norsknivå etter nivå A1-A2-B1-B2-C1, der A1 og under A1 viser laveste resultat. Nivå C1 er et akademisk nivå.

Nivåene A1-A2-B1-B2-C1 måles ved skriftlige prøver i lytte- lese- skrive. Prøvene er digitale og vurderes sentralt ved Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, HK-dir. Muntlige norskpøver arrangeres lokalt med ekstern sensor.

Tjenesten er hovedkontakt opp mot Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) om oppfølging av norsk – og samfunnskunnsopplæring, samt registrering og oppfølging av prøvene i norsk, samfunnskunnskap og Statsborgerprøven.

I 2023 deltok 61 elever fra Tolga. Herav 46 stk. fra Ukraina.

VINGELEN SKOLE OG BARNEHAGE

Tjenesteområdebeskrivelse

Tjenesteproduksjon og aktivitet

Oppvekstsenteret har stor søkning til barnehagen, men kullene varierer mye i størrelse. Prognosene for elevtallet på skolen de neste årene er samlet sett relativt stabile.

De siste årene har det vært stort fokus på utvikling av uteområdet i et samarbeid mellom kommunen, VIL og Fjellheim. Dette omhandler både leke- og aktivitetssområder for skole og barnehage, samt trafiksikkerhet. Arbeidet ble igangsatt sommeren 2022, og avsluttes i 2024.

Enheten har hatt 2 ansatte på etter- og videreutdanning. En har avsluttet styrerutdanning, og en ansatt deltar i nettstudiet «De sårbare barna». Når det gjelder generelt utviklingsarbeid så har valgt kompetansepakker levert av Sepu. Barnehagen har valgt «Foreldresamarbeid», i skolen er pakken «Interne støttesystemer og tilpasset opplæring» valgt.

Samlet sett er antall ansatte i barnehagen økt noe for å sikre god veiledning av ansatte i en periode der enheten har 2 ped.ledere / barnehagelærere på dispensasjon, samt følge opp de utfordringene som ble beskrevet i årsmeldingen for 2022.

Elevgrunnlaget tilsier en 4-delt skole (4 klasser). I skolen er det fortsatt organisert ut fra en 3-delt skole; 1. og 2. trinn, 3. og 4. trinn og 5.-7.trinn. De eldste er 23 elever til sammen. Noen ressurser er flyttet opp fra småtrinnet. Det er videre prioritert å bruke det meste av lærerressursene i klasserommet framfor andre oppgaver. Skolen føler ikke i tilstrekkelig grad å få prioritert begynneropplæringen, tilpasset opplæring og arbeidet med skolemiljøet på en så god måte som det tidligere var ressurser til.

Høsten 2022 startet en lærling sitt løp innen oppvekst i barnehage og skole, og vil våren 2024 ta fagprøven på Ræbben (storbarnsavdelinga).

SFO Vingelen skole

Høsten 2023 var det 22 elever som benyttet tilbudet. Det gis tilbud om SFO på ettermiddag alle dager. På morgenen er det fortsatt SFO i samarbeid med barnehagen. Fra høsten 2023 fikk også elevene på 2.trinn gratis 12 timer, lik 1.trinn. Dette gir reduserte inntekter på SFO. I skolens ferier er det samarbeid med barnehagen dersom for få unger melder seg på ordinært SFO-tilbud. Dette gir god utnyttelse av mannskap på tvers, og unge møter kjente voksne.

Vingelen skole

I 2023 har skolen fortsatt arbeidet med å løfte fædelskolepedagogikken. Det er etablert et godt samarbeid mellom regionens fædelskolenettverk og Tynset Studie- og høgskolesenter. Dette gir skolen mulighet til å bidra til utvikling av studietilbud og fagdager i tett dialog med Nord Universitet. Utearealet som læringsmiljø er en viktig del av Vingelen skole. Opplevelser og egne erfaringer fra utemiljøet og fysisk aktivitet synes å gi en god effekt i form av økt faglig interesse, trivsel og sosial kompetanse. Dette gir variasjon i undervisningen og et positivt avbrekk. Gjennom aktivitet i aldersblanda grupper lærer elevene av hverandre. Skolen viderefører sin satsing på entreprenørskap gjennom elevbedrift.

Innføring av ny læreplan Fagfornyelsen har preget det pedagogiske utviklingsarbeidet også i 2023 (nye fagplaner, valg av læreverk (bøker og digitale), utvikling av metodikk og læringsmåter. Skolen har ekstra fokus på IKT og lesing, der en søker å finne en god balanse mellom digitale læremidler og papirbaserte. Skolen har gjennom høsten jobben med revidering av skolens IKT-plan i tråd med læreplanen.

Elevene får i år lunsj i kantina i Vidarheim i forbindelse med svømming og bibliotek på onsdager. 10 ganger for 1.-4.trinn og 10 ganger for 5.-7.trinn. Enheten har i tillegg hatt en person på språktrening, og dette har bl.a utløst en mulighet for varm mat (grøt) en dag i uken.

Foreldreskole er gjennomført etter planen på 1. trinn. Skolen har et tett samarbeid med foreldrene både gjennom utvalgsmøter og ulike arrangementer gjennom året. Tiltak i lokale planer som involverer hele bygdesamfunnet gjennomført som planlagt i 2023.

Skolen baserer sin virksomhet på at elevene skal få gode vilkår for læring. Dette bl.a. gjennom utstrakt bruk av ulike læringsarenaer og metoder. I «Styringsplattform for oppvekst» er det lagt tydelige føringer for fortsatt bruk av uteområdene, der målet er at opplæringen gir barna «røtter i fortida, tro på framtida og læring i fellesskap». I 23/24 fortsetter arbeidet på referanseområdet «Jordvollen i Svartåsen» og utvikling av valgte objekter i nærområdet. Ellers er bruk av kultursti, basisløype, fugletårn og skianlegg om vinteren sentralt.

Vingelen barnehage

Det er 27 barn på de to avdelingene i barnehagen. Det er en klar økning av yngre barn i barnehagen, i tillegg til at antallet dager for den enkelte også øker. Barnehagen har søkelys på lekens plass i barnehagehverdagen og de voksnes rolle i leken. Dette har satt sitt preg både på planlagte og spontane aktiviteter i hverdagen, og har vært tema på planleggingsdag og personalmøter for de ansatte. Arbeid med disse fagområdene fremmer trivsel, allsidig utvikling og god helse for barna.

Temaet i 23/24 er «Jeg og naturen». De fagområdene som har vært i fokus er; nærmiljø - samfunn, natur – miljø – teknologi og kropp – bevegelse – helse.

Som nevnt har enheten hatt en person på språktrening. I barnehagen har jobben vært relatert til arbeid rundt måltidene der.

Oppsummering og konklusjoner

Når vi ser bort fra 2 disp. i 2 stillinger som barnehagelærere dette arbeidsåret, er Vingelen skole og barnehage en organisasjon med godt kvalifiserte og dedikerte medarbeidere. Det er fokus på lek og et godt læringsmiljø for barn fra 1-13 år. I sentrum står mestring for alle.

Resultatene fra undersøkelser, tester og kartleggingsprøver viser i hovedsak gode og positive resultater. Elevene har over tid skåret høyt på de fleste parametere i elevundersøkelsen, men vi (i likhet med resten av regionen og landet) ser en negativ utvikling knyttet til trivsel og motivasjon. Det er flere elever ved skolen som har store spesialpedagogiske tiltak, men det er samme bemanning uavhengig av ressursbehov. Det kan være utfordrende å ivareta alles behov.

Samarbeid med kulturskolen består i år av kunstlek med Helga Storbekken i barnehagen (Ræbben), og kjøp av musikkundervisning og undervisning av kulturskoleelever i skoletiden. Samarbeidet gir ungene unike muligheter til å få utfolde seg og er et viktig bidrag til å skape gode læringsarenaer for alle. Alle elever på 1.-2. får ukentlig tilbud om «Tangent og rytme» og svært mange av skolens elever benytter seg ellers av kulturskolens varierte tilbud.

TOLGA SKOLE

Tjenesteområdebeskrivelse

Tjenesteproduksjon og aktivitet

Elevtallet har vært stabilt de siste årene + - 150. Fram mot 2026 – 2027 er det en synkende trend, men økt tilflytting har gjort at elevtallet har holdt seg ganske stabilt og økt noe i 2023. 38 % av elevene er flerspråklige, og representerer 12 ulike språk.

Samarbeidet med kulturskolen er regulert gjennom forpliktende samarbeidsavtaler. Tolga skole kjøper tjenester fra kulturskolen i musikk og engelsk. Dette er et samarbeid som fungerer svært godt. Fra høsten 2020 ble barnehagen «nabo» med skolen. Skolen bruker jevnlig biblioteket og alle klasser får en time hver per uke. Biblioteket er en viktig arena for stimulering av leselyst.

Mange tiltak er nedfelt i styringsplattformen. Skolen har flere foreldresammenkomster, møter, samling for klassene utenom skoletid enn det som er nedfelt i lovs form. Det er planlagt å gjennnføre foreldreskole som et ledd i et stadig viktigere skole-hjem samarbeid. Dette er tatt opp som en sak i FAU, som er enige i at samarbeidet mellom foreldre og mellom skole og hjem er vesentlig for at vi skal kunne skape en god hverdag for våre barn og unge. Skolen har kontinuerlig tett samarbeid med lag og foreninger i bygda i ulike arrangement. Skolen bruker aktivt det utvidede skolerommet og er en integrert del av bygda.

Grunnleggende ferdigheter i basisfagene er skolens hovedprioritering. Opplæring i lesing og skriving er en felles satsing i regionen.

Skolen jobber med en kompetansepakke som heter «Tilpasset opplæring og inkluderende støttesystemer», på lik linje med Vingelen skole. Arbeidet er godt i gang skoleåret 23/24, og vil bli jobbet videre med neste skoleår også. I denne kompetansepakken jobber skolen med tidlig innsats i samarbeid med våre støttesystemer, for å kunne hjelpe barn og unge tidligst mulig.

Skolen har revidert flere dokumenter og rutiner dette året. Høsten 23 brukte vi en del tid på å revidere og oppdatere infoheftet. Skolen har også revidert den sosiale handlingsplanen, og gjort den om til en håndbok for alle ansatte. Handlingsplanen oppsummerer mange av rutinene skolen har for arbeid med elevenes psykososiale miljø.

I tillegg jobber skolen med å forbedre og utarbeide gode rutiner for oppfølging av elever i samarbeid med ulike støttesystemer. Målet med rutinene er å fange opp elever som strever så tidlig som mulig, for å kunne gi god oppfølging.

Nasjonale prøver gjennomført i lesing, engelsk og regning på 5. og 8. trinn, og i lesing og regning for 9. trinn. Både 5. trinn, 8. trinn og 9. trinn ligger over landsgjennomsnittet. Spesielt 5. trinn viser veldig gode resultater.

Fokus på læring:

Skolen arbeider målrettet med å gi alle elever god faglig oppfølging. Tilpasset opplæring og praktisk læring gjennom aktivitet står sterkt i Tolga skole. Overordnet del av fagfornyelsen skal ligge som et prinsipp i fagene, både når det gjelder et inkluderende læringsmiljø og tverrfaglig undervisning.

Tverrfaglig samhandlingsteam er opprettet som et møtepunkt fem ganger i året for skolen og skolens støttesystemer for å kunne følge opp prinsippene rundt tidlig innsats.

Alt dette er i tråd med kommunens sektorplan for oppvekst.

Sosial handlingskompetanse og relasjonelle ferdigheter:

Skolen arbeider målrettet med sosial handlingskompetanse og relasjonelle ferdigheter både blant voksne og elever, som er grunnmuren for all læring. Alle elever skal oppleve trygghet på skolen. Elevundersøkelsen viser at eleven på skolen trives og har venner. Samtidig er internett, spill og bruk av sosiale medier en økende aktivitet. Det bekrefter at det er nødvendig å satse på oppbygging av elevers sosiale kompetanse. Dette er en kontinuerlig prosess og «ferskvare». Skolen har laget en sosial årsplan med aktiviteter som er felles for flere av trinnene på skolen. Vi har for eksempel «Skoleløpet», der alle elever fra 1. trinn til 10. trinn deltar, og der 10. trinn går sammen med 1. trinn, 9. trinn går sammen med 2. trinn og så videre.

Det samme prinsippet følges ved juleverkstedet som arrangeres tidlig desember. Dette skaper møteplasser der elevene kan få en annen arena å føle mestring på, gjennom sosialt samvær og omsorg.

Fremmedspråk og valgfag: Skolen gir tilbud til elevene om opplæring i tysk som 2. fremmedspråk. Som alternativ kan elevene velge arbeidslivsfag. Dette er et fag der en velger områder fra den videregående skolen med praktiske tilnærminger (design/redesign, fysisk aktivitet og helse, produksjon for salg). Som valgfag kan elevene velge mellom programmering, friluftsliv og praktisk håndverksfag. I 9. trinn har elevene elevbedrift som valgfag, men kan velge mange ulike retninger innenfor dette.

Bærekraftig utvikling: Gjennom 10. trinn sin festmiddag bruker vi både skolehage og natur for å jakte og sanke kjøtt, bær, fisk og sopp.

Dette brukes for å lage en festmiddag for elever, foreldre og andre inviterte, med utgangspunkt i kortreist mat og bærekraft. Prinsippet brukes av flere klasser som har undervisning om bærekraft, men avsluttes med dette undervisningsopplegget for 10. trinn.

SFO

43 barn benytter tilbudet. Det er en økning fra 2022. Dyktige ansatte gir elevene trygge og gode tilbud på SFO.

Ansatte i SFO har hele stillinger, og kombinerer SFO med arbeid i skolen-, i klassene og opp mot enkeltelever. Fra høsten 2023 er det ansatt en ukrainsk voksen som jobber på småtrinn, og på SFO, og gir viktig oppfølging til flere ukrainske barn på småtrinnet.

Oppsummering og konklusjoner:

Ulike kartlegginger, bl.a. nasjonale prøver og elevundersøkelsen bekrefter at læringstrykket i klasserommet er godt, og at elevene har det bra på skolen. Det jobbes kontinuerlig med elevenes psykososiale miljø. Arbeidet med sosiale ferdigheter er satt i system. Skolen fanger opp flere elever som har behov for oppfølging gjennom systematisk arbeid, og gjennom et godt samarbeid med andre instanser. Gjennom «Kompetanseløftet» er dette tema som forventes å gi positiv effekt over tid. Elevtallet er stabilt.

Skolen jobber utradisjonelt, tar i bruk uterommet som en viktig læringsarena og jobber godt med dybdelæring med lokale mål. Entreprenørskap er satt i system, både på mellomtrinn og ungdomstrinn. Skolen vektlegger praktisk og variert tilnærming fra 1. trinn til 10. trinn.

Skolen har jobbet mye med å ha riktig kompetanse for alle elever dette året. Spesielt de ukrainske barna har hatt noen behov i år. Norsk 2-opplegget har blitt utvidet med noen timer, samtidig som det er ansatt kompetanse rettet mot individer med spesifikke behov. Det er en utfordring å følge opp en særskilt språkopplæring for alle som har store og små behov, og har valgt å prioritere de ukrainske barna. Det betyr ikke at andre flerspråklige barn ikke får oppfølging, men på en litt annen måte og i større grad i klasserommet.

Helseyskepleier har faste dager på skolen, og deltar både i ressursteam (spes.ped) og sosialpedagogisk team. Det å jobbe tverrfaglig, styrker laget rundt barnet, jfr. Kompetanseløftet og tidlig innsats.

Skolemåltid, en gang pr. uke for alle elever, har vært en suksess. Det å samles rundt et måltid er en god sosial arena for voksne og elever.

I 2023 har enheten hatt fire ukrainske voksne i språkpraksis i skolen og på SFO, og to av de har fått jobb i skolen gjennom dette tilbudet. I tillegg har skolen hatt en person i praksis gjennom utdanning innen barne- og ungdomsarbeider.

KULTURSKOLEN

Tjenesteområdebeskrivelse

Tjenesteproduksjon og aktivitet

Å delta i kunst og kulturfag har stor egenverdi for barn og unge. For en kommune med nedgang i folketallet, og som ønsker å beholde og rekruttere barnefamilier, er det gode kulturskoletilbudet en klar styrke. Det er viktig å legge til rette for at minoritetsspråklige barn kan delta i kulturskolens tilbud, som er en viktig arena for integrering.

Skolen har lokale læreplaner som bygger på Rammepan for kulturskole, Mangfold og fordypning. Kulturskolen følger skoleruta for grunnskolen. Undervisningen foregår i grupper og/eller individuelt. Det er et mål at så mange som mulig har muligheten til å spille sammen med andre enten ukentlig eller i perioder.

Utadrettet virksomhet

Tolga kulturskole har hatt konserter og forestillinger gjennom skoleåret. Teater satte opp "Oliver Twist", barn, unge og voksne i et godt samspill. Lærere fra staben tar også ansvar for musikk, lyd og lys i tillegg til regi og instruksjon. Foreldregruppa er også aktivt deltakende både med kostyme, sminke, inspisier etc. Vårkonsept/forestilling med miks av soli og samspill der det også er med ekstra voksen musiker da enheten ikke lenger har nok hender til å dekke alle behov. (lyd, lys, spillende, motivatorer, dirigenter etc) Det har vært skolekonserter, vår og høst for begge skolene. Tett samarbeid med barnehagene, omsorgstunet, dagtilbud og det frivillige kulturliv gjennom ulike opptredener. Kulturskolen har ekstra fokus på å ha et tett samarbeid med skolemusikken. At elever får en samspillmulighet, er veldig viktig for motivasjon og læring. Nytt tilbud fra høsten er utprøving av billedkunst. Skolen har ei lita og god gruppe som har timer en gang i måneden dette skoleåret.

Tidlig innsats

Breddeprogrammet tangent og rytme fra høstferie til påske.

Det er ca. 30 % flerspråklige i skolens elevgruppe. Tallet er stabilt.

Breddeprogram

- Tangent og rytme for 1. og 2. trinn går som et breddeprogram der alle får delta gratis. Dette er en viktig og god arena, og sikrer et kulturskoletilbud for alle i starten av grunnskoleløpet. Erfaringen er at mange søker seg inn i kulturskolen underveis eller etter å ha deltatt på tangent og rytme.

Kjerneprogram

- Her er de fleste elevplassene. Det er elever som er motivert for større undervisningsmengde og systematisk egeninnsats. Det skal bidra til å utvikle kreative evner, håndverksmessig og kunstnerisk kompetanse og samarbeidsevne. Skolen har her elever som går i mange år med jevn utvikling fra 1.trinn og helt ut videregående skole.

Fordypning

- Tolga kulturskole har ikke fordypning som tilbud. Men kulturskolene i regionen har et samarbeidsprosjekt med musikklinja ved Nord Østerdal videregående skole. De arrangerer 2 samspillkvelder i året der alle elever fra kulturskolene i regionen inviteres til samspill med elever og lærere ved musikklinja. Allerede etter dette året kan vi se en styrket søknad til musikklinja.

Salg av tjenester

Tolga barnehage, Tolga skolemusikkorps, Tolga og Os Janitsjar, Vingel Singers, Bergstadkoret, Røros kulturskole, Os kulturskole.

Samarbeid internt i kommunen:

Internt tilbys musikk som metode i tilpasset opplæring for barn i barnehage og grunnskole. Kulturskolen, barnehagen og omsorgstunet samarbeider i prosjektet generasjonssang.

Skolen har dette skoleåret (23/24) et samarbeid med bo og inkludering - voksenopplæring med utprøving av drama som metode for å styrke språkopplæring for flyktninger. Dette er et pilotprosjekt i utprøvningsfase.

Omdømmebygging

Gjennom å være en integrert del av sektor oppvekst, er kulturskolen en arena som når barn og unge i ulik alder, helt fra barnehage og ut grunnskoleløpet. Skolen har også noen elever som går på videregående skole. Omdømme bygges gjennom levering av tjenester med høyt faglig nivå, i møtet med den enkelte elev. Utadrettet virksomhet, egne konserter og prosjekter, samt samarbeid med det frivillige kulturliv gjør kulturskolen synlig i kommunen og i folks bevissthet. Det oppleves at kulturskolen «står høyt i kurs» blant politikere, brukere og foreldre.

Dialog med foresatte

Gjennom direkte kommunikasjon mellom lærer og foresatte ønsker skolen å styrke dialogen og avklare gjensidig forventning. Ved bruk av administrasjonsprogram, SpeedAdmin, har skolen fått en enklere vei til å nå alle med beskjeder gjennom SMS og e-post. Skolen gjennomfører også foreldremøter.

Oppsummering og konklusjoner

Ut fra elevtall er det stor % vis deltakelse i kulturskolen. her skiller Tolga seg ut i positiv retning sammenlignet med de fleste andre kommuner.

Kulturskolen ønsker å legge til rette for elevers motivasjon, mestring og muligheter. Kulturskolen ønsker å løfte fram kreative fag for barn og unge. Skolen gir tilpasset opplæring for alle. Alle skal få utviklet sitt talent. I kulturskolen blir alle avhengige av hverandres kompetanse for å nå målene.

Kulturskolen er en naturlig del av oppvekst, og samtidig har skolen behov for å arbeide på tvers av sektorene. Livskvalitet for alle uansett alder. Fra vugge til grav. Skolen ønsker å videreutvikle seg som kommunens kulturelle ressurscenter. Skolen ønsker også å bidra enda sterkere for å inkludere alle som flytter til Tolga. Kulturskolen kan gjøre den enkelte i stand til å delta i det frivillige kulturliv samt gi mestringsopplevelser i en ellers ukjent og fremmed hverdag i et nytt land.

En stor utfordring for fremtiden er å gi kvalitativt godt tilrettelagt opplæring i kunsthag for barn og unge. En annen utfordring er å håndtere nedgang i elevtallet uten å miste kompetansen i kommunen. Skolen er avhengig av forutsigbarhet og forankring av verdier av kunst og kultur i opplæringen.

BARNEHAGE

Tjenesteområdebeskrivelse

Tjenesteproduksjon og aktivitet

Våren 2023 bestod Tolga barnehage av 5 avdelinger, og fra høsten 2023 ble antall avdelinger redusert til 4 avdelinger igjen. Riktignok med utvidede antall barn i barnegruppene, og bemanningen fra våren ble kun redusert med 1 årsverk. Dette var i tråd med vedtatt budsjett. Flere barn krever flere ansatte. Både arealnorm, bemanningsnorm og pedagognorm følger lovkravet.

Barn fra Tolga kommune går i private barnehager i nabokommuner, og Tolga må dekke utgifter til barnehageoppholdet. (Forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlig tilskudd til ikke-kommunale barnehager).

Tolga barnehage

De fleste barn i Tolga barnehage har 5 dagers tilbud, og det er mange flerspråklige barn fra ulike land i barnehagen - ca. 40% høsten 2023.

Årsmelding 2023

Barnehagen har god faglig kompetanse – både barnehagelærere og fagarbeidere - barnehagen oppfyller pedagognormen og bemanningsnormen. Som for Vingelen barnehage ble det søkt om og vedtatt dispensasjon fra utdanningskravet høsten 2023 pga av for få ansatte med barnehagelærerkompetanse. For Tolga barnehage gjelder disp. 40 % stilling.

Andelen menn i barnehagen er lav.

Styrking førskolebarn

Fra høsten 2023 har ressursen blitt økt fra 0,3 til 1,3 årsverk til styrking for barn som har særlige behov for spesialpedagogisk hjelp og tettere oppfølging fra de ansatte.

I 2023 er denne ressursen brukt både i Vingelen og Tolga barnehage.

Felles barnehagene

Tolga barnehage har egen språklærerstilling (0,6 årsverk) som styrker og arbeider systematisk med arbeidet med språkstimulering for flerspråklige barn. Det legges stor vekt på styrking av norsk som andre språk. Dette har vært en viktig stilling for inkludering og økt bosetting av flyktninger.

Oppsummering og konklusjoner:

Barnehagene legger vekt på mål og visjoner i styringsplattformen: Et oppvekstmiljø som skal gi trygge, glade, selvstendige og skapende barn. Lek og hverdagsaktiviteter er viktige læringssituasjoner for barna.

Barnehagene jobber for å sikre et oppvekstmiljø som gir allsidige opplevelser og erfaringer, og som tar utgangspunkt i nærmiljøet og naturen. Det legges vekt på at de voksne ser det enkelte barn, dets utviklingsnivå og behov, er tydelige, observerer og veileder barna underveis.

Felles kompetanseplan i Nord-Østerdalen for ansatte i skole og barnehage med fokus på psykisk helse. Barnehageåret 2023-2024 jobber barnehagen med kompetansepakken: «Inkluderende barnehagemiljø fritt for krenkelser»

Årsmelding 2023

Barnehagene i Tolga bygger sin virksomhet på Lov om barnehager og rammeplanen.

Barnehagene i Tolga har årlig hovedettersyn på lekeplassutstyr.

Tolga kommune har samarbeid med Tynset og Os på tilsyn etter barnehageloven § 16. I 2023 ble det ikke gjennomført tilsyn i Tolga kommune.

Ingen husholdninger skal betale mer enn 6 prosent av inntekten sin for en barnehageplass. Foreldrebetalingen er også begrenset oppad av maksimalprisen per måned, og søskenmoderasjonen. Alle 2-, 3-, 4- og 5-åringer, og barn med utsatt skolestart, som bor i husholdninger med lav inntekt har rett til å få 20 timer gratis oppholdstid i barnehage per uke. Betaling av kost (matpenger) kan komme i tillegg til maksprisen.

Tolga kommune har dette barnehageåret 23 barn som får tilbud om redusert foreldrebetaling.

Velferd

Tjenesteområdebeskrivelse

Visjon: Mestring i alle livsfaser

Målsetting:

Tolga kommune skal medvirke til at våre innbyggere mestrer en aktiv og meningsfylt tilværelse ut fra egne forutsetninger. Velferdssektoren har ansvar tjenester for alle innbyggere i Tolga. Våre tjenester blir brukt gjennom hele livsløp- fra før innbyggerne blir født og videre igjennom hele livet.

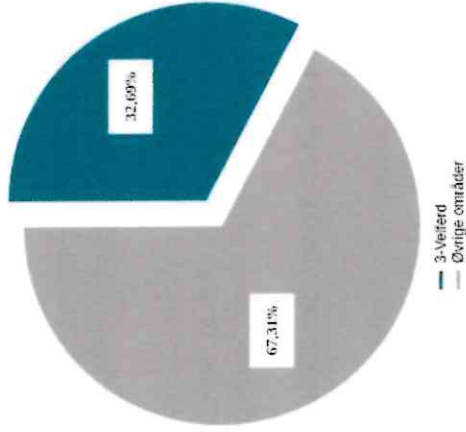
Velferd består av enhetene:

- Helse (Barnevern som er interkommunalt)
- Nav (interkommunalt)
- Bostetting og inkludering
- Re-/habilitering, mestring og institusjon(hjemmetjeneste, sykehjem og TFF)

Sektoren har et merforbruk på 7,5 MNOK.

Hovedårsak er merforbruk på lønn på ca 6,8 MNOK. Mye økte pensjonsutgifter, men også oppbemanning i TFF, samt at flere stillinger de siste 2 årene er omgjort til heltidsstillinger

Brutto driftsutgifter i % av kommunens totale utgifter

Regnskap

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Budsjett 2023	Avvik i kr
Lønn	56 316	49 634	-6 682
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	4 436	3 130	-1 306
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	12 550	9 508	-3 042
Overføringsutgifter	4 858	4 666	-192
Finansutgifter	956	0	-956
Sum Driftsutgifter	79 117	66 939	-12 178
Salgsinntekter	-5 060	-6 177	-1 117
Refusjoner	-11 180	-5 995	5 184
Overføringsinntekter	-81	0	81
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 438	-978	459
Sum Driftsinntekter	-17 759	-13 151	4 608
Netto resultat	61 358	53 788	-7 570

Utvikling og utfordringer

Sektor velferd har mye **dynamiske tjenester**, som tilsier at tjenestene kontinuerlig må tilpasses brukerne av tjenester. Mange av tjenestene har en vekst i antall brukere og brukerne har mer komplekse/ andre utfordringer enn tidligere. Dette gjelder spesielt under enhet helse. Det er et økende behov for samhandling mellom sektor velferd og sektor oppvekst med tanke på psykisk helse og rus inn mot ungdom.

Noen av tjenestene i sektoren er vanskelig å budsjettere fordi vedtak fattes fortløpende etter helse og omsorgstjenesteloven. Dette kan være vedtak som får store økonomiske utslag, slik som **ressurskrevende tjenester**.

Det begynner å bli vanskelig å **rekruttere og beholde kompetansesarbeidstakere**. Sykepleiere og helsefagarbeidere er gode eksempler på dette, men også mer spesifikke kompetansegrupper som helsesykepleier og ledere. Dette er også et regionalt og nasjonalt problem innenfor helse og omsorgstjenestene både i primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten.

Sektoren har noen **små og sårbare tjenester**. Såbarhet gjenspeiler seg i spesialkompetanse og få stillinger med denne kompetansen. Eksempler på dette er helsesykepleier, psykiatrisk sykepleier, leger, ledere.

De små og sårbare tjenestene blir satt ytterligere under press pga flyktningsituasjonen.

Utvikling av tjenester i velferdssektoren går fort. En liten kommune som Tolga har lite eller ingen ressurser til å følge med på og videreutvikle tjenester i det tempo som kreves nasjonalt. Et eksempel på dette er velferdsteknologi. For å få innført mer bruk og gi opplæring i velferdsteknologi krever dette dedikerte ressurser, som sektoren ikke har. Noe har blitt løst ved å tillegge disse oppgavene til ansatte, men gjennomføringsgraden er da dårligere.

Kostnadsutvikling interkommunale tjenester ligger mer eller mindre utenfor sektorens kontroll. Noen av de interkommunale tjenestene har et uforutsigbart kostnadsbilde som kan gi store utslag, slik som NAV og Barnevern.

Årsmelding 2023

Økonomisk resultat samlet

Økonomisk resultat

Beløp i kroner

Enhet	Regnskap 2023	Rev. budsjett 2023	Oppr. budsjett 2023	Avvik 2023	Regnskap 2022
HELSE	10 301 956	10 471 376	9 875 366	169 420	8 182 774
HELSE	12 155 632	8 870 124	8 666 103	-3 285 508	11 272 504
HELSE	-5 442 919	-4 708 008	-5 008 000	734 911	-5 411 386
Sum HELSE	17 014 669	14 633 492	13 533 469	-2 381 177	14 043 892
NAV	0	240 000	240 000	240 000	0
NAV	3 472 518	3 490 356	3 490 350	17 838	2 951 600
NAV	0	0	0	0	-51 942
Sum NAV	3 472 518	3 730 356	3 730 350	257 838	2 899 658
BOSETTING OG INKLUDERING	2 293 652	1 990 366	1 990 135	-303 286	2 014 374
BOSETTING OG INKLUDERING	2 486 103	2 512 008	805 000	25 905	2 528 252
BOSETTING OG INKLUDERING	-632 537	-588 000	-588 000	44 537	-918 073
Sum BOSETTING OG INKLUDERING	4 147 218	3 914 374	2 207 135	-232 844	3 624 553
REHAB, MESTRING OG INSTITUSJON	41 527 796	35 202 524	35 002 504	-6 325 272	35 207 316
REHAB, MESTRING OG INSTITUSJON	4 686 166	2 432 460	2 432 500	-2 253 706	4 415 590
REHAB, MESTRING OG INSTITUSJON	-9 490 031	-6 124 996	-6 624 992	3 365 035	-7 154 609
Sum REHAB, MESTRING OG INSTITUSJON	36 723 931	31 509 988	30 810 012	-5 213 943	32 468 297
Totalsum	61 358 335	53 788 210	50 280 966	-7 570 125	53 036 400

Samlet sett så har sektor velferd et merforbruk på 7,5 MNOK.

6,8 MNOK av overforbruket er økte lønnskostnader. Mye av dette skyldes økt bemanning innen ressurskrevende tjenester, noe skyldes også fravær i sårbare tjenesteområder.

Kommentar til status økonomi

Hovedpunkter til overskridelser:

Hjemmesykepleie: Overforbruk på 3,1 MNOK. Dette skyldes i hovedsak økte kostnader på lønn, hvorav 700 000 er tillegg på ubekvem arbeidstid. I tillegg er det overforbruk på 580 000 på sykepleierlønn, og merforbruk på 200 000 ferievikarer. Det er også viktende inntekter på husleie(omsorgsboliger) på 284 000.

Tolga Sykehjem: Overforbruk på 692 000 som hovedsaklig skyldes lavt belegg gjennom hele 2023. Det er kompensert med mindre be

Legetjenester: Overforbruk på 920 000. Skyldes i hovedsak innkjøp av utstyr, mindreinntekt på egenandel fra pasienter og salg og leieinntekter på 270 000, samt en økt pris på interkommunal legevakt med 105 000.

Barnevernstiltak utenfor familie: Tolga kommune har hatt noen bruker i institusjon i 2023. Dette gir een merkostnad på 1,7 MNOK.

TFF/BPA: Overforbruk på ca 1 MNOK. Skyldes endrede vedtak.

HELSE

Tjenesteområdebeskrivelse

Noen enkelte deltjenester innen kommunehelsestjenestene har fortsatt få ansatte (1-3) og er av den grunn meget sårbare for fravær. Denne sårbarheten og ikke avsatt vikarbudsjettert gjør det krevende å opprettholde gode og tilgjengelige tjenester og samtidig holde stramme budsjettrammer. Administrasjonen ønsker å fortsette å styrke disse tjenestene framover, både i tråd med nasjonale føringer, men også ifbm den ekstraordinære flyktningssituasjonen som krever mye av tjenestene våre.

I 2023 har det vært stort trykk på enkelte av våre (små) tjeneste tilbud at det må prioriteres hardere og gi tjenester ut fra et "godt nok" prinsipp. Det blir ikke dårligere tjeneste tilbud til den enkelte, men mer presis behandling. Dette gjelder både barn/ungdom og voksne.

Kompetansehevingen er i 2023 for er økt betraktelig, mye digitalt kursing samt hospitering er gjennomført. Dette er gjennomført i alle tjenestene i enhet helse.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste

I henhold til forskrift og veileder utfører tjenesten spe- og småbarns kontroller, hjemmebesøk hos nyfødte, skolehelsetjeneste samt vaksinerings av barn og reisevaksinerings for alle aldergrupper. Tjenesten samhandler med andre kommunale og interkommunale instanser om oppfølging av barn og unge med spesielle utfordringer. Kommunen har mange flerkulturelle barn og familier som kan ha behov for ekstra oppfølging i forbindelse med ankomst til kommunen, familiegjenforening eller ved barsel- og spebarnstid

Det har i 2023 blitt avholdt foreldreveilederkurs som har blitt veldig populært. Foreldreveileder, som har spesielt fokus på forebygging og tidlig innsats er nå fast ansatt i 60% stilling. Dekkes av prosjektmidler inntil videre. Denne stillingen jobber tett opp mot helsesjokepleier. Kommunen har 2 sertifiserte foreldreveiledere.

Det er videre under utvikling et kurs for gravide/nybakte foreldre og tenåringsforeldre(ungdomstrinn). Da dette er etterspurt fra foreldregruppen. Målet med foreldreveilederstillingen er at den skal kjøre flere kurs pr år. Dette ble delvis innført i 2023, flere kurs og tema blir kjørt på foreldrekvelder, beregnet på ungdomstrinn foreldre. Barselkurs starter opp i april 2024.

Ungdomslos i 100% engasjementstilling er også en viktig del av forebygging og tidlig innsats jfr oppvekstreformen.

På grunn permisjon, så har enpggaver vært omfordelt til andre ansatte. Dette har ført til noe redusert tjeneste på noen områder.

Varig styrking av skolehelsetjeneste innebærer et merforbruk på ca 115 000. Det har vært et behov for enda mer og tydelig styrking av skolehelsetjenesten da helsesykepleier ikke når over alle kravene i egen tjeneste.

Det har ved (Tolga skole) i første halvdel 2023 vært tilbud om psykisk helsetjeneste inn i skolene, der det i hovedsak har vært ungdomslosen som har hatt mest direkte kontakt med elever. I Vingelen er det helsesykepleier som har vært mest innom. Siste halvdel er det både foreldreveileder, sosial lærer, rus og psykiskhelsetjeneste som har hatt denne funksjonen i skole sammen med ungdoms los. Dette har blitt en veldig fin måte å nå våre barn og unge tidlig. De oppsøker oss. Det har ikke vært "åpen dør" på skolene siste halve år pga redusert resurs, men det har vært mulig å lage avtaler.

Jordmortjenesten

2023 ble det registrert hele 24 fødsler i kommunen. Jordmor i 10 % stilling (1 dag hver 14. dag), som vi kjøper som tjenester av SI Tynset, følger opp kommunens gravide. Jordmortjeneste har delvis blitt holdt på Tynset sjukehus i 2023 pga fravær hos stedlig jordmor på Tolga

Legetjenesten

Tolgingenes oppslutning om og bruk av sitt legekontor er fortsatt økende, noe som er veldig gledelig. Dette viser at det har vært en korrekt satsing på lokalt legekontor. Antallet som har valgt seg fastlege på Tolga Legekontor har økt jevnt de siste årene. Vi yter faglig gode og tilgjengelige helsetjenester for kommunens innbyggere og besøkende i 2023.

Ved årsskiftet 2023/2024 har 1.425 valgt sin fastlege på Tolga legekontor, noe som tilsvarer 88,8 % av folketallet i kommunen. Dette er et historisk høyt tall.

Merforbruk på Legetjenester som skyldes flere ting. Vi har oppgradert mye utstyr på labb og nye undersøkelses benker. Det er skiftet til større akuttrom, legene må ha sine kurs for og beholde spesialiseringen, ekstra utgift på å innleie av lege i disse periodene gjennom året. Kommunen må også betale mer i lisenser/dataprogrammer på flere tjenester på grunn av nasjonal satsning på Norsk Helsenett.

Noe merkostnad pga flyktningkrisen. Alle flyktninger skal innom helsesjekk, og alle må ha tolk i samtaler.

Tendensen med økende trykk fra brukere av legekontoret fortsetter. Det må fortsatt leies inn på forkontoret ved fravær/ sykdom, og leie inn legetjenester da legene er pliktet til å kurse seg gjennom året. Dette for å sikre faglig forsvarlig bemanning.

Merforbruk vikarer, ferievikarer, sykevikarer, overtid på ca 200 000

Svikende inntekter ifht budsjett ca 270 000

Kjøp av nødvendig inventar og utstyr utover budsjett på ca 130 000

Overforbruk tolketjenester 50 000

Nord- Østerdal Legevakt

Årsrapport fra interkommunalt samarbeid gjengis i sin helhet nedenfor:

Tolga kommune sin andel for AMK/Legevaktsamarbeidet ble oppjustert med 105 000 kr i 2023.

Tolgas leger dekker 4 vakter i mnd (kveld/natt/helg) i dette samarbeidet, tilsvarende om lag en 20 % legestilling.

Nord-Østerdal legevakt (NØLV) er et samarbeid mellom kommunene Rendalen, Folldal, Alvdal, Tolga og Tynset fra 010114.

Befolkningen utgjør **13079** (ved utgangen av 4.kvartal 2023) innbyggere, tydelig økende ved høytid – særlig påske.

Distriktet på 8389 km2 i areal.

Administrasjon og organisering av legevaktsråd:

Barbara Inauen-Willer: medisinsk-faglig ansvarlig lege ved Nord-Østerdal legevakt. Hun har fag- og prosedyreansvar ved NØLV

Helene Norman: (sykepleier ved SI Tynset) daglig leder av LV-sentralen

Toril Nyhus: leder helsetjeneste i vertskommune Tynset, personalansvar organisering av NØLV og håndtere avvik -og klagesaker

Grete Storrøsten: driftsansvarlig sykepleier ved NØLV, organisering av NØLV

Barbro Mestvedthagen Ryen: tillitsvalgt Dnif for legene ved NØLV

Tor Halvor Bjørnstad-Tuveng: kommuneoverlege for Tynset kommune,

bistår legevakten med medisinsk faglig råd

Legevakta dekkes av fastlegene i kommunene, og 15 delt.

Fast lønn mellom kl. 23-08, ellers er det beredskapsgodtgjøring. Krav om fri arbeidsdag etter legevakt

Bakvakt: god fungerende bakvaktordning for leger som ikke fyller krav for å kunne jobbe alene på legevakt (krav for godkjenning er utdypet i akuttmedisinske forskriften fra 1/1 2020). Kostnader og godtgjørelse for bakvakt er regulert i SF 2305 (Gjeidende DNLF). Kostnaden tilfalle den kommune som har vakt i turnus.

Nødnett: Nødnett fungerer utmerket og styrer legevaktas kommunikasjon med samarbeidspartnere. (AMK, ambulanse, politi og brann).

Samarbeidsmøter/faglige møter:

Allmennlegeutvalgsmøte/Legevaktslegemøter avholdes fast 2 ganger hvert år

Tema i møtene 2023:

- Ambulansetjeneste: kommunikasjon med legevaktslege/hodetkamera
- Diskusjon om påsketurnus I fremtiden
- Info om oppdatert systembok, nye prosedyre og nytt utstyr
- Info om tilsyn fra statsforvalteren ift. medikamentdosering til barn
- Diskusjon med DPS Tynset (Ingunn Grutle og Thor Hangaard) ift. samarbeid, dialog rundt henvisninger og prioriteringsveileder psykisk helsevern og TSB
- Vaktliste 2024 og påsketurnus 2024
- Opplæring av vikarer og nye fastleger
- Nye prosedyre fjerning av pacemaker og syning av forventet mors
- Om samarbeid med SI Tynset angående KAD somatikk

Det skrives referat fra møtene, og alle fast ansatte leger har møteplikt. Vikarlegene og Lis 1 lege oppfordres til å delta.

Legevaktsråd inkl. ledelse av legevaktssentralen/akuttmottak er med på møte

Statistikk:

Totalt antall henvendelser (telefonhenvendelse til legevaktsentralen) NØLV 2021/2022:

Henvendelser fra	Antall 2022	Antall 2023
Tynset Kommune	2224	2058
Aivdal Kommune	798	825
Folldal Kommune	564	588
Tolga Kommune	410	491
Rendalen Kommune	510	461
Direkte oppmøte på NØLV og via AMK	302 (via AMK 228)	404 (via AMK 307)
Andra kommune og ikke definert	1994	1555
Stor – Eivdal kommune	1008	851
total	6602 (7610 inkl. Stor-Eivdal k.)	5983 (6834 inkl. Stor-Eivdal k.)

Årsmelding 2023

måned	Antall telefonhenvendelser til LV sentrale, inkl. Stor-Elvdal kommune 2022	Antall telefonhenvendelser til LV sentrale, inkl. Stor-Elvdal kommune 2023
Jan	578	675
Februar	562	543
Mars	618	546
April	862	705
Mai	589	570
Juni	616	536
Juli	686	623
August	518	498
September	613	533
Oktober	690	486
November	560	502
Desember	721	617
TOTAL	7610	5834

Ved høytid (påske og jul) er det igjen økende aktivitet på legevakt. Organisering på legevakt i påske 23 ble tilpasset med 2 leger på legevakt i timene ved høyes aktivitet.

Opplæring/kursing: Kommunene har ansvar for opplæring av nye leger/vikarer i bruk av nødnett.

For Lis 1 leger er det etablert egen opplæring for bruk av nødnett/vaktradio og generell innføring på legevaktslokaler i regi av nødnett instruktør, medisinsk ansvarlig lege, driftsansvarlig sykepleier og leder av legevaktsentralen.

Opplæring er obligatorisk og gjennomføres 2x årlig ved oppstart av nye Lis-1 leger i primærhelsetjeneste.

Ny ansatt leger og hjelpepersonell gjennomfører kursing ift. nye akutforskrift fortløpende i regi av kommune og sykehuset.

Måloppnåelse:

- Levere god kvalitet av legevaktsarbeid for befolkning
- Triagere(prioritere) pasienthenvendelse riktig med å prioritere dårlige pasienter.
- Kort ventetid ved ankomst på legevakt.

Utfordring:

Stort geografisk distrikt

Lang reisevei for pasienter til legevakt og legevaktslege til pasienter ved sykebesøk som kan føre til at legevaktslege er borte fra lokalene i flere timer.

Legevaktslokalene er praktisk men små med liten mulighet for utvidelse ved stor pågang i høytid som påske.

Venterommet er liten og har få fasiliteter.

Legevaktsentralen sitt personale er fysisk til stede på legevakt er tilgjengelig, men ikke fysisk til stede utenom kjerneid. Legevaktslege er ofte alene på legevaktslokalene mens det tas imot pasienter. Det kan medføre risiko for at legen ikke får den nødvendige hjelpen ved behandling av pasienter med akutte behov. Det må også stilles spørsmål til forsvarlighet og sikkerhet.

Legevaktslege kan oppleve samtidighetskonflikt ved ut-alarmering når det befinner seg pasienter på legevakt som krever undersøkelse, behandling og observasjon.

Rus- og psykisk helsetjeneste

Behovet for faglig kvalitet øker fortsatt. Administrasjonsressurs er økt hos enhetsleder til 40%. Enhetsleder er også psykiatrisk sjukepleier og jobber derfor klinisk opp mot brukere i 40%. Enhetsleder er leder for hele enhet helse.

Stilingen er også delt opp i SLT og Radikaliserings kontakt på til sammen 20% . Det vurderes fortløpende om enhetslederressursen må økes videre.

Pga vesentlig større oppdragsmengde, spesielt grunnet flyktningkrisen, men også en generell vekst over tid i brukergruppen er det blitt ansatt en psykiatrisk sjukepleier til i 100% fast stilling. Dette vil «lette» på trykket som tjenesten opplever, kompetansen økes og sårbarheten i tjenesten reduseres betraktelig. Ny psykiatrisk sjukepleier startet opp midten av august- altså 4 mnd virkning og kostnaden er lagt i budsjett etter justering ved 1. tertial.

Nødvendig kursing/ opplæring, merkostnad utover budsjett 40 000,-

Fysioterapitjenesten

Kommunen har driftsavtale med to fysioterapeuter på privat basis og kommunen kjøper 8 timer fysioterapi pr uke som fordeles mellom pleie- og omsorg, helsestasjon og skolehelsetjenesten. Det forholdsvis beskjedne timetallet krever god organisering for å få mest mulig ut av timene kommunen kjøper. Kommunen har også en avtale med kommunal fysioterapeut om en såkalt «saldobank». Dette vil si at fysioterapeuten kan jobbe noen flere timer ved behov, for eksempel ved ankomst av rehabiliteringspasienter.

Fysioterapeutene gir individuelle fysioterapi- behandlinger, en del gruppetilbud og bassengtrening. Det er fortsatt økende ventelister for å få fysioterapibehandling, og utfordringer med å få prioritert nok tid til samarbeid med pårørende/ foreldre og andre faggrupper. Akutte tilstander og rehabilitering etter operasjoner prioriteres. Stadig flere diagnoser krever langvarig behandling i stedet for kirurgi, og det kreves før kirurgi vurderes. Postoperativt er også behovet for rehabilitering mer langvarig enn tidligere anbefalt. Hovedvekten av pasienter er henvist med muskel- og skjelettplager. Mange av disse har langvarige, livslange behandlingsbehov, eller behov for hyppig oppfølging for å kunne stå i arbeid, unngå sykemeldinger, eller kunne bo hjemme.

Miljørettet Helsevern - tilsynsarbeid

Det er ikke gjennomført noen tilsyn ifbm Miljørettet helsevern i 2023. Det er planlagt nye tilsyn i 2024.

Edruskapsvern

Tjeneste edruskapsvern inneholder inntekter fra salgs- og skjenkeavgifter fra virksomheter som har ordinær bevilling for salg og skjenking av alkoholholdig drikke, og enkeltpersoner og foreninger som får bevilling til å skjenke alkohol ved enkeltanledninger.

Utgiftspostene er kontroll av virksomhetene som selger og skjenker alkoholholdig drikk. Securitas AS har oppdraget kontrollene i Nord-Østerdal. De 2 faste salgsstedene og de 9 virksomhetene som har ordinær skjenkebevilling skal kontrolleres uanmeldt 4 ganger pr år. I tillegg kan vi bestille kontroll av enkeltarrangementer.

Det ble vedtatt en ny alkoholpolitisk handlingsplan i 2023. Planen gjelder fra 2023-2028

Kommunepsykiolog

Ordningen er vertskommune organisert i Tynset kommune. I 2023 klarte man å ansette kommunepsykolog nummer 2. Dette vil øke kostnadsbildet noe. Kommunepsykologene skal først og fremst jobbe med veiledning av de psykiatriske enhetene i de fem FARTT kommunene, samt noe inn i oppvekstsektorene.

Barnevern

Årsrapport fra interkommunalt samarbeid gjengis i sin helhet nedenfor:

Økonomi	(Tall i tusen kroner)	Regnskap	Budsjett
Brutto driftsutgifter			38132
Netto driftsutgifter Tynset sin andel			17 029
Ansatte			
Årsverk - Barnevern			12,8
Tjenesteområdeleder		Kjersti Sommerstad Juveli	

Regnskapstall interkommunalt samarbeid:

Regnskapstall interkommunalt samarbeid: (tall i tusen kroner)	Alvdal	Folldal	Rendalen	Tolga	Tynset
Andel interkommunalt samarbeid	2 467	1 702	1 898	1 730	4 929
Tiltak i familie	338	9	1 680	32	1 435
Tiltak utenfor familie	3 757	547	329	5 256	10 020
Totalt	6 562	2 258	3 907	7 018	16 384

Tolga kommune har et overforbruk totalt på barnevernsområdet på ca 2 MNOK utover budsjett i 2023

Organisering

Barnevernstjenesten i Nord-Østerdal er et interkommunalt samarbeid mellom Alvdal, Folldal, Rendalen, Tolga og Tynset kommuner der Tynset er vertskommune. Vi har sosionomer, barnevernspedagoger, barnehagelærere, jurist og økonomikonsulent ansatt i tillegg til fagleder og tjenesteområdeleder. Tjenesten er inndelt i team; saksbehandlerteam, familieveilederteam og omsorgsteam. Det er 2 teamledere, en som har ansvar for saksbehandlerteamet og en som har ansvar for de to andre teamene. Fagleder er en av teamlederne i tillegg til å bistå det andre teamet ved behov. Jurist og økonomikonsulent deltar inn i teamene ved behov i tillegg til at de innehar selvstendige arbeidsoppgaver.

Barnevernstjenesten har døgnkontinuerlig vaktberedskap. Vi inngikk i 2019 samarbeid med Ringsaker interkommunale barnevernsvakt. På grunn av lang geografisk avstand til Ringsaker har vi etablert en stedlig beredskapsvakt og ansatte med barnevernsfaglig kompetanse inngår i turnusplan for vaktberedskapen.

Måloppnåelse

Måloppnåelse

Overordnede mål for tjenesten	
	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. • Barnevernet i Nord-Osterdal skal ha høy og riktig kompetanse på fag, handling og relasjoner og stimulere til samarbeid og samhandling på aktuelle arenaer. • Ha fokus på å formidle hvordan barnevernet ivaretar samfunnsoppdraget etter lov om barneverntjenester.

Norsk barnevernslovgivning bygger på prinsippet om at det beste for barn er å vokse opp i sin egen familie. Barnevernets viktigste oppgave er å hjelpe de mest sårbare familiene slik at barna kan få forsvarlig omsorg i hjemmet sitt, hos foreldrene sine. I enkelte tilfeller er det allikevel ikke mulig å oppnå forsvarlige omsorgsbetingelser i hjemmet og resultatet kan bli at barn må bo et annet sted. Barnevernstjenesten skal da sette i gang tiltak som styrker foreldrene i deres omsorgsrolle. Barneverns- og helsenemnda skal oppheve et vedtak om omsorgsovertakelse når det er overveiende sannsynlig at foreldrene kan gi barnet forsvarlig omsorg. Vedtaket kan likevel ikke oppheves dersom barnet er blitt så knyttet til mennesker og miljøet der det er, at flytting kan føre til alvorlige problemer for barnet. Det er, og vil i årene fremover være fokus på familie- og nettverksplussinger når barn må plasseres utenfor hjemmet

Barnevernsreformen trådte i kraft 01.01.2022. Den skal gi mer ansvar til kommunene på barnevernsområdet. Målene med reformen er at kommunen skal styrke arbeidet med forebygging, tidlig innsats og samhandling. Hjelpen skal også bedre tilpasses barn og familiers behov. Endringene i barnevernsreformen medfører bl.a. at kommunene får et økt finansieringsansvar for barneverntiltak, et helhetlig ansvar for oppfølging av fosterhjem, statens spesialiserte tilbud blir tydeliggjort i loven og det kom fra 2021 krav om en årlig rapportering fra barnevernstjenesten til kommunestyret. Målene med reformen kan kun oppnås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren, og reformen beskrives derfor som en oppvekstreform.

Fra 01.01.22 fremkommer det i en lovendring at kommunestyret selv skulle vedta en **plan for kommunens forebyggende arbeid når det gjelder barn, unge og deres familier**. Alle kommunene i barnevernssamarbeidet i Nord-Østerdal gikk sammen om å utarbeide en slik plan. Arbeidet ble påbegynt sommeren -22 og ferdig plan ble lagt frem for kommunestyrene vinteren -23. KS konsulent har bistått kommunene i arbeidet med planen. Det er nedsatt en arbeidsgruppe som bistår med implementeringen av planen. Arbeidsgruppa består av representanter fra hver kommune. Kommunedirektørforum er styringsgruppe for planen.

Planen er et viktig bidrag for at kommunene arbeider forebyggende og at kommunenes innbyggere opplever tidlig innsats og koordinerte tjenester hvor brukermedvirkning står sentralt. Vi søkte OU-midler til dette arbeidet og fikk innvilget dette.

Barne- og likestillingsdepartementet har utarbeidet en **kompetansestrategi for det kommunale barnevernet 2018-2024**: Mer kunnskap – bedre barnevern. Kompetansestrategien som er utarbeidet er en del av oppvekstreformen. Et av tiltakene var å etablere læringsnettverk i fylkene. Barnevernet i Nord-Østerdal er deltakere i læringsnettverket i vårt fylke. Et av prosjektene i læringsnettverket ble etablert høsten 2019 og heter «Prosjekt Omsorgspakka». Barnevernet var deltaker inn i dette prosjektet som hadde oppstart i 2020. Målet med prosjektet er å gjøre kommunene bedre rustet til å møte de endringer som skjer på fosterhjemmsfronten/institusjonsfronten i forbindelse med oppvekstreformen. I tillegg er målet med prosjektet at det skal være nettverksskapende. 15 kommuner er deltakere inn i dette prosjektet. Barnevernstjenesten valgte å avslutte samarbeidet sommeren -23, men har ervervet seg mye nyttig kunnskap i den tiden vi var med i prosjektet.

01.01.2023 trådte det i kraft en helt **ny barnevernslov**. Tjenesten har brukt mye tid på forberedelser til implementering av den nye loven. Hovedmålet med den nye loven er å øke rettsikkerheten for familiene som mottar hjelp fra barnevernet, og gi enda flere barn en trygg oppvekst.

Den nye loven har også blitt mer moderne sett i lys av samfunnsendringer (nye familiemønstre og et flerkulturelt Norge). Den har et enklere språk og en tydeligere struktur, den setter barns behov i sentrum og den skal bidra til økt forebygging og tidlig innsats

Årsmelding 2023

Barnevernstjenesten i Nord-Østerdal har fokus på endringsarbeid. Vi ser økt kompleksitet i sakene vi har. Dette krever kontinuerlig utvikling av vår fagkompetanse, vår organisering av avdelingen og i samarbeidet med andre instanser. Tynset kommune var med i et prosjekt, «**pilot for programfinansiering**», som handlet om å gi bedre samordnede tjenester og utøve en mer helhetlig innsats for utsatte barn og unge 0-24. Barnevernet var med i dette prosjektet. Prosjektet ble avsluttet sommeren 2023.

I planen for det forebyggende arbeid, samarbeid og tidlig innsats som ble vedtatt vinteren 2023 fremkommer at det skal etableres nye samarbeidsfora ute på alle barnehager og skoler i våre kommuner kalt TST-team (tverrfaglig samhandlingsteam). Faste deltakere er barnehage/skole, PPT, helsesykepleier og barnevern. Andre instanser skal kobles på ved behov, så som f.eks. BUP og NAV. TST-møtene startet opp høsten -23 og det har kommet mange positive tilbakemeldinger på dette tiltaket i planen. Målet er at det skal avholdes 5 tverrfaglige møter ute på enhetene i løpet av året, det er møteplikt, og det kan avtales flere møter v/behov.

Barnevernet er representert inn i alle de 17 TST-teamene og har fordelt teamene oss imellom med mål om at vi skal tilstrebe å være samme person som møter i de forskjellige teamene. Se for øvrig den strategiske planen for ytterligere informasjon om innholdet i møtene og andre tiltak i planen.

Frem til sommeren 2023 hadde hver skole, barnehage og andre samarbeidsinstanser sin kontaktperson i barnevernet og vi deltok på de daværende samarbeidsfora som var opprettet. Vi opplevde at det var varierende hvor mye vår kompetanse ble benyttet ute på enhetene. I forbindelse med etableringene av TST-teamene ble denne ordningen avviklet.

I 2023 fikk barnevernstjenestene i oppdrag fra Helsedirektoratet og Bufdir og opprette **Nasjonale forløp for barnevern**. Målet med et nasjonalt forløp for barnevern er å bidra til at barn i barnevernet blir kartlagt og utredet for blant annet mulige psykiske og fysiske helseutfordringer og at tjenesteytere skal samarbeide for å gi det enkelte barn et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Det er opprettet samarbeidsavtaler med tjenester i våre kommuner og kartleggingen startet formelt opp i november -23.

Kompetansekrav/kompetanseplan. Stortinget har vedtatt endringer i barnevernsloven, som trådte i kraft 1. januar 2022. Endringene innebærer blant annet at det fra 1. januar 2031 stilles krav til utdannelse og erfaring som personell i barnevernstjenesten og andre må ha for å utføre bestemte oppgaver for barnevernstjenesten. Tjenesten har utarbeidet en kompetanseplan og har laget en kompetanseoversikt over den kompetansen som finnes i tjenesten. Pr. 2023 er det ca halvparten av de ansatte som har utdanning som oppfyller de nye kompetansekravene som kommer. Det arbeides mot at alle skal oppfylle kravene innen 2031.

I 2022 engasjerte vi KS Konsulent til å bistå tjenesten med **ledertutvikling/veiledning**. Barnevernet i Norge er i stor endring og kompetente og tydelige ledere er vesentlig for å møte fremtidas krav på barnevernsfeltet. Veiledningen består av 10 Teams-møter og ble avsluttet juni -23. Vi fikk innvilget OU-midler til dette.

Vårt nåværende **fagsystem Familia** vil ikke bli skybasert og heller ikke tilpasses dagens og fremtidens behov for et moderne fagsystem. Fagsystemet vil utfases og utvikles senest i 2025. Behov for nytt fagsystem er meldt inn til investeringsgruppa i FARTT. Det er vedtatt på kommunedirektørnivå at det kan investeres i nytt fagsystem i løpet av 2024. Barnevernstjenesten har satt ned en gruppe som arbeider med forberedelsene til anskaffelse av nytt fagsystem.

Under følger statistikk på fokusområdene

Årsmelding 2023

Fokusområder	Indikator	Status	Status	Status	Mål	Snitt 2023
		2021	2022	2023	Mål 23	
	Brukertilfredshet – brukerundersøkelsen (skala 1-6)					Landet
Brukere	Resultat for bruker			4,2		
	Respektfull behandling			3,9		
	Tilgjengelighet			4,1		
	Informasjon			3,5		
	Brukermedvirkning			3,9		
	Medarbeidertilfredshet – medarbeiderundersøkelsen (skala 1-5)					Landet
Medarbeidere	Selvstendighet	4,2		4,1		4,2
	Mestringsorientert ledelse	3,5		4,1		4,1
	Rolleklart	4,3		4,4		4,2
	Mestringsklima	3,9		4,3		4,2
	Fravær i %					
	Sykefravær	6,5	3,8	4,7		
Økonomi	Regnskapsresultat					
	Resultat i forhold til budsjett	88,4%	123%	106%	100	
Organisasjon	Indikator					
	Antall meldinger i alt	194	162	188		
	Startede undersøkelser i alt	69	73	69		
	Avsluttede undersøkelser i alt	78	63	70		
	Barn med bare hjelpetiltak	58	41(11)	34(14)		
	Barn med omsorgstiltak	25* (7)	19	21		

*Tallene i parentes er antall frivillige plasseringer, disse er inkludert i total-tallet. Frem til 2022 var frivillige plasseringer regnet inn i "barn med omsorgstiltak". Fra 2022 er de regnet inn i "Barn med hjelpetiltak"

Kommentarer til tabellen

Årsmelding 2023

Brukere: Barneverntjenesten gjennomførte brukerundersøkelse i 2022/2023 for barn 7-25 år som bor i fosterhjem/institusjon. Det er tilsynsførerne til hvert barn som bistod barnet/ungdommen i utfylling av undersøkelsen.

Medarbeidere: Det har vært gjennomført medarbeidersamtaler med alle ansatte i tjenesten i 2023. Medarbeiderundersøkelse for hele kommunen ble gjennomført vinter/vår 2023.

Barneverntjenesten har utarbeidet en tiltaksplan etter medarbeiderundersøkelsen fra 2023 hvor vi fokuserer på relevant kompetanseutvikling og mestringstro. Dette er punkter vi arbeider med kontinuerlig. Denne tiltaksplanen er forankret i avdelingens handlingsplan og i avdelingens HMS-plan for 2023.

Økonomi: Se eget punkt senere i årsmeldingen.

Organisasjon: Det totale antall barn som bor utenfor hjemmet er pr. 31.12.23 er 35. Dette inkluderer plasseringer der vi har overtatt omsorgen (21), frivillige plasseringer (7), og de som er på ettervern (7).

Vi hadde et sykefravær i 2023 på 4,7

Kostra-tall

Barneverntjenesten er delt inn i tre KOSTRA-funksjoner, 244 som er administrasjon, 251 som er barneverntiltak i familie og 252 som er barneverntiltak utenfor familie. På SSB's sider finnes flere tall og statistikker på barnevernsområdet.

Årsmelding 2023

	2021	2022	2023	Landet uten Oslo 2023
1	77964(Ty) 61158(To) 50200(R) 87385(F) 61385(A)	89463(Ty) 180444(To) 56452(R) 146091(F) 119684(A)	104939(Ty) <u>104059(To)</u> 114118(R) 14491(F) 83700(A)	
2	550429(Ty) 297000(To) 363000(R) 427000(F) <u>123750(A)</u>	699857(Ty) 767000(To) 307800(R) 929333(F) 548750(A)	645938(Ty) 525700(To) 336000(R) 274000(F) 939500(A)	
3	30538(Ty) 600000(To) 5833(R) 28500(F) 9417(A)	41174(Ty) 35000(To) <u>17200(R)</u> 3667(F) 63000(A)	85235(Ty) <u>...</u> (To) 110000(R) <u>...</u> (F) 48286(A)	
	Brutto driftsutgifter pr. barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251)(kr)			
	Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252) (kr)			
	Brutto driftsutgifter (funksjon 244) per barn med undersøkelse eller tiltak (kr)			

Økonomisk resultat

Regnskapet for Tynset viser et merforbruk på totalt 1 632 mill. Dette skyldes et merforbruk i og Utenom familie på 2 329, samtidig som vi hadde et mindreforbruk på adm. på kr. 896.000,- Mindreforbruket skyldes i all hovedsak ulik beregning av pensjon i budsjett og regnskap. Det er en manglende overføring av fondsmidler til kto 3450 på kr. 181 000,-, enslige mindreårige.

Årsmelding 2023

For Alvdal viser regnskapet et merforbruk Utenom familie på kr. 658.000,-. Dette skyldes plasseringer som ikke var kjent når budsjettet ble laget. Det samme gjelder for Tolga, som har et merforbruk Utenom familie på kr. 1 678 mill. For Rendalen er det et merforbruk på kr. 261.000,- i familie. Dette skyldes et veiledningoppdrag som ikke var kjent når budsjettet ble laget. For Follidal er det ingen store avvik mellom regnskap og budsjett.

Det har vært en økning av saker i barnevernsvakta i 2023. Økte kostnader knyttet til dette har i stor grad vært kompensert ved at det ikke har vært leid inn vikar ved lengre tids sykefravær.

Tjenesteproduksjon

Antall meldinger i alr*	2021	2022	2023
Tynset	64	90	64
Alvdal	32	19	41
Follidal	23	9	12
Rendalen	61	40	32
Tolga	14	15	39

*Alle meldinger som kommer inn behandles, det blir foretatt en faglig vurdering, og konkludert med enten at de skal gå videre til undersøkelse eller henlegges. Noen av sakene som kommer til oss kan høre til en annen instans.

Årsmelding 2023

Antall startede undersøkelser i alt*	2021	2022	2023
Tynset	29	33	23
Alvdal	14	11	25
Follidal	8	4	6
Rendalen	10	24	5
Tolga	8	1	10

*Startede undersøkelser er meldinger som konkluderes med at det skal startes en undersøkelse.

Antall startede undersøkelser i alt*	2021	2022	2023
Tynset	29	33	23
Alvdal	14	11	25
Follidal	8	4	6
Rendalen	10	24	5
Tolga	8	1	10

*Avsluttede undersøkelser er saker som konkluderes med at det ikke startes videre tiltak i barnevernet

Årsmelding 2023

Antall avsluttede undersøkelser*	2021	2022	2023
Tynset	35	28	21
Alvdal	13	15	18
Folldal	9	1	10
Rendalen	13	17	12
Tolga	8	2	9

*Barn med hjelpetiltak er saker hvor det blir konkludert med hjelpetiltak inn i familien. Dette kan være støttekontakt, besøkshjem, leksehjelp osv.

Frivillige plasseringer og ungdommer som har takket ja til ettervern regnes inn her.

Antall barn med bare hjelpetiltak*	2021	2022	2023
Tynset	33	24	24
Alvdal	12	7	...
Folldal	...	3	...
Rendalen	13	...	4
Tolga	...	5	<u>6</u>

Årsmelding 2023

* Barn med omsorgstiltak er barn vi har overtatt omsorgen for og som er plassert i fosterhjem/institusjon eller annen omsorgsbasis.

Antall barn med omsorgstiltak* pr. 31.12.22	2021	2022	2023
Tynset	8	7	9
Alvdal	4	4	...
Folldal	2		...
Rendalen	4	4	4
Tolga	3	...	4

Tall fra 2023 viser at det totalt kom inn 188 meldinger til barnevernet. Dette er en økning i forhold til i fjor, hvor det kom inn 164 meldinger, og en stor økning sett i forhold til 2018-2020 hvor vi hadde i overkant av 100 meldinger pr. år. Alle meldinger skal vurderes i løpet av 1 uke og konkluderes da med enten at de henlegges eller at de går videre til undersøkelse. En del av meldingene som kommer inn er meldinger i allerede aktive undersøkelsessaker.

Vi opplever, som på landsbasis, at det er færre som takker ja til frivillige hjelpetiltak. Vi har hatt en økning av plasseringer utenfor hjemmet, det har medført at vi har omdefinert personellressurser fra veiledningsteam til omsorgsteam. Økningen av antall plasseringer utenfor hjemmet har fortsatt pr. 15.03.24. Generelt opplever vi at bekymringene og utfordringene i de sakene vi arbeider med er mer komplekse enn tidligere. Og pga endrede lovkrav, krav til dokumentasjon og brukermedvirkning har ressursbruken når det gjelder saksbehandling økt med 25% de siste 5-6 år (KS). Dette fordrer et kontinuerlig fokus på innholdet i de tjenestene vi tilbyr, effektivisering, og at vi må fortsette å videreutvikle et godt samarbeid med andre instanser som arbeider med barn, unge og deres familier.

Krisesenter

Nord-Østerdalskommunene, Alvdal, Folldal, Os, Rendalen, Stor-Elvdal, Tolga og Tynset, har et samarbeid med GKS IKS om kjøp av krisesentertjenester. Jf. kjøpsavtalen punkt 4 skal det i forbindelse med internkontroll for krisesenter legges opp til et møte med kommunene og krisesenteret 1 gang pr. år.

Samarbeidsmøte med kommunene i Nord-Østerdal i 2023 ble gjennomført på teams 27. september.

Temaer som ble tatt opp:

- Orientering om drift og ansatte.
- HMS. Arbeidsmiljø og sykefravær.
- Internkontroll.
- Sikkerhet/ risikoanalyser/ avvik.
- Orientering om bruk av senteret.
- Orientering om krisesenterets prosjekter.

Advokatvakt: Tilbud om 1 time gratis advokatbistand.

Voldsforebyggende undervisningsopplegg for 3. og 6. trinn i barneskolen.

«Våg å se – våg å handle», gratis kurs for barnehageansatte om å forebygge og avdekke overgrep og vold mot barn.

Gjensidigestiftelsen: Midler til sommeraktiviteter og julefeiring for barn med opphold på krisesenter.

Tilskudd fra Bufdir. knyttet til den økte tilstrømmingen av flyktninger fra Ukraina.

NAV

Tjenesteområdebeskrivelse

NAV – sosiale tjenester

Årsrapport fra interkommunalt samarbeid gjengis i sin helhet nedenfor

Organisering

NAV Nord-Østerdal er organisert i vertskommunesamarbeid med kommunene Tynset, Tolga, Alvdal, Rendalen og Follidal. Tynset er vert. Det er signert en egen samarbeidsavtale mellom samarbeidskommunene, og en partnerskapsavtale mellom stat og kommune. NAV-leder rapporterer til både fylkesdirektør og kommunedirektør. Partnerskapsmøtet er samhandlingsarenaen for det lokale NAV-kontoret. Medarbeidere på kommunal side er formelt ansatt i Tynset kommune. Det er gitt gjensidige tilganger til IKT-løsninger mellom stat og kommune.

Kontoret har 10 kommunalt ansatte. Et ellefte årsverk har i 2023 vært lønnet over Tynset Oppføringscenter. På statlig side har kontoret 10 ansatte, herunder markeds- og tiltaks koordinator og jobbspesialist. Kontoret har et lederteam bestående av NAV-leder og nestleder.

Kontoret er organisert i fire faggrupper:

Faggruppe Ung

Faggruppe Flyktning

Faggruppe Sosial/ Husbank

Faggruppe Helse / Arbeidssøkere

NAV har i 2023 hatt særlig oppmerksomhet knyttet til:

- unge under 30
- nyankomne innvandrere
- oppfølging av personer med nedsatt arbeidsevne

Måloppnåelse

Overordnede mål for tjenesten

NAV sin visjon er «Vi gir mennesker muligheter»

Bidra til at flere kommer i jobb eller kvalifisering

Bidra til et inkluderende arbeidsliv og et velfungerende arbeidsmarked

Bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet.

Tjenesten har mål om at flest mulig raskest mulig kommer i en situasjon der de er selvforsørget, og at færrest mulig skal ha behov for økonomisk sosialhjelp over lengre tid

Fokusområder	Indikator	Status			Mål	Snitt
		2021	2022	2023		
	Medarbeidertilfredshet – medarbeiderundersøkelsen (skala 1-5)					Landet
	Autonomi			4,3		4,3
	Mestringsorientert ledelse			4,3		4,0
Medarbeidere	Rolleklarhet			4,5		4,3
	Mestringsklima			4,3		4,2
	Fravær i %					
	Sykefravær	9,0%	8,0%	16,2%	8,0%	
Økonomi	Regnskapsresultat					
	Resultat i forhold til budsjett	94,6%	117,7%	111%	100	
	Indikator					
Organisasjon	Avvik knyttet til HMS	7	4	3	0	
	Avvik knyttet til saksbehandling	0	0	0	0	

Kommentarer til tabellen

Sykefraværet i 2023 har vært høyt, i hovedsak langtids sykemeldinger. Årsaker har vært komplekse, men noe er direkte arbeidsrelatert knyttet til høyt arbeidspress.

Avvik knyttet til HMS gjelder verbale trusler/ sjikane mot NAV-ansatt fremsatt digitalt eller på telefon. Det antas å være en underrapportering på avvik knyttet til HMS.

NAV jobber kontinuerlig med sikkerhet, forebyggende tiltak og opplæring på HMS område. Truende atferd overfor NAV-ansatte skal ha null-toleranse.

NAV Nord-Østerdal hadde i 2023 tilsyn fra Arbeidstilsynet. I etterkant har det vært jobbet med å rette opp de forhold som ble påpekt i tilsynsrapporten. Påleggene gjaldt i hovedsak forbedring av det systematiske HMS-arbeidet, med mål om å styrke sikkerhet og arbeidsmiljø. I samarbeid med Bedriftshelsetjenesten ble det laget ROS-analyser med spesielt oppmerksomhet på vold, trusler om vold og uheldige belastninger – kartlegging, risikovurdering, tiltak og plan. Opplæring og øvelse i forebygging og håndtering av vold- og trusselsituasjoner har også stått sentralt. Alle pålegg er oppfylt.

En sentral utfordring i forhold til sikkerhet er utformingen av de fysiske lokalene. Det er bl.a. krav til rømningsvei inn i sikker sone. Sikkerhet har vært tema i flere partnerskapsmøter i 2023 for å avklare mulige løsninger.

Over tid har det også i samarbeidet med NAV Arbeidslivssenter blitt jobbet med arbeidsmiljø og forebygging av sykefravær.

2023	Andel interkommunalt samarbeid	Budsjett	Urbetalt sosialhjelp	Budsjett
Tynset	3 189		7 188	5 551
Alvdal	1 596	1 338	4 887	2 400
Rendalen	1 228	1 024	1 956	2 700
Tolga	1 120	950	2 007	2 315
Folldal	1 101	941	1 112	-

Tjenesteproduksjonen

Tilgjengelighet:

NAV Nord-Østerdal har åpent for avtalte møter og samtaler på Tynset onsdag og torsdag kl. 9.00-15.00

Møter med både eksterne og interne samarbeidspartnere og arbeidsgivere kan avholdes alle ukedager i alle kommuner. Vakttelefon er åpen for henvendelser alle ukedager. NAV kan også kontaktes på digitale kanaler, nav.no og sentralt kontaktsenter. En stor andel av brukeropfølgingen foregår digitalt, og NAV opplever at mange brukere er godt fornøyde med det.

NAV Nord-Østerdal har hovedkontor på Tynset. Etter gjennomgang av eiendomsavtalene i alle kommuner ble det i 2022 gjort en vurdering av sikkerheten i NAV-lokalene. Det har pågått og pågår fortsatt et utbedringsarbeid i lokasjonene i samarbeidskommunene knyttet til sikkerhetsmessige krav. På Tynset løses sikkerhetskravet midlertidig ved at vekter er til stede onsdager og torsdager inntil nødvendige bygningsmessige tiltak er utført.

Tjenesteområdet arbeider etter **Lov om sosiale tjenester i Arbeids- og velferdsforvaltningen**. Våre oppgaver på den kommunale siden er hjemlet i denne loven og vi har konkrete områder som kan være knyttet til rettigheter og individuelle tjenester til alle som oppholder seg i kommunen:

Opplysning, råd og veiledning etter § 17,

Stønad til livsopphold etter § 18,

Stønad i særlige tilfeller etter § 19,

Midlertidig botilbud etter § 27

Individuell plan etter § 28 og

Tilbud om deltagelse i Kvalifiseringsprogram etter § 29

Sosialtjenesteloven er samfunnets siste sikkerhetsnett for de som trenger det. Arbeids- og inkluderingsdepartementet ga, med utgangspunkt i dagens situasjon med økte levekostnader, Arbeids- og velferdsdirektoratet i oppdrag å utarbeide en egen veileder om økonomisk sosialhjelp. Formålet med veilederen er å:

- synliggjøre det store handlingsrommet sosialtjenesteloven gir kommunene
- gi NAV-kontorene et praktisk hjelpemiddel for å kunne utøve skjønn, foreta konkrete og individuelle vurderinger, drive oppsøkende virksomhet og samarbeid med frivilligheten. Den stiller mindre krav til kartlegging og dokumentasjon v/kortvarig behov og mindre grad av kontroll – samt ivareta barneperspektivet.

Ny veileder trådte i kraft 01.01.23

Sosialhjelp/ stønad til livsopphold:

NAV Nord-Østerdal har både digital og manuell søknadsbehandling av sosialhjelp. I 2023 var andelen av digitale søknader på 70 %.

Barneperspektivet i NAV handler om «å ta særlige hensyn til barnas behov i alle vurderinger som omfatter tjenestemottakere med barn».

NAV foretar særskilte vurderinger der barn er involvert. Ut fra vårt lovverk er det særlig viktig å bistå familier slik at barn ikke lider unødig last av en svak økonomisk situasjon. Ressursbruken opp mot stønadsmottakere med barn er som hovedregel betydelig større enn for andre stønads-mottakere. Dette gjelder både størrelsen på utbetalinger og i forhold til råd og veiledning. Antall stønadsmottakere i 2022 og 2023, samt antall barn i familier som mottok sosialhjelp, er satt opp i følgende tabell:

	Stønadsmottakere 2022	Stønadsmottakere 2023	Antall barn i familier som mottok stønad 2022	Antall barn i familier som mottok stønad 2023
Tynset	134	160	108	118
Alvdal	75	82	84	57
Rendalen	50	60	15	32
Tolga	44	45	33	35
Folldal	26	36	11	24

Antall barn er de under 18 år. NAV tar likevel med barn/ungdom over 18 år i beregning av sosialhjelp dersom de bor hjemme og er i ordinær skolegang.

Klagesaker etter sosialtjenesteloven – 2023:

Statsforvalter er klageinstans på våre vedtak. Det ble til sammen klaget på 23 vedtak i fjor.

Det kan være mye å lære av klagesaker, hvor Statsforvalter gir sin vurdering i saken. Tallene for 2023 viser at NAV foretar ny vurdering i noen saker (behandler saken på nytt). Årsaken til omgjøring er som hovedregel at vi mottar nye, relevante opplysninger i saken. Der vi opprettholder vår beslutning i vedtak, går saken videre til Statsforvalter.

Utfallet av klagebehandling er:

Utfall	Antall
Avvist	2
Omgjort av NAV	7
Omgjort av Statsforvalter	0
Under behandling av Statsforvalter	5
Statsforvalteren har gitt NAV medhold (stadfestet)	7
NAV har tatt til første gangsbehandling	2
Totalt	23

Saksbehandlingstid og stønadspersioder:

NAV Nord-østerdal behandler saker etter sosialtjenesteloven, som skal sikre innbyggerne i kommunen et forsvarlig livsopphold. På grunn av lovens karakter må saksbehandlingstiden være kort. Søknader på livsoppholdsytelser (§§ 18 og 19) må prioriteres foran de andre lovpålagte tjenestene etter sosialtjenesteloven.

Totalt saker behandlet etter sosialtjenesteloven i 2022 var 1729. Dette var en økning på 310 saker fra 2021. Økningen i antall saker til behandling fra 2022 til 2023 var noe mer, nå med økning på 422 saker.

Når det gjelder saksbehandlingstiden, klarer NAV Nord-østerdal å behandle 55 % av sine saker innen 0-2 uker og 22 % innen 2 uker – 1 måned.

Basert på foreløpige Kostra-tall er gjennomsnittlig stønadstid (antall stønadstilfeller) for 2023 4,2 måneder for Tynset kommune. Gjennomsnittlig stønadstid for samarbeidskommunene er:

Rendalen: 2,9

Tolga 3,8,

Alvdal 4,2

Folldal 2,9.

Mottakere av sosialhjelp skal så raskt som mulig bli selvforsørget. Stønadene er ikke ment å være en ordning over tid. Økonomisk sosialhjelp er samfunnets siste sikkerhetsnett og stønaden skal være midlertidig og kortvarig. Økonomisk sosialhjelp er en subsidiær ytelse, det innebærer at alle andre muligheter for inntekt eller forsørgelse skal være prøvd før det foreligger rett til sosialhjelp.

Dyrtid:

Samfunnsmessige endringer påvirker innbyggeres behov for sosiale tjenester fra NAV merkbart. Utvikling i 2023 viser fortsatt økning fra 2022 i levekostnader som strøm, mat, drivstoff samt økning på rentenivå. Dette har påvirket både sosialhjelpsbudsjettene og ressursbehovet. NAV ser en betydelig økning i antall brukere og søknader om økonomisk stønad.

Bolig for velferd

Alvdal kommune, som den eneste av FARTT-kommunene, er med i fagnettverk «Bolig for velferd». Dette er et samarbeid på velferdsområdet mellom Statsforvalteren i Innlandet, Husbanken region Øst, Innlandet fylkeskommune og NAV Innlandet, hvor det ses på boligsosialt arbeid og innsatsen mot barn, unge og barnefamilier i sammenheng.

Alvdal kommune har ønsket at veileder i NAV Nord-Østerdal skal delta i fagnettverket og i arbeidet med revidering av boligsosial plan. Kompetansen som bygges ved deltagelse i nettverket kommer også de andre kommunene til gode.

Ekstra stønad til jul:

Stortinget vedtok 15. desember 2022 å øke rammetilskuddet til kommunene med 100 mill. kroner i 2023.

Målgruppen for utbetalingen skulle være personer som mottok økonomisk sosialhjelp i desember 2022, og barn i deres hushold. NAV videreførte denne ordningen også i 2023, gjeldende for de som hadde mottatt sosialhjelp i november og desember 2023.

Krigen i Ukraina:

I 2022 mottok samarbeidskommunene i NAV Nord-Østerdal 303 flyktninger fra Ukraina. I 2023 er det videre bosatt i alt 225 ukrainske flyktninger, herav 85 i Tynset kommune.

Alle kommunene i FARTT har eget reglement for bosetting, og etablering av nyankomne flyktninger.

Det er utarbeidet samarbeidsavtale mellom Tynset kommune og NAV Nord-Østerdal om introduksjonsprogrammet. Dette gjelder også for de øvrige samarbeidskommunene.

Som følge av samfunnsmessige endringer (dyrtid, krig) ser vi en økning i antall registrerte nye brukere av sosiale tjenester som er like stor fra 2022 til 2023, som den var året før. For Tynset sin andel er økningen i prosent 172.

Nav Nord-Østerdal har pr. 31.12.23 619 aktive brukere av sosiale tjenester.

Opplysning, råd og veiledning:

Innbyggere kan av forskjellige årsaker ha behov for økonomisk råd og veiledning/ gjeldsrådgivning i en periode av livet. Dette er et tjenesteområde som er regulert av sosialtjenesteloven og som NAV skal ta seg av. Arbeidet er avhengig av tett samarbeid med den personen saken gjelder, og i samhandling med kreditorer, eventuelt Namsfjord og andre. Antallet og omfanget av saker rapporteres til Statsforvalter.

Årsmelding 2023

I 2023 startet NAV med 59 saker til behandling overført fra forrige år. Det kom til 28 nye saker og 14 saker ble avsluttet innenfor året. 73 saker ble overført til 2024. NAV Nord-Østerdal har totalt 1,5 årsverk som ressurs opp mot tjenesten økonomisk rådgivning. Andelen av denne ressursen ble i 2023 fordelt på kommunene slik:

	Antall saker 2023	Andel totalt årsverk 2023
Tynset	36	41
Alvdal	8	9
Rendalen	17	20
Tolga	13	15
Folldal	13	15

Saker som avsluttes / resultat av rådgivning kan være:

Henvist til Namsfogden og søkt offentlig gjeldsordning

Ikke vært delaktig i egen sak og avsluttet fra Nav

Økonomisk verge

Husbankens virkemidler benyttet

Behov bortfalt

Flyttet / død

Det gjøres oppmerksom på at disse tallene kan variere veldig. Når det for eksempel gjelder frivillig forvaltning av inntekt/bankkonto så hadde Folldal kommune i 2023 en andel på 47,4 prosent av totalt antall brukere som benyttet seg av denne tjenesten. NAV har tilbudt denne tjenesten til flere av

innbyggerne, uten at de nødvendigvis mottar tjenesten økonomisk råd og veiledning. Denne tjenesten er ikke lovfestet, den er frivillig – men forventes forsvøkt dersom det søkes om verge.

Når det gjelder antall barn i familier som benyttet seg av økonomisk råd og veiledning, så ble 73 barn berørt i 2023.

NAV registrerte en økning i antall varsler om tvangssalg. I flere tilfeller ble Husbankens virkemidler benyttet.

Av totalt 87 saker om økonomisk råd og veiledning i 2023, er det 38 saker hvor det ikke er utbetalt sosialhjelp.

Samhandling

NAV Nord-Østerdal har en fast representant i samhandlingsteam i Tynset kommune. NAV deltar i styringsgruppe for barn og unge 0-24. NAV innkalles ved behov til møter i samhandlingsteam barn og unge.

NAV har også faste representanter i OBS-team, koordinerende enhet, boligutvalg (Alvdal kommune) og råd for mangfold og inkludering. NAV samarbeider i tillegg med helsetjenestene, videregående skole, karrieresenter, oppfølgingstjenesten, og ikke minst arbeidsgivere og næringsliv.

Ungdomsgarantien

Fleire unge i alderen 20 – 29 år er ikke i utdanning, jobb eller i arbeidstrening. Mange av disse vil kjenne konsekvenser av å være på utsiden og ikke være en del av et studie- eller arbeidsfellesskap. Dårlig økonomi, ensomhet eller mangel på mestring og mening i hverdagen er ofte konsekvensen. Ungdomsgarantien ble innført 1. juli i 2023 og skal bidra til at unge under 30 år sikres enda bedre og hyppigere oppfølging og tiltak gjennom NAV for å komme i utdanning eller jobb.

Prosjektet sømløse arbeidsinkludering for flyktninger i Nord-Østerdal:

Årsmelding 2023

Kommunene i regionen har bosatt et høyt antall ukrainere i yrkesaktiv alder, og det er forventet flere neste år. Mange av disse kan ha kompetanse bedriftene er ute etter. En del trenger noe mer språkopplæring og påfyll av kompetanse og tiltak for å komme i jobb, noen ganger i kombinasjon med tiltak eller tilrettelegging fra NAV. Norskunnskapene kommer ofte raskt på plass når de er ute i arbeid, så her handler det mye om å se muligheter.

Prosjektet er et samarbeid mellom kommunene i Nord-Østerdal og NAV, prosjektet ledes av NAV Nord-Østerdal. Det er overført ressurser fra kommunene til NAV for å få flere flyktninger i arbeid. Varighet: 1 år fra desember 2023 med mulighet til forlengelse. Det er viktig med god kompetanse om - og samarbeid med - lokalt næringsliv for å skape muligheter for den enkelte.

Målsetting:

Sømløse overganger for deltagere fra introduksjonsprogram til arbeidsgivere

Sikre tett individuell arbeidsinkludering av flyktninger sammen med kommunene, NAV og arbeidsgivere

Bevege arbeidskraft der behovet er sammen med utdanningssektoren og arbeidsgivere

Lykkes vi ikke med å hjelpe flyktninger inn i arbeid, vil det kunne forventes en eksplosiv vekst på kostnader til sosialhjelp.

Bemanning:

Tolga 50 % stilling

Rendalen 50 % stilling

Folldal og Alvdal til sammen 100 % stilling

Tynset 100 % stilling

Nav Nord-Østerdal har også ansvar for Husbankens lån og tilskuddsordninger samt bostøtte.

I tillegg til nevnte sosiale tjenester ovenfor har NAV Nord-Østerdal også fått ansvar for å behandle søknader knyttet til Husbanken sine lån- og tilskuddsordninger for våre kommuner. Dette gjelder bostøtte, startlån, tilskudd til tilpasning/ etablering/ utredning og prosjektering av bolig. Ansvarsområdet i budsjett for boligtilskudd ble fra 2023 flyttet over fra teknisk til NAV og ligger derfor nå innenfor vår ramme.

Tilskudd til etablering i egen bolig / tilpasning, utredning og prosjektering:

Siden 2020 har tilskuddet blitt overført direkte til kommunene via rammetilskuddet. Husbanken fordeler ikke lenger tilskuddet. En direkte rammeoverføring setter større krav til kommunal budsjettering og planlegging. Kommunene må ha et bevisst forhold til nytten av å avsette midler til ordningen i kommunens økonomi- og budsjettplan. Avsetning til tilskudd er et viktig ledd i kommunens helhetlige boligsosiale satsning.

God bruk av tilskudd kan redusere behov for kommunale tjenester, gjøre at barnefamilier får hjelp til å komme i egen bolig, flere kan gå fra "leie til eie" og låneopptak kan reduseres slik at vanskeligstilte kan betjene et lån. Tilskudd til etablering kan gjøre husstandens boutgifter lavere og dermed redusere kommunens risiko for tap. Tilskudd til tilpasning kan gjøre at folk kan få bo lengst mulig hjemme. Dette bidrar også til å redusere behovet for kostbare kommunale tjenester, som for eksempel institusjonsplass. Økt tilgjengelighet gir også bedre tilrettelegging for tjenesteyting i hjemmet.

NAV ser noen utfordringer med å forvalte denne tjenesten for kommunene. Tjenesten blir kun en liten del av kommunens helhetlige boligsosiale satsning. NAV melder inn et behov/ønske til budsjett for kommende år, men er ikke delaktig i det videre boligsosiale planarbeidet.

Det ble i 2023 nedfelt en samarbeidsavtale mellom NAV og ergoterapitjenestene i alle fem samarbeidskommunene. Formålet er at kommunene skal ha et formalisert samarbeid vedrørende tildeling av tilskudd til utredning, prosjektering og tilpasning av egen privat bolig. Samarbeidet skal sikre en riktig og rettferdig tildeling av midler til de av kommunenes innbyggere som har behov for dette og som søker kommunen om midler. Det vises også til de kommunale retningslinjene for startlån og tilskudd som ble politisk vedtatt i hver kommune i 2023.

Startlån:

Husbanken gir startlån til kommuner for videre utlån til enkeltpersoner, til boligformål. Startlån skal bidra til at personer med langvarige problemer med å finansiere en bolig kan skaffe en egnet bolig - og beholde den. Kommunen kan gi startlån til personer som ikke får lån eller tilstrekkelig lånebeløp i ordinære kredittinstitusjoner. Startlån til barnefamilier skal prioriteres.

I 2023 har 4 veiledere i vårt kontor hatt oppgaver med Husbankens ordninger. De samme veilederne har samtidig hatt oppgaver med saksbehandling av økonomisk sosialhjelp, hvor det i 2023 var en formidabel økning i saksmengde. Det har derfor vært nødvendig å gjøre prioriteringer. Dette har medført lengre saksbehandlingstid på søknader om startlån og tilskudd. Det som imidlertid har vært prioritert innen Husbank, er rask behandling av saker hvor det er varslet tvangssalg av bolig.

Oppgaver tilknyttet Husbankens ordninger er ressurskrevende. I tillegg til selve saksbehandlingen ved søknad om tilskudd og/ eller startlån forventes samhandling rundt boligsosialt arbeid i kommunene, kontakt med banker og eiendomsmeglere og andre i kjøp- og salgsprosessen. Det behandles også søknader om avdragsfrihet og nedkvitning av pant. Startlån innvilges til refinansiering av gjeld hvor gjeldsrådgiver ofte kobles på. Husbankens ordninger er digitale. Det er imidlertid en forholdsvis høy andel av "ikke-digitale" brukere, hovedsakelig blant eldre. Dette krever mer ressurser i form av samtaler, veiledning, og manuell håndtering av dokumenter som må skannes inn i systemene.

Husbankens ordninger 2023 – startlån og tilskudd:

Kommune:	Tynset	Alvdal	Tolga	Folldal	Rendalen
STARTLÅN					
Søknader 2023:	22	15	2	3	8
Innvilget:	5	3			2
Avslått:	11	1		1	4
Trukket:	0	**)9	1 fra 2022		
Avvist av datasystemet pga søker ikke har sendt etterspurt dokumentasjon	2	1		1	1 fra 2022
Klager:	1	0			1 fra 2023
Ubehandlet pr 31.12.23	4	1	1	1	1
Startlån 2023 utbetalt:	6.396.479	1.590.000			
Vedtatt ikke utbetalt pr 31.12.23		1	1		1
Utbetales 2024:			443.100		900.000
Saker fra 2022:	2	1	2		1
Utbetalt fra 2022	5.014.897	2.494.573	3.050.000		927.029
Sum utbetalt startlån 2023:	11.411.376	4.084.573	3.050.000	0	927.029
*) Finansieringsbevis gyldig pr. 31.12.23	0	0			1
***) Søknad registrert i feil kommune av søker		10			
TILSKUDD					

Årsmelding 2023

Søknader 2023					
Innvilget tilskudd:	2	2			
Avslag					
Klage					
Tilskudd 2023:	400.000	150.000			
(saker fra 2022)		300.000			
Sum utbetalt tilskudd 2023	400.000	450.000	0	0	0

BOSTØTTE

Kommune:	Tynset	Alvdal	Tolga	Folldal	Rendalen
Antall husstander søkt i 2023	163	75	48	32	49
Andel barnefamilier	40,6%	41,1%	50,3%	45,0%	39,1%
Antall husstander innvilget 2023	133	61	36	22	37
Andel barnefamilier	39,4%	41,3%	49,0%	41,4%	30,9%
Andel med boutgifter over Husbankens maktsgrense	38,3%	32,8%	38,9%	18,2%	27,0%
Andel elektroniske søknader	65,5%	42,9%	66,7%	68,4%	88,2%

BOSETTING OG INKLUDERING

Tjenesteområdebeskrivelse

Det kommer til overflaten stadig flere utfordringer knyttet til psykososiale forhold hos de vi har bosatt den siste tiden. Dette kommer til uttrykk i familierelasjoner hvor både barn og voksne er involvert. Vi har måttet håndtere flere samlivsbrudd, som har vært krevende rent praktisk fordi dette har påvirket en allerede presset boligsituasjon, men også ift. økonomisk og juridisk veiledning.

Når det gjelder psykososial oppfølging er kommunen svært godt rustet gjennom den tverrfaglige og tverrsektorielle satsingen på forebygging. Selv om denne satsingen har vært planlagt gjennom lang tid, ser vi nå at timingen har vært svært heldig pga. et eskalerende behov. Bosetting og inkludering bidrar sterkt i dette arbeidet gjennom nærmiljøkontakten (forprosjekt – 80%) samt at vi nå i høst gjennom en nytilsatt ressurs (100% engasjement) både har styrket foreldreveiledningskompetansen og arbeidet med barn og unge. Denne ressursen skal også ha en koordinerende oppgave opp mot helse, skole og barnehage.

Anmodning 2023: 35

Bosatt: 39, som ga kr 200 000,00 ekstra tilskudd

Sekundær bosetting år 2 til Tolga: 1 voksen, 2 barn

Sekundær bosetting år 2 fra Tolga: 2 voksne, 1 barn

Totalt innenfor 5 års periode: 119, hvorav 23 barn (0-18)

Årsmelding 2023

I henhold til politisk vedtak skulle det bosesettes 35 personer i 2023. Kommunen bosatte 2/3 av disse ilar. de to første tertiale. Kommunen har derfor bedre kontroll på inntekter og utgifter knyttet til bosetting av flyktninger i år enn i fjor da en stor andel av flyktningene ble bosatt helt på slutten av året. Denne situasjonen gjenspeiles også i enhet for bosetting og inkludering.

Enheten jobber etter tidligere utarbeidede retningslinjer som er forankret i "Strategiplanen for bosetting av flyktninger fra 2021". Retningslinjene som nå er under årlig intern revidering (må bla. justeres etter konsumprisindeksen), legger tydelige føringer for arbeidet og regulerer utbetalinger av de ulike lokale stønadene de bosatte har rett på gjennom 5-års perioden (kommunen får integreringstilskudd per flyktning i 5 år). Dette betyr at vi kan beregne framtidige utgifter knyttet til den enkelte nybosatte relativt treffsikkert. Stønader i venteperioden (inntil 3 måneder) ble overført til bosetting og inkludering fra Nav NØ etter at gjeldende budsjett ble formet. Ble altså tidligere belastet sosialbudsjettet. Denne reformen har vært veldig vellykket og har fungert etter intensjonen. Mer treffsikkert og mindre byråkrati.

Inkludering og bosetting ble fra 1 januar 2022 organisert som selvstendig enhet i sektor Velferd, og er således fortsatt en ny enhet. Satsingen på å lage dette som en egen enhet viste seg å være heldig ettersom flyktningsstrømmen økte kraftig fra Mars/April 2022.

Enheten var i 2023 bemannet med 2,0 – 4,6 årsverk:

Enhetsleder for bosetting og inkludering - 1 årsverk

Bosettingskonsulent: 0,8-1,8 årsverk

Boveileder - 1 årsverk, prosjektstilling

Nærmiljøkontakt: 0,8 årsverk fra 01.03, prosjektstilling

Krigsutbruddet i Ukraina preger naturlig nok fortsatt enheten, med en tre-firedobling av antall bosatte i forhold til normalen.

Flyktningetjenesten i Tolga har gjennom mange år jobbet aktivt og godt i sitt integreringsarbeid. Bland annet har vi utvikle retningslinjer i bosettingsarbeidet som skal sikre forutsigbarhet, likebehandling, transparens og selvinvolvering i bosettingsprosessen. Hovedmålet er at flyktninger bosatt i Tolga skal komme i inntektsbringende arbeid og kunne forsørge seg selv i framtida.

Det at kommunen hadde tung faglig kompetanse og et operativt apparat knyttet til bosetting av flyktninger, ble etter krigsutbruddet i Ukraina avgjørende for håndteringen av den ekstraordinære situasjonen.

Det store antallet voksne har lagt et stort press på kvalifisering- og arbeidsintegreringsarbeidet i kommunen.

Arbeidet med rehabilitering av de gamle hagene langs Glomma hvor bosetting og inkludering er en aktør sammen med landbruk, kultur, skolen, grunneiere og frivilligheten ble videreført i 2023. Deltakere i introduksjonsprogrammet, samt andre med flyktningbakgrunn deltok med egne parseller der de dyrket ulike grønnsaker.

REHAB, MESTRING OG INSTITUSJON

Tjenesteområdebeskrivelse

Tiltaksteam

Tolga kommune har utarbeidet retningslinjer for tildeling av tjenester, og følger en modell som heter «omsorgstrappen». Ved å følge denne modellen søker kommunen for at tjenestebrukere av helse- og omsorgstjenester får riktige tjenester til riktig tid. Intensjonen er at man starter på lavest mulig nivå av tjenester før man eventuelt øker på med tjenester ut fra brukerens behov. Det kan også fungere motsatt, slik at man tar av/reduserer tjenester hvis det er for mange eller omfattende nivå på tjenester som er iverksatt. Ved å følge omsorgstrappen gir vi gode og fleksible tjenester til brukerne.

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester regulerer kommunens overordnede ansvar for kommunale helse og omsorgstjenester. Kommunens ansvar er regulert i §3-1 og for å oppfylle dette må kommunen gi ulike tilbud jf lovens § 3-2. Det er hensiktsmessig og praktisk å utarbeide kommunale kriterier for hvordan tildeling av tjenester gjøres ihht lovens krav. Kriteriene er hjemlet i lovens krav i §3-2 pkt 5. til og med 7.

Deltagere i tiltaksteamet er enhetsleder Institusjon, enhetsleder Re-/ rehabilitering og mestring, sykehjemslege og ergoterapeut. Andre fagansvarlig/profesjoner blir tilkalt ved behov. Ved behov kan også kommunalsjef innkalles. Tiltaksteamet har faste møtesaker:

- Gjennomgang og vurdering av søknader
- Tildeling av tjenester/ vedtak
- Oversikt over ledige plasser i omsorgsboliger og sykehjem.

Hjemmebaserte tjenester

Hjemmebaserte tjenester omfatter mange trinn på «omsorgstrappen». Det er alt fra de nederste «trinnene» med trykkgjettalarm, matombringing, praktisk bistand, omsorgslønn, ett besøk pr uke til 5-6 besøk i døgnet i omsorgsleiligheter. Spekeret på tjenesten er vid og det samme er brukernes funksjonsnivå og alder.

I tillegg til alle faglige og praktiske oppgaver med og for bruker, er det å gi trygghet til brukeren en viktig del av tjenesten, samt å hjelpe dem til å se muligheten for å klare en del selv. Brukerne har behov for mer sammensatt hjelp for å kunne fungere i egen bolig, og ofte bistand for tilrettelegging av boligen. Dette kan være en stor utfordring da en ofte kommer for sent inn i tilretteleggingsfasen. De fleste pårørende er positive til hjemmetjenesten og legger forholdene til rette og samarbeider for å finne de beste løsningene for brukeren. Det er både en nasjonal satsning og lokal satsning på at eldre skal klare seg hjemme lengst mulig for å dempe for eldreboligen som vil være frem til 2040.

Omsorgsboliger

I de 10 omsorgsboligene Lyngmostuan får beboerne tjenester som hjemmeboende, med mulighet for tilsyn og omsorg. Beboerne tilbys 4 måltider pr. døgn som kan spises i felleskap med ansatte til stede, eller i egen leilighet dersom man ønsker. Det samme gjelder for de 10 «eldre» leilighetene i Kronmostuan. Ved inngangspartiet til Lyngmostuan er det tilrettelagt med en liten kafé. Her trives beboerne godt. Denne blir mye brukt til ulike aktiviteter og kan være en fin variasjon fra de andre oppholdsrommene. Her settes i gang ulike TV-program, spill, radio, stikkekafe, eller «fotball-pub». Gavemidler er brukt for å skape denne kaféen.

Ved utgangen av 2023 er 16 av 20 leiligheter bebodd.

Ergoterapitjensten

Ergoterapeut har hatt 85 brukere i 2023. Tjenesten er kommunens representant i Samhandlingsforum Rehabilitering som arrangeres av Sykehuset Innlandet og KS, er representert i Nord Østerdal Rehabiliteringsforum (NØRF) som arbeider for å styrke rehabiliteringskompetansen i sykehus og kommuner, og systemkoordinator for individuell plan.

Dagtilbud for hjemmeboende

I Demensplan 2015 er det et mål at alle kommuner innen 2015 skal ha et dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens. I Tolga kommune er dagtilbudet i utgangspunktet i kantinen ved kommunehuset med plass til 7 brukere, tilbud 2 dager pr uke i 2023. På grunn av ombygginger ved kommunehuset ble dagtilbudet midlertidig flyttet opp på Omsorgstunet. Ble flyttet ned igjen på kommunehuset på slutten av 2023.

Det å rekruttere inn nye brukere som har et behov for dagtilbud sees på fortsatt som veldig vanskelig. Kommunen har valgt å ikke bare ha dette tilbudet til brukere med demens, men også til andre brukere.

Det legges stor vekt på måltidene og fysisk aktivitet. Det sosiale fellesskapet gjennom samvær og felles opplevelser via turer og besøk i nærområdet, er med på å stimulere den mentale helsen. Stabilt oppmøte, positive tilbakemeldinger fra deltagere og pårørende viser betydningen av tilbudet, også som en nødvendig avlastning for pårørende. De kan da klare å stå i situasjonen lengre for slik å kunne forebygge og utsette en eventuell innleggelse i institusjon

Sykehjem

Sykehjemmet har hatt et spesielt år i 2023. Ganske tidlig på året så ble beleggprosenten lavere, og det har i snitt i 2023 vært et belegg på 55,52%. Det har derfor vært en ledig kapasitet på 44,48% på årsbasis. Dette går ut over inntektene for enheten. Samtidig har det vært veldig godt fokus på innsparinstittak som følge av dette. Som et eksempel har enheten klart å spare inn ca 1 MNOK på fastlønn ved å ikke leie inn ekstravakter, samtidig som at daglig overskytende bemanning har blitt omdirigert til Hjemmesykepleien og noe til TFF. Bemanningen har vist seg fleksibel med tanke på å hjelpe til i andre enheter.

Utbedringen av brukerrommene har gått videre i 2023, og alle rom som skal pusse opp er nå pusset opp. Fokus videre i 2024 er restaurering/vedlikehold av varmelegget(eks nye radiatorer på brukerrommene), samt utbygging av vinduer. Dette vil være særs energibesparende.

Brukergruppene ved sykehjemmet har endret seg noe gjennom de senere årene. Som følge av samhandlingsreformen skal kommunen gi tjenester til personer som utskrives tidlig fra sykehus og som har behov for rehabilitering med mål om hjemreise til egen bolig. Det har derfor vært en økning i antall korttidsbeboere hvor fokuset er opptrening og hverdagsmestring. Det er tilrettelagt 4 rom for korttidsopphold med tanke på rehabilitering og vurderingsopphold, disse rommene er lokalisert i enden mot Kårstua.

Det ble i 2020 opprettet en tilrettelagt skjermet avdeling som har gjort det mer faglig forsvarlig å ivareta beboere med demensdiagnoser. Det må fortsatt tilpasses en del for å få denne avdelingen best mulig, men dette vil løse seg på sikt.

Årsmelding 2023

Bygningsmessig har Omsorgstunet et hjemlig preg hvor vi skaper en trivelig atmosfære med muligheter for å drive aktiviteter for beboerne. De ansatte på sykehjemmet har farget tøy for å gi mindre institusjonspreg.

Hukommelsesteamet har vært forsterket med en ny sykepleier som har dedikert 1 fagdag per uke. Det gir gode resultater og legges merke til. Vi har ved årsslutt 2023 vakanse på denne stillingen.

Investering i fagsykepleier har blitt vellykket og hjelper å holde ansatte faglig oppdatert, gir det mestringfølelse da resultater oppnås sammen.

Kjøkken

Kjøkkenet lager stort sett all mat fra bunnen av. Det satses mye på bruk av lokale råvarer og kortreist mat. Temaet ernæring blir satt høyt da viktigheten av riktig kosthold til beboerne er viktig. De ansatte på kjøkkenet jobber tett opp mot de øvrige ansatte i tjenesten. En kostgruppe sammensatt av personell fra sykehjem og kjøkken jobber tett sammen. Frokostvert er også et prosjekt som er satt i gang for å øke matlyst blant beboere, dette fungerer også godt med tanke på ernæring. Oppstart av levering av skolemat to dager i uka, fra mars 2021. Og det ble økt betydelig med salg av mat til diverse møter og kurs. Prosjekt «spisevenn» som drives av frivilligsentral, som bestiller ca 531 porsjoner i 2023.

Det fortsettes med «fredags lunsj» til ansatte både på sykehjem og i hjemmetjenesten. Det utgjør ca. 20 porsjoner per uke, minus sommerferie og røde dager.

Skole bestilte ca 3785 porsjoner med mat i 2023. Dette til en varierende pris.

Antall porsjoner som ble utkjørt til hjemmeboende på bygda i 2023 (2022 i parentes):

904 (1307) porsjoner. Et snitt på 17,3 (25) porsjoner i uka.

TFF kjøper mat fra kjøkkenet 2 dager i uka. Maten blir pakket i porsjonspakninger som blir spist i lokalene til omsorgsboligene på Kronmo. Dette blir organisert av ansatte ved TFF. Dette utgjør 515 porsjoner pr år. Dette blir i snitt pr uke 10,7 porsjoner.

I omsorgsboligene ble det solgt 5250 (5966) porsjoner i 2023, et snitt på 100,9 (115) porsjoner i uka. Det er frivillighetssentralen og de ansatte i hjemmetjenesten som kjører ut maten. Tjenesten er preget av stabilt og faglig dyktige ansatte med mye kunnskap om mat og riktig ernæring.

Tjenesten for funksjonshemmede, TFF

Ny enhet i 2023. Tjenesten driftes av 9,4 årsverk fordelt på 11 fast ansatte og 10 tilkallingsvikarer og er organisert under enhetsleder TFF siden oktober 2023. Vi har valgt å organisere noen tjenester som BPA ordning. Dette vil si at brukerne selv og deres familie får en større innvirkning på deres eget hverdagsliv, og vi mener at samfunnskostnader vil reduseres ettersom dette vil påvirke hele familier på en positiv måte.

TFF har fortsatt hatt samarbeid med fagleder/ansatte for psykiatri og ruskonsulenten der brukere med sammensatte behov vurderes for hjelpetiltak. Tjenesten skriver, og følger opp, vedtak til personer som er i behov for tjenester innen TFF sin virksomhet (f.eks. boveiledning, fritidskontakt, avlastning, dagtilbud og VTA-plass). I tillegg utfører personalressursene innen TFF boveiledning i hjemmene til et antall brukere. TFF har kjøpt VTA-plass (Varig Tilrettelagt Arbeid) på arbeidsmarkedsbedriften TOS ASVO AS for bare 1 person i løpet av året. 2023 er det 7. året som TFF har hatt Matgruppe hele året (oppstart vinteren 2016). Tilbudet har gått som normalt i 2023 og gruppen, bestående av 7-8 brukere i TFF, treffes hver onsdag og torsdag på Omsorgstunet og spiser sammen i et hjemme-lignende miljø. I 2023 har Matgruppen fortsatt hatt tilbud om å bruke bassenget på Tolga og denne aktiviteten har blitt utført på torsdager før Matgruppen treffes.

Årsmelding 2023

4 Omfang og brukere 2023 (2022)

Type tjeneste	Antall brukere	Omfang
Reveiledning (opplæring i dagliglivets gjøremål)	9 (9)	16 timer per uke
Støttekontakt / fritidskontakt	7 (8)	32 timer pr. uke
Avlastningshjem	1 (2)	To helger pr. mnd
Avlastning i institusjon	1 (1)	Hver 3. helg gjennom året
Dagtilbud i institusjon	1 (1)	Totalt 35 dager, dagtilbud i/a årets ferier
Dagtilbud sysselsetting	1 (1)	12 timer per uke
Kjøp av VTA-plass	1 (1)	En plass på 30%
Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA)	2 (2)	Totalt vedtak om 230 timer per uke. En av brukerne har vedtak gjeldende Tvang og Makt etter kap 9 og skal dermed ha dobbelt bemanning.

Kirkelig administrasjon

Tjenesteområdebeskrivelse

Utdrag fra Tolga kirkelige fellesråds årsmelding 2023

Det ble avholdt 5 møter i Tolga kirkelige fellesråd i 2023. Arnstein Solheim har vært fellesrådsleder hele perioden. 39 bokførte saker. Arbeidsutvalget har hatt 4 fysiske møter, for å forberede saklister. Ellers kontakt pr. epost og telefon.

Spesielle saker/begivenheter: Investering Vingelen kirke, innstallering av brannalarmer i 3 kirker, kirkevalg, Bispevisitas, ansettelse av ny kirketjener i Vingelen (oppstart 1.august-2024), frivilligfest, nye kontorer

Bispevisitas

7.-9.november samt 19.november hadde vi bispevisitas. Det var Ole Kristian Bondens første visitas. Mye av våren 2023 og spesielt høsten 2023 ble brukt til planlegging av visitasen. Besøket var i et valgår med overgang mellom nye og gamle menighetsråd/fellesråd. Gamle råd tok utfordringen med både planlegging og gjennomføring av visitasen. Nye råd deltok med det praktiske.

Motto for visitasen: Kirka – rom for livet.

Det var møter med den kirkelige stab, fellesråd og menighetsråd. Møte med Tolga kommunes formannskap ble også gjennomført. Det var besøk på Tolga skole, møte med flyktninger, andakt på Tolga sykehjem, besøk i Hamran hopp og skileikområde. Besøk på Caltex, Tolga sykkelmekka og gårdsbesøk hos Jan Magne Flaten. Åpent møte om psykisk helse i samarbeid med kommunen ble også gjennomført.

Alle menighetene ble besøkt. I Hodalen var det vandringsgudstjeneste hvor medlemmene i MR bidro samt sogneprest Reidun W. Kleveland. Hodalen MR inviterte på middag i Hodalen fjellstue. I Holøydalen var det besøk og kaffe på «Lofтет» og konsert i kirka med Johan Sundberg m.flere. I Vingelen var det «kveldsstemning i Vinnilskjerka» hvor flere fra bygda fortalte om sitt forhold til kirka. Kvelden ble avsluttet med kveldsmat i Vingelen kirke-og skolemuseum.

Visitasgudstjenesten ble gjennomført i Tolga kirke søndag 19.november.

Etter gudstjenesten ble det servert lunsj i Vidarheim. Visitasen ble avsluttet med visitasforedrag. Biskopen ga oss da en del utfordringer som stab, menighetsråd og fellestråd bør gripe tak i.

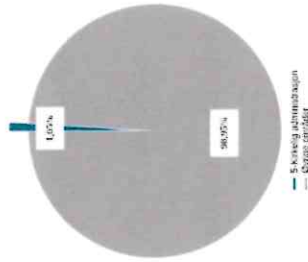
Kirkebyggene og vedlikehold (utdrag)

- Brannalarm/alarmssystemer: Tolga kirke installerte ny alarm 2021/2022. (tilskuddsordning hvor Knif dekket 60%) Høsten 2022 hadde KNIF på ny en tilskuddsordning for brannsystemer. Vi søkte og fikk innvilget støtte for Hodalen, Holøydalen og Vingelen kirker. Tilskuddet dekker 60% av kostnadene eller inntil kr. 50.000,- pr. kirke. Vi mottok tilskudd fra Knif Trygghet på kr. 143.041,- til alarmer i Vingelen, Hodalen og Holøydalen kirker. Resterende kostnad er på kr. 101.000,- og vedtatt dekket fra disp.fond. Dette arbeidet ble satt i gang vinteren 2023. For Vingelen kirke som er en listeført kirke søkte vi tillatelse fra Riksantikvaren. Noe som ble godkjent på visse premisser 17/1-23. For Hodalen og Holøydalen søkte vi tillatelse fra Biskopen.

Dette er også godkjent.

- Tårntaket mm i Vingelen kirke var på kommunens investeringsbudsjett for 2022. Vi hadde en anbudsrunde på dette. Fikk inn et anbud. Dette viste seg å være høyere enn kommunens bevilgning. Dette skyldes bl. annet at det viser seg at det er behov for å bytte ut all spon på kirketårnet. Vi har fått økt bevilgning fra kommunen. Arbeidet ble satt i gang i 2023. Noe arbeid gjenstår i 2024. (Tolga kirkelige fellestråds byggekomite har bestått av kirkevergen, fellestrådsleder Arnstein Solheim og leder i Vingelen MR Hilde Gellein Løkken).
- Orgelprosjekt i Vingelen med egen orgelkomite er på kommunens plan for 2025. Forutsetningen for bevilgningen fra kommunen er at fellestrådet/menighetsrådet dekker halvparten. Orgelkomiteen begynte sitt arbeid i 2021. Det er pr. 31/12-23 samlet inn kr. 119.711,-. Her bør orgelkomiteen intensivere arbeidet i 2024.
- **Kirkegårdene**
Kirkegårdene holdes i god stand av kirketjenerne og ved dugnadsinnsats. Det er årlig vårdugnad. Vi har hatt oppe i fellestrådet behovet for å etablere navnet minnelund. Sak 18/22 og 28/2022. Det ble opprettet en komite(sak 16/23) til å ta tak i dette, men arbeidet har ikke blitt prioritert i 2023.

- Brutto driftsutgifter i % av kommunens totale utgifter

Regnskap

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Budsjett 2023	Avvik i kr
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	88	88	0
Overføringsutgifter	2 462	2 462	0
Sum Driftsutgifter	2 550	2 550	0
Netto resultat	2 550	2 550	0

Utvikling og utfordringer

Fra Tolga kirkelige fellesråd:

- Avslutte arbeidet vedr. Vingelen kirke. Også metting av spontak.
- Sette i gang arbeid med revidering kirkegårdsvedtekter og etablere Navnet minnelund. Kr. 100.000,- står på økonomiplanen for Tolga kommune i 2026.
- Hodalen og Holøydalen kirke bør males så fort som mulig. I 2024 fikk vi økt driftstilskudd som skal dekke noe av dette. Resterende må tas av disp.fond.
- Bispevisitasen november 2023 ga oss mange utfordringer. Følg opp dette.

Økte ressurser til stilling kirkeverge som økes fra 65% til 80% fra 1.august 2024

- Revidere tjenesteytingsavtalen med kommunen
- Revidere økonomireglementet

Ny tjæremetting spontak Tolga kirke er aktuelt

Kommentar til status økonomi

I 2023 fikk Tolga kirkelige fellesråd driftstilskudd fra Tolga kommune på kr. 2.462.000,-.

I tillegg er det utbetalt investeringstilskudd på kr. 1.697.730,- til restaurering Vingelen kirke. Noe arbeid her gjenstår. Det er mottatt tilskudd fra Knif Trygghet på kr. 143.041,- til brannalarmer i Vingelen, Hodalen og Holøydalen kirker. Resterende kostnad er på kr. 101.000,- og ble vedtatt dekket fra disp.fond. Det ble ikke behov for å bruke av disp.fondet til dette. Det er blitt dekket gjennom driftsbudsjettet. Pga høyere pensjonskostnader enn budsjettert ble det vedtatt i fellesrådet(sak 31/23) bruk av premiefond i KLP på kr. 40.000,-.

Driftsregnskapet

Driftsregnskapet for 2023 viser et brutto driftsresultat på kr. 20.466,- og netto driftsresultat på kr. 74.839,-. Det er avsatt kr. 78.720,- til orgelfond Vingelen. Regnskapsmessig merforbruk er kr. 3.881,-.

Driftsinntekter:

Driftsinntekter er kr. 547.000,- høyere enn budsjettert. Dette skyldes blant annet tilskuddet fra Knif kr. 143.041, tilskudd kirkevalg kr. 69835,-, gaver kirkeorgel Vingelen kr.78.720,- trosopplæring kr. 65.071 og refusjon fra Holøydalen MR kr. 44.000,-.

Driftsutgifter:

Driftsutgiftene er kr. 526.900,- høyere enn budsjettert. Dette skyldes blant annet innkjøp av brannalarmer kr. 244.041,-. I tillegg kommer kostnader vedrørende kirkevalg, bispevisitas, innkjøp ny gressklipper og øvingsorgel som ikke var budsjettert. Det er også kr. 54.780,- høyere lønnsutgifter enn budsjettert.

Investering Vingelen kirke (utvendig)

Spesifisering som gjelder Vingelen utvendig:			
Investeringer		2106454	
Momsrefusjoner		-421291	
Tilskudd Tolga kommune		-1697730	
		-12567	
Manglende faktura fra entreprenør		5000	eksl. mva
Tillegg metting tjæretak 2024		<u>156705</u>	eksl. mva

Behov for finansiering 2024

149138 eksl mva

KIRKEN OG ANDRE TROSSAMFUNN

Tjenesteomfang

Samfunnsutvikling

Tjenesteområdebeskrivelse

Visjonen for Samfunnsutvikling i Tolga er:
"Sammen om bølyst og bærekraft"

Målsettingen er å bidra til et aktivt lokalsamfunn med fokus på Tolga som en god bokommune, med en framtidrettet verdiskaping basert på folk som er her, natur- og kulturgitte forutsetninger.
FNs bærekraftsmål: Økologisk, sosial og økonomisk bærekraft - må ligge til grunn for utviklingen.

Samfunnsutvikling består av enhetene:

Kultur og utvikling (inkludert næring/landbruk)

Teknisk og plan (drift og forvaltning)

Sektoren har i 2023 er merforbruk på 4 MNOK

Hovedårsaken til merforbruket er drift av kommunale lokaler. Energi, vare- og tjenestekostnader har ligget langt høyere en forutsatt i løpet av året. Det har også vært noe mindre inntekter gjennom gebyrer og husleie.

Interkommunale samarbeid innen sektoren:

NØGIS

- Nord-Østerdal GIS (Geografiske InformasjonsSystemer) og er et geodatasamarbeid mellom kommunene Alvdal, Folldal, Rendalen, Tolga og Tynset om drift og forvaltning av kartsystemer og kompetanseutveksling. Tynset kommune er vertskommune for samarbeidet og har arbeidsgiveransvar for GIS-kordinator i 100 % fast stilling.

Samarbeidet har et økonomisk omfang i 2023 på ca 3,4MNOK.

Vannområdekoordinator

Folldal kommune er vertskommune for vannområdekoordinator for vannområde Glomma/Fjellregionen. Dette er en 50% stilling som finansieres via tilskudd fra fylkeskommunen og andel fra hver av medlemskommunene som er Folldal, Alvdal, Rendalen, Tolga, Tynset, Os og Røros. Stillingen har vært vakant siden september -23, og det har vist seg svært utfordrende å få tilsatt i 50% stilling. Det pågår derfor vurderinger for å eventuelt utvide samarbeidet med en 50% stilling for tilsyn spredt avløp, som er et ansvarsområde som faglig sett ligger nært opp til vannområdearbeidet.

Kulturminneforvalter

100 % stilling finansiert av Uthusprosjektet, Innlandet og Trøndelag fylkeskommune, Holtålen, Røros, Os og Tolga kommune. Oppgaver som tilligger stillingen:

- rådgiver innenfor kulturminnefaglige tema
- gi råd til eiere i forbindelse med økonomisk støtte til kulturminnetiltak
- ivareta byggherrens interesser i den daglige driften av Uthusprosjektet
- delta på håndverksmøter og andre samlinger og nettverk med relevans for arbeidsoppgavene.

Matrikkelforbedringsprosjektet

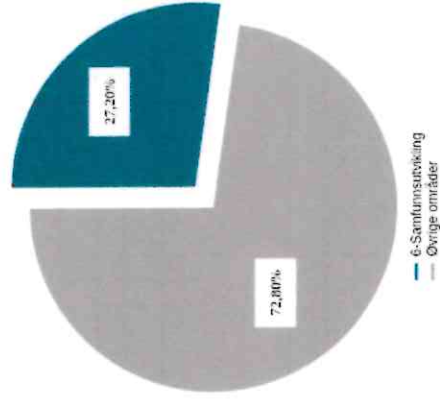
Prosjekt for å forbedre kvaliteten og innholdet i matrikkelen for Alvdal, Rendalen, Tynset og Tolga kommuner. Målet er å redusere antall aktive matrikkelenheter som mangler i matrikkelkart, redusere antall jordskiftesaker som ikke er ført i matrikkel, synliggjøre viktigheten av matrikkelen og dennes kvalitet. Prosjektet er drevet av en 100 % stilling, og det ble i 2023 vedtatt å forlenge prosjektperioden ut 2027

Nord-Østerdal musiker

60 % stilling delt på 2 musikere som bidrar med konserter for unge og eldre i Os, Tolga, Tynset og Alvdal. I tillegg til rene konserter inngår musikerne som prosjektdeltakere i skole- og barnehagetiltak, og bidrar til å heve det faglige innholdet i ulike sammenhenger.

Brutto driftsutgifter i % av kommunens totale utgifter

Regnskap

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Budsjett 2023	Avvik i kr
Lønn	20 392	18 511	-1 881
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	21 983	19 206	-2 778
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	15 396	10 815	-4 582
Overføringsutgifter	7 960	3 051	-4 908
Finansutgifter	97	106	9
Sum Driftsutgifter	65 828	51 689	-14 139
Salgsinntekter	-17 915	-20 194	-2 280
Refusjoner	-13 229	-2 901	10 329
Overføringsinntekter	-35	0	35
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-3 430	-1 400	2 030
Sum Driftsinntekter	-34 609	-24 495	10 114
Netto resultat	31 220	27 194	-4 026

Utvikling og utfordringer

Driftsnivået i 2023 har til tider vært utfordrende. Det har knyttet seg relativt stor usikkerhet til prisnivået på flere områder, spesielt varer og tjenester innen teknisk, og ikke minst energikostnadene.

Økonomisk resultat samlet

Økonomisk resultat

Beløp i kroner

Enhet	Regnskap 2023	Rev. budsjett 2023	Oppr. budsjett 2023	Avvik 2023	Regnskap 2022
SAMFUNNSUTVIKLING	4 054 417	3 647 592	3 647 596	-406 825	3 299 559
1 - Lønn					
SAMFUNNSUTVIKLING	15 409 834	7 718 774	4 019 970	-7 691 060	6 260 824
2 - Utgifter					
SAMFUNNSUTVIKLING	-11 305 368	-3 628 632	-3 628 618	7 676 736	-5 143 479
3 - Inntekter					
Sum SAMFUNNSUTVIKLING	8 158 883	7 737 734	4 038 948	-421 149	4 416 904
PLAN/TEKNISK	14 300 471	12 735 972	12 735 983	-1 564 499	12 668 470
1 - Lønn					
PLAN/TEKNISK	22 950 929	17 934 040	16 934 027	-5 016 889	18 368 754
2 - Utgifter					
PLAN/TEKNISK	-9 882 337	-7 058 316	-7 058 309	2 824 021	-9 346 210
3 - Inntekter					
Sum PLAN/TEKNISK	27 369 063	23 611 696	22 611 701	-3 757 367	21 691 013
VAR-OMRÅDET	1 258 880	2 127 552	2 127 546	868 672	1 659 505
1 - Lønn					
VAR-OMRÅDET	7 075 443	7 525 056	7 525 033	449 613	6 759 666
2 - Utgifter					
VAR-OMRÅDET	-12 642 553	-13 807 944	-13 807 949	-1 165 391	-11 736 958
3 - Inntekter					
Sum VAR-OMRÅDET	-4 308 230	-4 155 336	-4 155 370	152 894	-3 317 786
Totalsum	31 219 716	27 194 094	22 495 279	-4 025 622	22 790 131

[Kommentar til status økonomi](#)

Som det går fram av oppsettet har sektoren drøyt 1 MNOK for høye lønnsutgifter. Dette har ulike forklaringer som forklares under de enkelte enhetene, men en fellesnevner er selvfølgelig uforutsigbare pensjonskostnader.

Utgiftsnivået ligger også betraktelig høyere enn budsjettet, men en stor andel av dette skyldes bredbåndutviklingen, som er et 0-sum-spill (tilskuddsfinansiert). "Omsetningen" blåses derfor opp.

Samlet sett er merforbruket for høyt, og vi kan ikke fortsette på dette driftsnivået over tid.

SAMFUNNSUTVIKLING

Tjenesteområdebeskrivelse

Drift

Enheten har samlet sett ligget på forventet driftsnivå gjennom året.

Kommentarer til enkelte ansvar:

Infopunkter Fv30

Den første verdensarvutstillingen ble åpnet under Olsok.

Bredbåndsutvikling

Utbygging av fiber på strekningen Tolga - Øversjødalen ble slutført i desember 2022, og kontraktssummen på kr. 8.064.174 fakturert i februar 2023. Finansiering vedtatt i Ksak 33/19. Samlet tilskudd på kr. 5.220.000 fra Innlandet fylkeskommune anmodes utbetalt i september. Prosjektets merkostnad: kr. 42.000 + kommunens egenandel i utbyggingen av Langsjøvollen (stipulert til kr. 183.000) = 225.000. Restfinansiering fremmet som egen sak

Vaktordning veterinærer

Vaktordningen gjennomført i 2023 uten større merforbruk.

Toljefossen

Belysningsplan utarbeidet av Zenisk. Prosjekt er gjennomført.

Pyrolyse

Pyrolysering gjennomført, og prosjektet er i rute. Finansiering gjennom Miljødirektoratet.

Sætersgårds Samlinger - Dølmotunet

Sommeråpent på Dølmotunet gjennomført med tilnærmet normalt aktivitetsnivå. Redusert besøk på

onsdagskro/konsert, medfører en underdekning på ca 210 000.

Fritidsklubb

Gode erfaringer fra i fjor med sommeråpent i fritidsklubben, gjennomført åpen fritidsklubb to dager i uka også i år. Henholdsvis en kveld for juniorgruppa og en kveld for seniorgruppa.

UTFORDRINGER FOR VIRKSOMHETEN

Enheten er preget av småkommuneutfordringer - med mange tunge fagoppgaver lagt på et fåtall saksbehandlere - og den sårbarheten det medfører. Vi har meget gode fagfolk til oppgavene, og sterk gjennomføringsevne.

PLAN/TEKNISK

Tjenesteområdebeskrivelse

Drift

Energikostnadene har vært uforutsigbare gjennom året, prognosene har endret seg jevnlig. Alle mulige sparetiltak videreføres. Redusering av innetemperatur, utskifting til LED belysning innvendig, frekvensstyrte vifter på alle ventilasjonsanlegg, skifte til LED belysning i gatelys, redusert tid gatelys, nattsenkning temperatur osv.

Kommentarer til enkelte ansvar:

Lyngbo

Solgt. En heftelse i matrikkel som gjør at den fortsatt står på Tolga Kommune.

Tilrette- og planlegging bygg

Det er budsjettert optimistisk på gebyrinntekter, bl.a. generell renteøkning påvirker byggeaktiviteten i kommunen slik at inntekten er lavere enn forventet.

Kommuneplanens arealdel og Kommuneplanlegger

Planprogram KPA vedtatt 16.3.23, Feste Nordøst AS engasjert til drive planen framover. Noe forsinkelse i prosess, men gjennomført folkemøte i august 2023 og det ble besluttet å åpne for innspill fram til 1.4.24.

Matrikkelprosjekt

Prosjektperiode vedtatt utvidet 2024 - 2027 for alle involverte kommuner.

UTFORDRINGER FOR VIRKSOMHETEN

Det er fortsatt noe etterslep i saksbehandling på teknisk forvaltning. Tendensen er at saker er mer krevende og omfattende, og tar lengre tid enn tidligere. Overgang til nytt saksbehandlersystem har også krevd en betydelig ressurs, og bidrar til lengre saksbehandlingstid enn vanlig for sektoren.

VAR-OMRÅDET

Tjenesteområdebeskrivelse

650 VAR-OMRÅDET

Selvkostområdene rapporteres normalt ikke under sektorene. Dette fordi budsjettet netto inntekt på området ses på som alle øvrige sektorer sitt bidrag i form av indirekte kostnader. I hovedsak kommer dette fra teknisk sektor, men også fra sentraladministrasjonen. Mer- og mindreforbruk innen vann, avløp og renovasjon blir normalt avsluttet mot fond, og er derfor et null-spill.

Ved gjennomgang av gebyrene på VAR-området, ser en at fakturerte beløp ble for høyt i forhold til budsjett og det rettes ved at faktura for siste kvartal ikke sendes ut, jfr vedtak juli 23.

Ny VA forskrift er utarbeidet og på høring våren 2024. Ikrafttredelse fra 1.7.24.

Etter endring i selvkostforskriften må kommunen ta over selvkostfond husholdning- og septikrenovasjon fra FIAS. For Tolga kommune betyr dette et negativt avvik på ca kr. 250 000.

